

Validáció

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	4
2. Fogalomértelmezés	6
2.1. Formális, nem formális, informális tanulási környezet.....	6
2.2. Tanulási eredmény	7
2.3. Validáció	8
2.3. EKKR és OKKR	10
3. Validáció és az MKKR kapcsolata	13
4. A nem formális és informális tanulás elismerése Európában	16
4.1. Csehország	16
4.2. Finnország	18
4.3. Franciaország	19
4.4. Hollandia	21
4.5. Írország.....	23
4.6. Németország.....	24
4.7. Norvégia	25
4.8. Portugália	27
4.9. Spanyolország	29
5. Validáció a magyar felsőoktatásban	30
5.1. A validáció megjelenése a felsőoktatás jogi szabályozásában.....	30
5.2. Validációs rendszermodell	34
5.3. Validációs eljárás	36
5.3.1. Érvényesítendő alapelvek.....	36
5.3.2. Az elismerés kezdeményezői	37
5.3.3. Az elismerési eljárás alapelemei	37
5.3.4. A validációs eljárás általános sémája	40
5.4. A validációs eljárás bevezetésének feltételei	45

6. Validáció a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán.....	46
6.1. A Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán a validáció, mint eljárás benne van a gyakorlatban.....	46
6.2. A kreditelismerési eljárásnak szakszerű gyakorlata alakult ki.....	48
6.2.1. A kreditelismerés szabályozása a Pécsi Tudományegyetemen.....	48
6.2.2. A kreditelismerés folyamata a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán	50
6.2.3. A kérelmek elutasításának okai.....	54
6.3. Az akadémiai oligarchia attitűdjei lassan változnak ezen a területen	55
6.4. A szak szempontjából az „alapozó tárgyak” elfogadására irányuló kérelmek lesznek a legnépszerűbbek	61
6.5. A levelező tagozatos hallgatók meggondoltabban állítják össze a kérelmeiket.....	71
7. Összegzés.....	74
8. Bibliográfia	76
9. Mellékletek.....	82

1. Bevezetés

Dolgozatom témája a validáció. Ez olyan multidiszciplináris problémakör, amelynek tudományági besorolása¹ közvetlenül érinti a nevelés és sporttudományi (6.5),² a pszichológia-tudományi (6.6), a közgazdaságtudományi (5.2), az állam és jogtudományi (5.3) és a szociológia-tudományi alágakat, közvetve – a képzésen keresztül – viszont szinte minden alággal elképzelhető a kapcsolata. A validáció, mint téma aktualitását több tényező is igazolja. Az első és egyben a legfontosabb, hogy 2012 szeptemberében az Európai Unió Tanácsa ajánlást adott ki a nem formális és az informális tanulás validációjáról, mely értelmében 2015-ig minden európai uniós tagállamnak ki kell alakítania a saját validációs rendszerét. A másik ilyen tényező a versenyképesség kérdése. A World Economic Forum nemrégiben publikált éves jelentéséből az derül ki, hogy Magyarország a tavalyi évhez képest 12 helyet (48.-ról a 60.-ra) esett vissza a nemzetközi versenyképességet összehasonlító listán. Témánk szempontjából ennek azért van jelentősége, mert a Világgazdasági Fórum versenyképességi listáját 12 indikátor alapján állítja össze, melyek között megtalálható a Köznevelés és egészségügy (51. hely); a Felsőoktatás és a szakképzés (49. hely); a Munkaerő rugalmassága (79. hely) és az Innováció (39. hely).³ A zárójelben olvasható helyezésekből kiderül, Magyarország egyik kategóriában sem jeleskedik igazán. Ha végiggondoljuk a 12 indikátorból négy (vagyis az egy harmada) kapcsolódik az oktatásügy valamilyen területéhez, ezért korántsem mindegy, ezeken a területeken milyen fejlettségi szinten állunk. Egy jól működő validációs rendszer kialakítása és bevezetése a négyből három területen komoly előrelépést jelenthetne. Hozzájárulna a felsőoktatásban vagy szakképzésben megszerzett képesítések számának növeléséhez, illetve amennyiben a képzések jobban kielégítik a munkaerő-piaci igényeket, a munkaerő rugalmasságában és hatékonyságában is javulás lenne megfigyelhető. A harmadik szempont a felsőoktatás területén végbement változások. A 2012/2013-as tanévtől kezdve jelentősen lecsökkent az államilag finanszírozott férőhelyek száma. Ezért a hallgatók, illetve a munkáltatók (amennyiben finanszírozzák a munkavállalóik képzéseit) érdekelté válnak akár abban, hogy a tanulmányi idő lerövidítése által csökkentsék tanulmányuk költségeit.

¹ 169/2000. (IX. 29.) Korm. rendelet az egyes tudományterületekhez tartozó tudományágak, valamint a művészeti ágak felsorolásáról.

² a zárójelben szereplő jelzet a tudományági besorolásra utal.

³ The Global Competitiveness Report 2012–2013

http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2012-13.pdf (2012.10.01.)

Dolgozatom célja, egyrészt a validáció fogalmának értelmezése, és az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet által kidolgozott validációs eljárás bemutatása, másrészt annak a bizonyítása, hogy bár hivatalosan még nem történt meg a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán a validáció bevezetése, a gyakorlatban mégis alkalmazzák annak egyes elemeit. Kutatásom során tanulmányoztam a Pécsi Tudományegyetem Tanulmányi és Vizsgaszabályzatát, illetve a Korábban hallgatott tantárgyak elismertetésére/befogadására irányuló kérelmek elbírálási módszerét. Ehhez kapcsolódóan a következő hipotéziseket fogalmaztam meg:

- A Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán a validáció, mint eljárás benne van a gyakorlatban;
- A kreditelismerési eljárásnak szakszerű gyakorlata alakult ki;
- Az akadémiai oligarchia attitűdjei lassan változnak ezen a területen;
- A szak szempontjából az „alapozó tárgyak” elfogadására irányuló kérelmek lesznek a legnépszerűbbek;
- A levelező tagozatos hallgatók meggondoltabban állítják össze a kérelmeiket.

Az elkészült dolgozattal célom, hogy felhívjam a figyelmet a validáció bevezetésének jelentőségére.

2. Fogalomértelmezés

A hazai, illetve nemzetközi validációs gyakorlat bemutatása során több olyan fogalmat is használni fogok, melyeket az egyes országok, nemzetközi szervezetek különbözőképpen értelmeznek. A különböző értelmezések mögött eltérő szemléletmódok, kontextusok állnak. Ezért fontosnak tartom, hogy ezeket a fogalmakat részletesebben kifejtsem, és pontosan definiáljam, hogy dolgozatomban készítése során milyen értelemben használtam őket.

2.1. Formális, nem formális, informális tanulási környezet

„A tudás (ismeretek, képességek/készségek, kompetenciák) elsajátításának módja és környezeti feltételei sokfélék lehetnek.”⁴ Az 1970-es évektől a szakirodalom három fő tanulási környezetet különböztet meg, ez a formális, nem formális, informális tanulási környezet.

Formális tanulási környezet⁵

Formális tanulási környezetet jelent a felsőoktatást is magába foglaló iskolarendszerű képzés, mely jellemzői közé tartozik: a bemeneti, a folyamat- és a kimeneti szabályozás; a megszerezhető bizonyítványok, illetve a képesítések jogszabályi rendezettsége és a professzionális tudástámogatók jelenléte.

Nem formális tanulási környezet

Az Európai Unió által 2000-ben kiadott definíciói alapján, a nem-formális tanulás fogalmában a legfontosabb kritérium a tanúsítvány hiánya, tehát minden olyan tanulási folyamat, ami szervezett, de bizonyítvány, tanúsítvány megszerzése nélkül végződik, az nem formális tanulásnak tekinthető. Egy másik, a CEDEFOP (az Európai Unió szakképzési ügynöksége) által javasolt megfogalmazás szerint a nem formális képzés esetében, a tervezett és szándékos tevékenységekhez kapcsolódó tanulás esetében hiányzik a tanulási célkitűzés.⁶ Az általam használt definíció szerint: *„a nem formális környezetben történő tanulás szervezett tanulási mód, mely esetében jelentős részben az úgynevezett iskolarendszeren kívüli képzések - főként a képzési piacon elérhető tanfolyami képzések vagy a szervezett munkahelyi képzések - tartoznak ide”.*⁷

⁴ Derényi András - Tóth Éva (2011): Validáció – A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest 134. o.

⁵ uo. 130. o.

⁶ Tóth Éva (2008): A nem formális és informális tanulás elismerése – 2. Egy OECD-projekt tanulságai. Oktatási és Kulturális Minisztérium, Budapest 15-19. o.

⁷ Derényi András - Tóth Éva (2011): Validáció – A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest 133.o.

Informális tanulási környezet

„Nem szervezett keretek között zajló, azaz képzőintézményektől és curriculumtól független tanulás. A tanulót támogató személyek nincsenek jelen, vagy nem professzionális személyek segítik a tanulási folyamatot.”⁸ Tipikus formája a tapasztalati tanulás és az önképzés, mely megvalósulhat a munkahelyen, a civil vagy közösségi életben vagy akár a családon keresztül. Manapság elfogadottá vált az a nézet, hogy tudás mind három tanulási környezetben szerezhető, és ebből a szempontból a három tanulási környezet egyenrangúnak tekinthető. Ezért a validációs eljárás a tanulás eredményeként létrejött tudásra, a tanulási eredményekre fókuszál.

2.2. Tanulási eredmény

1999 júniusában 29 európai ország felsőoktatásért felelős minisztere gyűlt össze, és fogalmazta meg a Bolognai Nyilatkozatot, melynek átfogó célja a közös Európai Felsőoktatási Térség kialakítása, és ezen keresztül az európai felsőoktatás eredményességének és hatékonyságának növelése.

A Bolognai Nyilatkozat legfontosabb célkitűzései a következők:

- könnyen értelmezhető és összehasonlítható végzettségek rendszerének kialakítása (pl. az oklevélmelléklet bevezetése által);
- két fő, egymásra épülő képzési szakaszon (ún. cikluson) alapuló képzési rendszer bevezetése, amelyben már az első ciklusban (alapképzés) szerzett fokozat szakképzettséget nyújt a munkaerőpiacon történő elhelyezkedéshez (az első ciklus nem lehet rövidebb, mint 3 év), továbbá szükséges feltétele a második képzési ciklusba (mesterképzésbe) történő belépésnek;
- az ECTS-en alapuló egységes kreditátviteli rendszer kialakítása;
- széleskörű hallgatói, oktatói, kutatói, intézményi dolgozói mobilitás elősegítése az akadályok eltávolítása által;
- együttműködés kialakítása az európai felsőoktatási minőségbiztosításban;
- a felsőoktatás európai dimenziójának támogatása.⁹

A Bolognában megrendezett találkozót követően a folyamat megvalósulásának elősegítése érdekében újabb miniszteri találkozók tartottak, melyek közül a 2003-as berlini ülésen foglalták meg, hogy a képesítések világosabb leírása irányába mutató egyik lépésként az

⁸ Derényi András - Tóth Éva (2011): Validáció – A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest 131.o.

⁹ Bolognai Nyilatkozat

Európai Unió területén lévő összes felsőoktatási intézmény vonatkozásában a képzési modulokat és a képzési programokat tanulási eredmények formájában kell leírni.¹⁰ A tanulási eredmények fontos szerepet játszanak a bolognai célkitűzések megvalósulásában. A tanulási eredmények bevezetése lehetővé teszi a diplomák összehasonlítását lehetővé tevő rendszer bevezetését; azzal hogy a képesítések átláthatóbbá válnak, elősegíti a mobilitást; és mivel a képzési programokat a tanulási eredmények esetében használt közös terminológiával írnák le, ez nagyban egyszerűsítene a diplomát adó közös képzési programok és az integrált tanulmányi programok kifejlesztését, ezzel is hozzájárulva a felsőoktatás európai dimenziójának megteremtéséhez.¹¹

Így az oktatás terén végbemenő nemzetközi tendenciák azt mutatják, hogy a hagyományos oktatóközpontú megközelítés a diákközpontú megközelítés felé mozdul el: azaz a súlypont immár nem csak az oktatáson van, hanem azon is, hogy a hallgatóktól milyen tudáselemeket várnak el az adott modul, illetve program elvégzésekor.

A tanulási eredmények olyan állítások, amelyek azt fogalmazzák meg, hogy a hallgatóknak, a tanulási folyamat (tanulási szakasz, képzési program) befejezésekor mit kell ismerniük, megérteniük és bizonyítaniuk. A tanulási eredményként megfogalmazott tudáshoz hozzátartozik a működésére ható nézetrendszer, attitűd, önállóság és felelősségvállalás minősége is.¹²

2.3. Validáció

A validáció egy idegen nyelvből importált, adaptált fogalom. A fogalom értelmezésében nehézséget jelent, hogy az egyes országokban használatos eltérő kifejezések, és ebből adódó eltérő kombinációk mögött szemléletbeli különbségek figyelhetők meg.

A széles körben használt megnevezések és azok fordításai szorosan kötődnek az angol nyelvhez. Az egyik legrégebben használt kifejezés a **PLA** (Prior Learning Assessment – előzetes tudás értékelése), mely idővel kiegészült a „recognition” kifejezéssel. A **PLAR** (Prior Learning Assessment and Recognition - az előzetes tudás értékelése és elismerése) elnevezéssel már azt kívánták kifejezni, hogy maga az eljárás többet jelent egy értékelési folyamatnál. A Nagy-Britanniából származó koncepció az **APEL** (Accreditation of Prior and

¹⁰ Dr. Kennedy, Declan (2007): Tanulási eredmények megfogalmazása és azok használata - Gyakorlati útmutató, University College Cork (UCC) 7. o.

¹¹ uo. 16. o.

¹² Derényi András - Tóth Éva (2011): Validáció – A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest 134.o.

Experiential Learning - az előzetes/korábbi tapasztalati tanulás kreditálása), mely abban különbözik a PLA-tól, hogy míg „a PLA szervezett, már korábbi képzés-szolgáltatók által értékelt tanulási eredményeket foglal magában, addig a többféle, és többnyire strukturálatlan módon, tapasztalati úton megszerzett tudás nem esett át semmifajta értékelésen, ezért a képzési programokba történő integrálása, elismerése másfajta kezelést igényel. Az „accreditation” szó ez esetben az egyén másutt megszerzett tudásának kreditekkel történő elismerésre utal.”¹³ Egy másik elterjedt gyűjtőfogalom az **RPL** (Recognition of Prior Learning – előzetes tanulás elismerése), amely különböző célból és szektorban történő előzetes tudásfelmérést és elismerést jelent, figyelmen kívül hagyva az előzetes tudás eredetét. Többnyire ebben az esetben nem-formális és informális előzetes tudásról beszélhetünk, bár a definíciókban vannak átfedések és értelmezési különbségek. Az OECD 23 ország együttműködésével szervezett projektjének hivatalos elnevezése a **RNFIL** (Recognition of Non-formal and Informal Learning - a nem-formális és informális tanulás elismerése) volt, azonban a két éves futamidő végére célravezetőbbnek tartották a „tanulási eredmények elismerése” kifejezést használni. Vannak olyan országok, melyek szándékosan térnek el a nemzetközileg használt kifejezésektől, például a hollandok a **VPL** (Valuation of Prior Learning - az előzetes tanulás/tudás értékelése), míg az észak-európai országok a saját nyelvükön megalkotott elnevezéseket alkalmazzák.

Az elmúlt években a széles körben használt „recognition” kifejezés helyett a nemzetközi irodalomban egyre inkább a „**validation**” elnevezés került előtérbe, melynek „magyarosítása” a validáció/validálás megnevezés. Az eltérés abban mutatkozik, hogy míg „a prior learning recognition kifejezés az eljárásnak a képzési programokhoz való szoros kapcsolódására utal, addig a validáció kifejezés használatakor a hangsúly a képesítések követelménystandardjainak való megfelelés tényére helyeződik át.”¹⁴

A nemzetközi gyakorlatban használatos kifejezések bemutatása után, fontosnak érzem tisztázni, hogy a validáció elnevezést milyen kontextusban használom. A validáció olyan „több lépésből álló eljárás, amelynek során a hozott, azaz előzetesen megszerzett tudást – annak dokumentumokkal való bizonyítása, esetleg közvetlen értékelése alapján – az erre felhatalmazott személy vagy testület egy képesítés vagy képzési program követelménystandardjaival összeveti. Az összevetés eredményétől függően a hozott tudást

¹³ Tót Éva (2009): A validáció fogalmának értelmezési lehetőségei, rokon fogalmai a hazai és nemzetközi gyakorlatban, a validáció lehetséges kutatási irányai, Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet, Budapest 7. o.

¹⁴ Derényi András - Tóth Éva (2011): Validáció – A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban, Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet, Budapest 47.o.

*elismerik (kredit formájában beszámítják, egyes képzési követelmények formális teljesítése alól felmentést adnak), vagy a szükséges mértékű megfelelés hiányában a kérelmet elutasítják.”*¹⁵ A validációs eljárás alapelve, hogy a különféle tanulási módokat egyenrangúnak fogadja el, vagyis a tanulás eredményét értékeli, függetlenül attól, hogy a tudást milyen módon szerezték meg.

2.4. EKKR (Európai Képesítési Keretrendszer) és OKKR (Országos Képesítési Keretrendszer)

*„A képesítési keretrendszer képesítések meghatározott szempontok szerinti osztályozására és fejlesztésére szolgáló – általában politikai vagy stratégiai vízióval rendelkező eszköz, amely – horizontálisan és vertikálisan – meghatározza a különböző képesítések közötti kapcsolatokat. A szempontok tanulási eredmények adott szintjeire alkalmazhatók az osztályozás alapján lehetnek szektorális, nemzeti és nemzetközi keretrendszerek.”*¹⁶

A nemzeti képesítési keretrendszerek a képesítések megszerzését elősegíthetik azáltal, hogy világos leírást adnak a társadalom és a képzésre jelentkezők számára az adott képesítés tartalmáról. A képesítési keretrendszerek tanulási eredményekben megfogalmazott kimeneti standardokat határoznak meg, és ebbe a keretbe helyezik el adott ország képesítéseit. Mindez arra szolgál, hogy a tanulásukat tervező egyének, illetve a képesítéseket felhasználók informáltabbak legyenek a képesítések egymáshoz való viszonyáról, kimeneti eredményeiről és a hozzájuk vezető tanulási utakról. Azáltal, hogy világossá teszik a ki- és belépési pontokat, és az alternatívákat, növelik a hozzáférés lehetőségét. A keretrendszerek szinte mindenütt deklarálják, hogy nyitottak minden képesítés, azaz államilag nem elismert képesítések befogadására. A nem formális környezetben folyó tanulás révén megszerzett tudás a tagállamok által közösen elfogadott EKKR meghatározóan fontos eleme. A keretrendszer növelheti az érdeklődést a megszerezhető képesítések iránt, tájékoztat új lehetőségekről és ösztönözheti az országon belüli vagy nemzetközi mobilitást.

Európai Képesítési Keretrendszer

„Az EKKR olyan átfogó keretrendszer, amely világossá teszi az európai nemzeti képesítési keretek és rendszerek, valamint az azokban foglalt képesítések viszonyát, és így nemzeti

¹⁵ Derényi András - Tóth Éva (2011): Validáció – A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest 134.o.

¹⁶ Az Országos Képesítési Keretrendszer kialakítása Magyarországon – Nemzetközi háttér, elvi megfontolások, megvalósítási javaslatok, Szakértői összefoglaló anyag, Szerk.: Temesi József (2011), Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 15. o.

*keretek, rendszerek közötti illeszkedési mechanizmusként, metakeretként szolgál.”*¹⁷ Ez azt jelenti, hogy az EKKR egy olyan viszonyító eszköz, amely az Európai Unió tagállamaiban megszerezhető képesítéseket egymással összehasonlíthatóvá teszi, és ezzel is hozzájárul ahhoz, hogy a képesítéseket jobban megértsék, kölcsönösen elismerjék. Az EKKR nyolc tanulási eredményekre épülő referenciaszintből áll, mely szintek hozzájárulnak a formális, nem formális, informális tanulás kölcsönös elismerésének megkönnyítéséhez.

Országos Képesítési Keretrendszer

*„Az OKKR egy olyan referenciakeret, amely a Magyarországon megszerezhető képesítéseket egységes, hierarchikus rendszerbe szervezi. Funkciója, hogy a tanuló egyén, a társadalom és a gazdaság szereplői számára az egyes képesítések helyét és a többihez való viszonyát rendezett módon mutassa meg, és ezzel átláthatóvá, érthetővé tegye a képesítések rendszerét.”*¹⁸ Itt szükséges megjegyezni, hogy a 1229/2012. (VII. 6.) Kormány határozat értelmében a nemzeti képesítési keretrendszer az Országos Képesítési Keretrendszer elnevezés helyett a Magyar Képesítési Keretrendszer (MKKR) elnevezéssel kerül bevezetésre.¹⁹ Ebből kifolyólag, dolgozatomban a továbbiakban én is a Magyar Képesítési Keretrendszer elnevezést fogom használni.

Magyarországon a két legfontosabb gazdaság- és társadalompolitikai cél az ország versenyképességének és társadalmi kohéziójának erősítése. Ahhoz, hogy ezek a célok teljesüljenek, szükség van az oktatási rendszer fejlesztésére és ezen keresztül az egész életen át tartó tanulást szolgáló rendszerek kiépülésére is. Az ehhez szükséges fejlesztéseknek biztosítaniuk kell:

- az oktatási rendszer egyes elemeinek az összekapcsolódását,
- a formális, nem formális, informális tanulás eredményeinek összekapcsolását
- az oktatási kínálat tanulási igényekhez és szükségletekhez való rugalmasabb alkalmazkodását,
- a személyre szabottság, az önálló és motivált tanulás feltételeinek megteremtését,
- a tanulással kapcsolatos egyéni döntési képesség erősítését,

¹⁷ Az Országos Képesítési Keretrendszer kialakítása Magyarországon – Nemzetközi háttér, elvi megfontolások, megvalósítási javaslatok, Szakértői összefoglaló anyag, Szerk.: Temesi József (2011), Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 21. o.

¹⁸ OFI által kiadott leoporelló az Országos Képesítési Keretrendszeréről

¹⁹ 1229/2012. (VII. 6.) Korm. határozat a Magyar Képesítési Keretrendszer bevezetéséhez kapcsolódó feladatokról, valamint az Országos Képesítési Keretrendszer létrehozásáról és bevezetéséről szóló 1004/2011. (I. 14.) Korm. határozat módosításáról

- az oktatási szolgáltatások munkaerő-piaci és társadalmi relevanciájának erősítését.²⁰

Az MKKR ezen célok elérését azzal támogatja, hogy hosszabb távon biztosítani képes:

- a kimeneti szabályozók harmonizációját, rendszerbe szervezését,
- az oktatási-képzési programok tervezésének orientációját,
- a minőségbiztosítási rendszerek összehangolását,
- az egyedi képesítések hitelesítését,
- az oktatási szektoron belüli szakmapolitikai koordináció és a társadalmi partnerekkel való konzultáció megerősítését,
- az Európai képesítési keretrendszernek való megfeleltetést.²¹

Az MKKR bevezetésével javul az oktatási és képzési rendszerek átláthatósága. A magyar képesítési keretrendszer a Magyarországon megszerezhető képesítéseket átlátható struktúrában kezeli, és megteremti az iskolarendszeren kívül megszerzett tudás elismerésének feltételeit. Ezzel hozzájárul az oktatás és képzés eredményességének, hatékonyságának, munkaerő-piaci relevanciájának erősítéséhez, és az oktatási és képzési rendszer átjárhatóvá tételéhez. Az átjárhatóság következtében erősödik a tanulás vonzereje, javul a tanulás különböző formáihoz való hozzáférés lehetősége és javulnak a társadalmi mobilitás esélyei.

Az MKKR-nek az Európai képesítési keretrendszerrel történő megfeleltetése, hozzájárul ahhoz, hogy Magyarország az egységes európai oktatási térség aktív szereplőjévé váljon, megnőjön a bizalom a magyarországi képesítések iránt, és ezáltal javuljon a magyarországi képesítéssel rendelkező munkaerő versenyképessége az európai munkaerőpiacon.

²⁰ Az Országos Képesítési Keretrendszer kialakítása Magyarországon – Nemzetközi háttér, elvi megfontolások, megvalósítási javaslatok, Szakértői összefoglaló anyag, Szerk.: Temesi József (2011), Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 105. o.

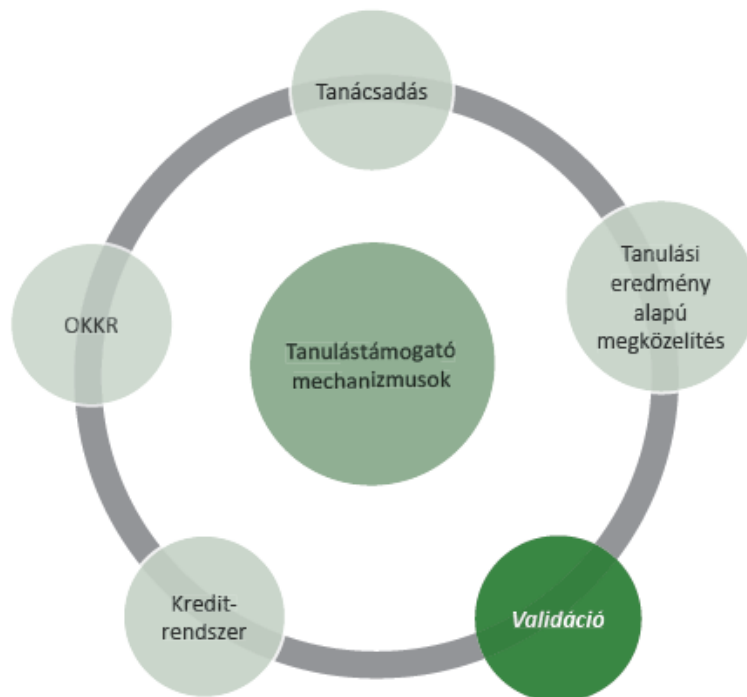
²¹ u.o. 105-106. o.

3. Validáció és az MKKR kapcsolata

A validáció és a magyar képesítési keretrendszer közötti kapcsolódás formálisan is létrejött azáltal, hogy a TÁMOP 4.1.3. projekt keretében a két fejlesztés egyszerre indult és azonos projektmenedzsment keretei között, közreműködő szakértők átfedésével párhuzamosan zajlott.

Mindkét projekt tágabb képzés- és társadalompolitikai összefüggésekbe illő eszköz fejlesztésére irányult. Mind a validáció, mind a képesítési keretrendszer olyan eszköz, amely az egész életen át tartó tanulás ösztönzését szolgálja. Ezért nemcsak a validáció és a magyar képesítési keretrendszer közötti kapcsolódás lényeges, hanem fontos, más tanulástámogató eszközök közötti tartalmi kapcsolat, az eszközrendszer egészének egyben látása is. Ez a megközelítés biztosíthatja, hogy az egymástól elkülönülten folyó fejlesztések eredményei összekapcsolhatók legyenek. *„A szinergikus megközelítésre törekvés indokolja, hogy a fejlesztések folytatását és a rendszertámogató funkciók intézményesítését egy olyan ernyőszervezetben lenne indokolt elhelyezni, amely ezeknek az eszközöknek a funkcionális összetartozását is érvényesíti.”*²² A Magyarországon jelenleg fejlesztés alatt álló eszközök és azok közötti kapcsolódás az 1. ábrán látható.

²² Derényi András - Tóth Éva (2011): Validáció – A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest 74. o.

Forrás: Derényi András - Tóth Éva (2011): Validáció – A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban, Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet, Budapest 74. o.

1. ábra. Tanulástámogató mechanizmusok

A külföldi rendszerek tanulmányozása alapján látható, hogy milyen módon kapcsolódik össze a validációs eljárást régóta alkalmazó országokban az elismerési eljárás és a képesítési keretrendszer.

A saját nemzeti képesítési keretrendszereiket fejlesztő országok többsége számára természetessé vált a validációval való kapcsolat, hiszen a standardok szükségessége, azok tanulási eredményekben történő megjelenítése közös alapot képez. A fejlesztés horizontja is hasonló, hiszen az MKKR ugyanúgy egy eszköze a rugalmas és átlátható tanulási pályák kialakításának és bejárásának, valamint a tanuló egyén foglalkoztathatósága javításának, mint a validáció. Felismerték, hogy a tanulási eredmények alkalmazásának bevezetése és elterjedése ugyanolyan kulcsfontosságú mozzanata a keretrendszer, mint a validációs eljárás használatbavételének. Az MKKR tanulási eredmények alkalmazása nélkül nehezebben vehető használatba, a validáció rendszerének, elismerési eljárásainak kialakítása, bevezetése pedig, nehezebb a szükséges képesítési rendszerbeli előzmények hiányában.²³

²³ Derényi András - Tóth Éva (2011): Validáció – A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban, Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet, Budapest 36.o.

Mind a validációs, mind az országos képesítési keretrendszer projekt szakértői arra a következtetésre jutottak, hogy a fejlesztés hazai környezeti feltételei közül a legalapvetőbb a tanulási eredmények alapú megközelítés, ugyanakkor a magyar oktatás- és képzés területén jelenleg még igen kezdeti szakaszban jár a tanulási eredmény alapú megközelítés alkalmazása.

A validáció a képesítési keretrendszer önálló dimenziójaként értelmezhető. A hazai fejlesztők egyetértének abban, hogy a megvalósítást illetően többféle megközelítés lehetséges. Létezik olyan megközelítés, amely szerint az egyes képesítéseknek szerves része a validációs eljárás lehetőségére vonatkozó szakmai döntés. Vagyis ez azt jelenti, hogy kimondják, adott képesítés validáció útján is megszerezhető. Arról, hogy mely képesítések lennének validáció útján megszerezhetőek, speciálisan kialakított szektorszintű mechanizmusok keretében az érintett képesítésekben illetékes szektorális szakmai szereplők hoznának döntést. Egy másik megközelítés, a keretrendszer részeként csupán általános elvi szinten tárgyalja a képesítések és a validációs eljárás összefüggéseit, és csak a döntési mechanizmusokra vonatkozóan fogalmaz meg javaslatot.²⁴

²⁴ Az Országos Képesítési Keretrendszer kialakítása Magyarországon – Nemzetközi háttér, elvi megfontolások, megvalósítási javaslatok, Szakértői összefoglaló anyag, Szerk.: Temesi József (2011), Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 108.

4. A nem formális és informális tanulás elismerése Európában

Az egész életen át tartó tanulás eszközrendszerének részeként a validáció az utóbbi években került egyre inkább előtérbe. Az európai országok szinte mindegyikében kialakult a formális képzésen kívül megszerzett tudás elismerésének valamilyen gyakorlata, vagy felmerült a rendszerépítés igénye.

Ebben a fejezetben kilenc európai uniós tagállam elismerési gyakorlatát vizsgálom meg. Igyekeztem ezt olyan szempontok szerint megtenni, amelyek a hazai validációs rendszer kifejlesztésében, bevezetésében fontos szerepet játszottak/játszanak. Azért, hogy a validációs rendszerrel kapcsolatos országok közötti hasonlóságok/különbségek jól érzékelhetőek legyen, a mellékletek között található összehasonlító táblázatban is rögzítettem az általam vizsgált szempontokat, melyek a következők: adott országban a validáció

- megjelenési formája
- kapcsolata a nemzeti képesítési keretrendszerrel
- finanszírozása
- információs és tanácsadási hálózatának kiépítettsége
- és a minőségbiztosítás
- során alkalmazott értékelési módszerek
- előnye az egyén szempontjából.

4.1. Csehország²⁵

Csehországban a népesség egészéhez viszonyítva a képesítést szerzők aránya magas. Ebből kifolyólag a nem formális és informális tanulás validációja nem a felsőoktatásba való bejutásra vagy az emberek képesítésének javítására irányul, hanem leginkább az átképzésekre, további szakmai képesítések megszerzésére. Emellett a validációs rendszer kiépítése lehetőséget teremt a képesítéssel nem rendelkezők számára a képesítés megszerzésére vagy az alacsony képesítéssel rendelkezőknek a fejlődésre.

A törvényi előírások szerint minden, 18. életévét betöltött személy, aki tankötelezettségét teljesítette, kérheti tanulási eredményeinek egy adott részképesítésre vonatkozó értékelését. A nem formális és informális tanulás elismerésének folyamata szorosan kapcsolódik a képesítési keretrendszer kidolgozásához. Az elismerési eljárás csak akkor kivitelezhető, ha a képesítési

²⁵ Csehország, a magyar nyelvű összefoglalást készítette: Simon Eszter (2010), Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet, Budapest

jegyzék - melyben teljes és rész szakképesítések is szerepelnek - tartalmazza a képesítési és értékelési standardokat. A felsőoktatási diplomák kivételével a teljes képesítést a sikeres záróvizsgával lehet megszerezni. *„A vizsga nyitott mindazok számára, akik vagy sikeresen teljesítették a hozzá kapcsolódó formális oktatási és képzési programot, vagy akik minden, szakmai képességet bizonyító részképesítést megszerezték a nemzeti képesítési keretrendszerben foglaltak szerint.”*²⁶ Ebből következik, hogy a jegyzék tartalmazza a képesítési kompetenciakövetelményeket, és ez teszi lehetővé a nem formális és informális tanulás elismerésének folyamatát.

A részképesítések tekintetében az elismerés költségeit részben az egyén (illetve amennyiben átvállalja, akkor az egyén munkáltatója) és részben az elismerést végző szervezet viseli. A költségek a képzéstől és az értékeléshez szükséges anyagoktól függenek, ugyanakkor figyelembe kell venni az országosan megállapított szintet is.

A Cseh Köztársaságban jelenleg nincs kiépítve egy a nem formális és informális tanulás elismerésével kapcsolatos információs, tanácsadási rendszer. Azonban már megtalálhatóak ilyen irányú kezdeményezések, például a munkaügyi központok igyekeznek felmérni az egyének kompetenciáit, annak érdekében, hogy a megfelelő képzés irányába tereljék őket.

A minőségbiztosítás tekintetében a keretrendszer törvényileg szabályozott, mely olyan alapelemeket tartalmaz, mint például a képesítések és az értékelési standardok minősége; az értékelés módszere és dokumentálásának követelménye, az eljárásban közreműködők szakértelme vagy az egyének fellebbezési lehetősége.

Az értékelés során portfóliót nem használnak, az mindig egy komplex vizsga formájában zajlik. A három fő értékelési mód: gyakorlati demonstráció, szóbeli értékelés, írásbeli értékelés. *„Minden értékelési kritérium esetén az értékelési standard határozza meg az értékelési eljárást, de ezek a megszabott eljárások számos módszert tartalmazhatnak.”*²⁷ A gyakorlati demonstráció olyan szituációkat takar, amelyekben az egyén közvetlenül végzi el a feladatot, vagy bemutat egy már befejezett terméket. Az írásbeli értékelés jelentheti komplex írásbeli feladat megoldását és teszt kitöltését is.

A validációban közreműködők tanárok és oktatók, de bárki lehet értékelő személy, aki megfelel az értékelési standardokban foglalt képesítési követelményeknek. Ugyanakkor

²⁶ Csehország, a magyar nyelvű összefoglalást készítette: Simon Eszter (2010), Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 5. o.

²⁷ u.o. 13. o.

általános szabály, hogy az értékelést végzőknek maguknak is rendelkezniük kell az adott szakterületen szerzett képesítéssel.

Mivel Csehországban az elismerési folyamat, még kezdeti fázisban van, az egyéni előnyök bizonyítása céljából nagyobb horderejű kutatások még nem történtek. A meglévő esettanulmányok azt bizonyítják, hogy a résztvevőknek megnőtt az önbizalmuk, nagyobb lett a motivációjuk a tanulás iránt és jobb pozíciókat értek el a munkaerőpiacon.

4.2. Finnország²⁸

Finnországban a nem formális és informális tanulási környezetben megszerzett tudás validációjának régi hagyománya van. A standard felvételi követelményeknek nem megfelelő egyénnek is lehetősége van a képzés minden szintjén belépni az adott formális képzési rendszerbe. Ehhez képesnek kell lennie megfelelően bemutatni azt, hogy az előzetesen megszerzett tudása elegendő ahhoz, hogy eljusson az adott képzés sikeres befejezéséig. Emellett mind iskolarendszerű középfokú általános és szakképzésben, mind a felsőoktatásban lehetőség van az előzetesen megszerzett tudás és kompetenciák értékelésére és beszámíttatására. Továbbá Finnországban arra is lehetőség van, hogy formális oktatáson való részvétel nélkül is jelentkezzen valaki érettségi vizsgára.

A finn országos képesítési keretrendszer a közelmúltban került bevezetésre, amelynek kialakítása során hozott intézkedések ösztönzőleg hatottak a validáció alkalmazására is. A képesítési keretrendszerben a hozott tudások beszámíttatását a nemzeti (tanulási eredményeken alapuló) szintleírások tartalmazzák. Ami a felsőoktatást illeti, országos képesítési és kimeneti standardok nem léteznek, minden intézmény a saját képzési területéhez igazodva maga végzi a fejlesztéseket.

A nemzeti költségvetés nem finanszírozza az informális és nem formális tanulási eredmények elismerését, viszont a bevándorlók hozott tudásának elismerése az Európai Szociális Alap által támogatott projekteken keresztül valósul meg. A felsőoktatási intézmények saját költségvetésük terhére működtetik a validációt, így az egyének szempontjából a validációs eljárás minden lépése az oktatás minden szintjén ingyenes szolgáltatás. (Kivétel a felnőttképzési szakképzésben a képesítés megszerzéséhez kapcsolódó díj.)

²⁸ Finnország, a magyar nyelvű összefoglalást készítette: Cser Erika (2010), Oktatókutatási és Fejlesztési Intézet, Budapest

A validáció az oktatási intézmények tanácsadói, a felsőoktatásban képzési és karrier-tanácsadói szolgáltatáshoz kapcsolódik. Így ezen intézményeknek kell gondoskodnia arról, hogy a jelöltek megfelelő tájékoztatásban és tanácsadásban részesüljenek.

Finnországban nincs egységes minőségbiztosítási rendszer, a hozott tudás elismerését a munkavállalók, a munkáltatók és a képzők képviselőjéből álló tripartit testület végzi, ez az eljárási modell alkotja a validációhoz kapcsolódó minőségbiztosítás lényegi részét.

Az iskolarendszerű szakképzésben a validáció leggyakrabban alkalmazott módszere a hozott tudásnak és a kompetenciáknak a gyakorlat közbeni bemutatása. Általában kerülnek a tisztán elméleti tesztvizsgát, helyette interaktív módon, a gyakorlati vizsga közben feltett elméleti kérdésekkel vizsgáztatnak az értékelők. A felsőoktatásban a validációs eljárás része a szóbeli és írásbeli vizsga, a kompetencia gyakorlatban történő bemutatása, illetve a képzési portfólió készítése. Az értékelést tanárok, gyakorlati oktatók és az eljárást felügyelő szakemberek végzik.

A validációs rendszeren keresztül az alacsony iskolai végzettségűek is könnyebben kapcsolódnak be a formális képzésbe, illetve a képzési rendszerben lehetőség van a tanulmányi idő és ezen keresztül a költségek csökkentésére.

4.3. Franciaország²⁹

Bár a nem formális és informális tanulás elismerése már korábban megjelent, az 1980-as években vált széles körben elterjedtté. A validáció egyrészt lehetőséget teremt arra, hogy a képzési programokba az egyének felvételt nyerjenek, azáltal, hogy a megfelelő szakmai tapasztalatokkal kiváltható a felvételi vizsga. Mindenfajta képzés vagy tréning, fizetett munkatapasztalat vagy önkéntes munka, illetve a képzőktől függetlenül megszerzett készségek beszámítására mód nyílik az eljárás során. Másrészt a validáció fő célkitűzése, hogy *„a hozott tudás elismerése által egy képzés része vagy egésze alól felmentést biztosítson az eljárás a résztvevők számára a tapasztalati tudás beszámításán keresztül.”*³⁰ Az eljáráson keresztül szerzett képesítések egyenértékűek a formális úton szerzett képesítésekkel.

A nemzeti képesítési keretrendszer és a validáció között szoros kapcsolat figyelhető meg. A képesítéseket tartalmazó regiszter és a validáció kölcsönösen függő viszonyban állnak egymással. Ez abból adódik, hogy a védett szakmákhoz tartozó képesítéseket leszámítva, a

²⁹ Franciaország, a magyar nyelvű összefoglalást készítette: Benkei Kovács Balázs (2010), Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest

³⁰ uo. 3. o.

regiszterben szereplő összes képesítés tekintetében lehet validációs eljárást kezdeményezni. A regiszter adatbázisa összegyűjti a különböző képesítési programok tartalmát, melyek tanulási eredményei kompetenciákként vannak megfogalmazva. Ez biztosítja azt, hogy a felhasználói réteg jobban megértse az egyes képesítések lényegét, és így megalapozottabb döntést tudjon hozni.

A validáció finanszírozása az élethosszig tartó tanulás finanszírozási rendszerének a részét képezi, ezért az állami és regionális források mellett egyéb szervezetek is támogatják az elismerési rendszert. Az eljárás során három fő költség jelenik meg: a regisztrációs díj, a mentori tanácsadói munkával kapcsolatosan felmerülő költségek és a vizsgadíj. A költségek mértéke eltérő, függ a jelölt munkaerő-piaci státuszától, illetve a megcélzott végzettség szintjétől is. Az Oktatási Minisztérium által kibocsátott végzettségek esetében, az eljárásban részt vevőt egyedül a mentori tanácsadó munkával kapcsolatos költségek terhelik, melyet a jelölt munkaerő-piaci státuszától függően akár a munkaügyi kirendeltségek is átvállalhatnak.

Franciaországban működik a validációval kapcsolatosan egyfajta tanácsadási, információs rendszer. Egyrészt már korábban létrejöttek olyan hivatalok, melyek az egész életen át tartó tanulás kapcsán nyújtanak tájékoztatást a felnőtteknek, és ezek a hivatalok a validációhoz kapcsolódó tanácsadással egészítették ki a szolgáltatásaikat. Másrészt regionális szinten új szervezetek jöttek létre, melyeknek fő feladata a tájékoztatásnyújtás, illetve ezt kiegészítve, új szolgáltatásként megjelent a személyes validációs tanácsadó, akinek feladata támogatást nyújtani a validációs eljárásban résztvevőknek.

A validáció területén nem működik minőségbiztosítási rendszer. Az alapelveket jogszabályok rögzítik, a gyakorlati szabályozás kialakítása pedig a képesítést kibocsátó szervek hatáskörébe tartozik. A jogszabályok kitérnek a képesítések a nemzeti regiszterbe történő akkreditációjára, a tanulási eredmények megfogalmazására, az értékelő bizottságok összetételére és a validációs eljárás eredményére.

Az értékelés legfőképpen a portfólió bírálatán keresztül történik, de ezen kívül más módszereket is alkalmaznak. Ezek közé tartozik: a munkakörnyezetben történő megfigyelés vagy szimuláció; interjú és szóbeli prezentáció; esettanulmány vagy kutatás készítése; teszt alapú írásbeli vizsga vagy szóbeli vizsga.

A validáció megvalósításában az adott képesítés szakterületéről munkaadók és munkáltatók képviselői, valamint az egész életen át tartó tanulás területére specializálódott képzési szakemberek vesznek részt.

Az egyén szempontjából a validáció legnagyobb előnye egy adott képesítés megszerzése, és ezen keresztül az önbizalom és a képességek fejlesztése, illetve a tanulás iránti motiváció növelése. A validáció javítja a résztvevők munkaerő-piaci értékét, és hozzájárul a belső vagy intézményközi mobilitás növeléséhez.

4.4. Hollandia³¹

Hollandiában az egész életen át tartó tanulás rendszerébe ágyazva az előzetes tudás akkreditációja 2000-ben indult meg. A cél az volt, hogy azáltal, hogy az előzetesen megszerzett tudást képesítéssé lehet formálni, illetve hogy az egyén kompetenciái folyamatosan fejlődnek, biztosítsák a munkaerő-piaci kereslet és az oktatási kibocsátás összekötését. Az előzetes tudás akkreditációja több területen is érvényesül. Egyrészt a szakképzésben lehetőség van arra, hogy a nem formális és informális úton szerzett tudás független értékelése az adott képesítés megszerzéséhez vezessen. Másrészt a felsőoktatásba történő felvételi eljárás során lehetősége van a 21 évnél idősebb jelentkezőnek, hogy mentesüljön a gimnáziumi érettségi vizsga megléte alól, abban az esetben, ha sikeresen leteszi az erre az esetre meghatározott felvételi vizsgát. Az előzetes tudás akkreditációjának két eszköze van. Az egyik az a formalizált eljárás, melyben összevetik a jelentkező portfóliójában bemutatott előzetes tanulási eredményét a képesítés kimentői tanulási eredményével, és megfelelés esetén jóváírják számra a meghatározott krediteket. A másik eszköz, magának a személyes képesség portfóliónak az összeállítása, mely lehetőség szerint a jelentkező összes kompetenciáját tartalmazza. Az elismerési folyamat során, a résztvevő tanácsot kap arra vonatkozóan, hogy mely kompetenciáit tudja kreditekre váltani, illetve mit és hol lenne érdemes továbbfejlesztenie.

Hollandiában még nem hozták létre a nemzeti képesítési keretrendszert, viszont a középfokú szakképzési programok nyilvántartása tartalmazza a kimeneti követelményeket, a lehetséges tanulmányi utakat és azt is, hogy mely részképesítések adhatók ki külső validálás eredményeként.

Az elismerési rendszer finanszírozásában mind az állam, mind a munkaadók és munkavállalók is részt vesznek. A munkaadók és a munkavállalók kötelesek hozzájárulni a szektorális képzési és fejlesztési alaphoz, mely nagyban hozzájárul a validáció finanszírozásához. Továbbá a munkavállalóknak és a munkaadóknak is lehetősége nyílik

³¹ Hollandia, a magyar nyelvű összefoglalást készítette: Stéger Csilla (2010), Oktatókutatási és Fejlesztési Intézet, Budapest

adózási kedvezményhez jutni a végrehajtott elismerés díjainak visszaigénylésére. A felsőoktatás tekintetében pályázatok útján biztosítják a finanszírozáshoz szükséges forrásokat.

Hollandiában felismerték a megfelelő információs és tanácsadási rendszer fontosságát, ezért a Közalkalmazotti Szolgálat és a helyi önkormányzatok együttműködésben egy online portál rendszeren és a regionális szinten kialakított „Tanulási és Munka” irodákon keresztül működtetik az információs és tanácsadási tevékenységet.

Minősbiztosítás tekintetében létrehozták az Előzetes Tudás Akkreditációjának Minőségi Szabályzatát. Az eljárással kapcsolatos szabályok a szakképzési és a felsőoktatási követelmények alapján kerültek kialakításra. Nincs korlátozva az a kreditmennyiség, melyet egy adott képzésből a folyamat segítségével tanúsítani lehet. A minőség biztosítása érdekében:

- az értékelők és a tanácsadók, segítők képzésére hangsúlyt fektetnek;
- az értékelői és tanácsadói, támogatói szerepek elválasztásra kerültek;
- felmerült az értékelők tanúsítványának és nyilvántartásának kérdése;
- informálás, kapcsolatteremtés a munka világával és a tradicionális és modern médián keresztül a jelentkezőkkel;
- amennyiben a tanúsítványt az oktatási intézményben egyéni tanulmányi útvonal követésére kívánja a személy használni, akkor az az intézmény felelőssége, hogy az egyéni út megvalósulhasson;
- az eljárás igénybevételekor az adókedvezmény csak abban az esetben vehető igénybe, ha regisztrált és szabályzat szerint tanúsított szolgáltató végezte az eljárást.

A validációs eljárás során az értékeléshez használható eszközök közé tartozik: portfólió, a direkt értékelés, a kritériumorientált interjú, a munkahelyi megfigyelés és a tesztelés egyéb formái. A validációs szakemberek általában különböző szakmákból érkező tanárok, trénerek, tanácsadók, humánerőforrás-szakemberek, akik a betöltendő pozíciójuknak (értékelő, portfólió-tanácsadó, fejlesztő/tanácsadó, tanár-tréner) megfelelő képzésben részesülnek.

A validációban részt vevő számára előnyös, mert

- nő az önbizalma és önbecsülése
- hivatalos képesítést szerezhet (magasabb képesítést, vagy adott képesítést gyorsabban)
- javulnak a munkavállalási lehetőségei
- jobb kereseti lehetőséget biztosít
- olcsóbb a képzési részvétel

4.5. Írország³²

Írországban az előzetes tudás elismerése az oktatási rendszer minden szektora számára kulcsfontosságú kérdéssé vált. A nem formális és informális tanulás beszámítására lehetőség van a képzésbe való belépés megkönnyítése érdekében, másik képzési programba átjelentkezéskor és akár teljes képesítés megszerzésében is.

Az EU-s tagállamok közül Írország az egyik első olyan tagállam, mely kidolgozta az európai képesítési keretrendszerrel teljesen kompatibilis nemzetközi képesítési keretrendszert. Az ír és az európai keretrendszer egymásnak történő megfeleltetésének szerves része volt a nem formális és informális tanulás értékelése. *„A keretrendszer létrehozása és a képzéshez való hozzáférés bővítését, a képzési programok közötti váltást és a képzésben való gyorsabb előrehaladást megkönnyítő stratégiák erősítik az előzetes tudás beszámítását azzal, hogy közös referenciát kínálnak az előzetes tudás értékeléséhez. A keretrendszer emellett a képesítések nagyobb választékát kínálja az előzetes tudás beszámításához.”*³³

A validációs eljárásban résztvevőket általában nem terhelik költségek, azokat a közoktatási és képzési szolgáltatók a saját költségvetésükből finanszírozzák, ehhez forrásokat szerezhetnek a központi kormányzati költségvetésből, európai uniós vagy kisebb mértékben vállalati, ipari forrásokból.

Azért, hogy minél szélesebb körben megismerjék az előzetes tudás beszámításának lehetőségét a képesítési hatóságok és az egyetemek komoly lépéseket tettek, például konferenciákat szerveztek, weblapokat fejlesztettek, fő műsoridőben reklámspotokat mutattak be. Emellett ami még fontosabb, egyre szélesebb körben elérhetővé vált a képzési tanácsadás, a főiskolákon tanácsadási irodákat, egyes városokban képzési tanácsadó szolgálatot hoztak létre.

Az előzetes tudás beszámításának egyik kulcseleme a minőségbiztosítás. Az előzetes tudás beszámítását ugyanúgy kell kezelni, mint minden más elemét az oktatásnak, vagyis ugyanazokat a minőségbiztosítási eljárásokat kell alkalmazni.

Az értékelés során alkalmazott módszerek eltérnek attól függően, az előzetes tudás beszámítását mire használják, a belépés megkönnyítésére, felmentésre vagy teljes képesítés megadására. A leggyakrabban alkalmazott módszerek közé tartozik az interjú és a portfólió, de előfordulnak olyan esetek, amikor írásbeli vagy szóbeli vizsgát írnak elő.

³² Írország, a magyar nyelvű összefoglalást készítette: Hegyi - Halmos Nóra (2010), Oktatókutatási és Fejlesztő Intézet, Budapest

³³ u.o. 5. o.

A validációs eljárás előnyös a résztvevők számára, mert a képzési útjuk lerövidülhet, és nő az önbecsülésük.

4.6. Németország³⁴

Németországban a nem formális és informális tudás validációjára különböző megoldások születtek, jelenleg nem létezik egységes rendszer. Ezek közül az egyik a „külsős”, azaz formális képzésben részt nem vett tanulók vizsgája. Ez a lehetőség azokat az embereket célozza meg, akik rendelkeznek szakmai tapasztalattal, és így biztosítja számukra azon a szakmai záróvizsgán való részvételt, amely egyébként a duális szakképzésen belüli formális képzést írja elő. Ennek a vizsgának a letétele lehetővé teszi a felsőoktatásba való belépést azon emberek számára is, akik szakmai gyakorlattal igen, viszont olyan formális képesítéssel, melyet szükséges az egyetemre történő felvételhez nem rendelkeznek. A másik megoldás a ProfilPASS-rendszer, melynek célja, hogy *„áttekintse, dokumentálja, és értékelje az informális úton szerzett kompetenciákat, függetlenül a kompetenciák megszerzésének helyétől és módjától.”*³⁵ A ProfilPASS-rendszert két egymással összefüggő elem alkotja. Az egyik a ProfilPASS dosszié, mely portfólióként funkcionál azáltal, hogy az egyéni kompetenciákat önéletrajzi és rendszerezett módon azonosítja és dokumentálja. Ezt egészíti ki a képzett szakértői segítség, melynek célja, hogy segítsék az egyéneket képességeik és kompetenciáik azonosításában.

A nem formális és informális tudás elismeréséhez nem létezik átfogó, egységes finanszírozási keret. Az eltérő megoldások eltérő finanszírozási forrásokat vonnak maguk után. A formális képzésen kívülről jövő tanulók vizsgáinak tekintetében a kamarák vállalják át a költségek egy részét, a jelentkezőknek a felkészítő kurzusok, illetve a vizsga díját kell kifizetniük, de ez alól mentesülhetnek, ha a vállalatuk átvállalja ezeket a költségeket. A felsőoktatásba való belépés támogatása esetén az egyetemek a tartományi költségvetésből kapnak támogatást. Míg a ProfilPASS-rendszer esetében a köz- és magánszféra együttműködése figyelhető meg.

Az eltérő megoldások miatt Németországnak nincsen olyan központi információs rendszere vagy hálózata, amely a nem formális és informális tanulás során megszerzett kompetenciák validációjáról nyújtana tájékoztatást. Általában az illetékes hatóságok, szervezetek vagy egyetem honlapján találhatóak meg a szükséges információk. A tanácsadás tekintetében is hasonló a helyzet. A ProfilPASS-rendszeren belül 55 dialógus-központot hoztak létre, mellyel

³⁴ Németország, a magyar nyelvű összefoglalást készítette: Simon Eszter (2010), Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest

³⁵ uo. 14. o.

egy sajátos tanácsadási hálózatot alakítottak ki. Ezzel szemben a formális képzésben részt nem vett tanulók vizsgája tekintetében a kamara végez tanácsadási tevékenységet.

Németországban a nem formális és informális tanulás elismeréséhez az egyes projektek által meghatározott konkrét minőségi standardokat jelölték ki, melyek rendszerint a nem formális és informális tanulás validációjának Európai Közös Alapelveire épülnek.

A formális képzésen kívülről jövő tanulók vizsgája során az értékelés tekintetében nincs különbség a szokásos tanulók vizsgájához képest, mindkét esetben a teljesítés az egyén sikeres vizsgáját jelenti. A vizsgáért a vizsgabizottság elnöke a felelős, azonban nem létezik olyan specifikus profil, amelynek a vizsgabizottság elnöke meg kell, hogy feleljen. A felsőoktatásban és a ProfilPASS-rendszerben is a portfólióértékelés a leggyakrabban használt módszer. Míg a felsőoktatásba történő belépés validációs folyamatáról a megfelelő szakmai háttérrel rendelkező tanári kar dönt, addig a ProfilPASS-rendszerben egy ProfilPASS-tanácsadó segíti az egyén önértékelési folyamatát. A tanácsadóvá válás feltétele a tanácsadás területén megszerzett formális képesítés, vagy a tanácsadás területén folytatott későbbi tanulmányokkal összekötött szakmai tapasztalat.

Az egyén számára a formális képzésen kívülről jövő tanulók vizsgája ugyanúgy a teljes képesítéshez vezet, és ez szakmai előrelépést, személyes fejlődést, nagyobb munkabiztonságot eredményez. A ProfilPASS-rendszer előnye, hogy a résztvevők saját képességeiket és kompetenciáikat jobban tudatosítják, és így megnő a motivációjuk a tanulás és szakmai kihívások iránt.

4.7. Norvégia³⁶

Norvégiában a nem formális és informális környezetben történő tanulásnak mély történelmi gyökerei vannak, mely tanulási formát a társadalom és a gazdaság is egyaránt elismeri. Az előzetes tudás validálása több területen jelentkezik. Egyrészt lehetőség van munkatapasztalatra alapozott szakmai vizsga letételére, illetve korábbi ismereteik beszámításán keresztül középfokú végzettség megszerzésére. (Norvégiában középfokú képzéssel kapcsolatos validáció minden 25 év feletti felnőtt számára elérhető.) Másrészt a résztvevők kérhetik előzetesen megszerzett tudásuk beszámítását a felsőoktatásba történő felvétel során, illetve felmentést nyerhetnek adott kurzus teljesítése alól. Harmadrészt az

³⁶ Norvégia, az eredeti országtanulmány szerzője: Jo Hawley és Odd Bjorn Ure (2010) Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest

alacsony iskolai végzettségűeknek, illetve a munkaügyi ellátórendszeren keresztül az álláskeresőknél lehetőségük van meglévő tudásuk értékelésére, képességeik, kompetenciáik dokumentálására, azért, hogy ez által is egyre jobban bekapcsolódjanak az egész életen át tartó tanulásba.

A finanszírozás tekintetében nem jött létre egységes rendszer. A középfokú oktatást érintő validációt a megyei oktatási költségvetési forrásokból finanszírozzák, míg a munkanélküliek és a fogyatékkal élők számára a munkaügyi és jóléti szolgálat fizeti az eljárást. A felsőoktatásban az intézmények saját forrásból fedezik a validációs eljárás költségeit, a jogosultsággal rendelkező jelentkezőket nem terheli eljárási költség.

Az élethosszig tartó tanulás ügyeiért felelős ügynökség (VOX) feladatai közé tartozik a validációs rendszer működését érintő információk összegyűjtése és közzététele. Ezen felül az egyes megyék gondoskodnak arról, hogy weblapokon, nyomtatott broszúrákon, újsághirdetéseken keresztül az emberek megismerjék a validációs lehetőségeket. Bár ezek önmagukban kevésnek bizonyulnak, az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők nagy része nem rendelkezik elegendő információval a lehetőségeikkel kapcsolatosan. A középfokú képzéssel kapcsolatban létrejöttek regionális validációs értékelő központok, melyek tanácsadási tevékenységet is ellátnak. A tanácsadás abban segíti a résztvevőket, hogy a megfelelő képzési programot válasszák ki, illetve a validálási eljárás során segítséget nyújt a kompetenciák megfelelő dokumentálásában. A munkaügyi és jóléti szolgálatok is nyújtanak egyfajta validációs szolgáltatást, azáltal, hogy az álláskeresőknél tanácsot adnak arra vonatkozóan, hogyan kell egy önéletrajzot összeállítani, az előzetesen megszerzett tudásokat dokumentálni. A felsőoktatási intézményekben a validációs tanácsadásba a felvételiért felelős munkatársakat vonják be.

A minőségbiztosításnak jelenleg nincsenek érvényes nemzeti keretei, ennek kidolgozása most zajlik. A minőségbiztosítási gyakorlat megyénként eltérő, viszont a használt minőségi standardoknak két fő eleme van, melyek a következők: a validációban résztvevők megfelelő képesítése; illetve magának a folyamatnak a szabványosítása.

A középfokú képzés szintjén használt értékelési módszerek közé tartozik a párbeszéd alapú módszer, mely alkalmas a szakmai, és az általános tárgyak során szerzett tudás értékelésére. A módszer összekapcsolható a portfólióértékeléssel, az önértékeléssel és a tesztmódszerrel. A szakmai vizsga során alkalmazzák az interjút, kikérdezést és a gyakorlati képességek ellenőrzését. A felsőoktatásban a nem formális és informális környezetben megszerzett tanulási eredmények értékelését az erre kijelölt bizottság leggyakrabban a kérelmezők

portfóliójának értékelésével végzik. A regionális validációs értékelő központban dolgozó értékelők a tanárok vagy adott szakma szakemberi közül kerülnek ki. Munkatapasztalaton alapuló szakképesítés kiadásához az értékelést a megyei szakképzési testület végzi.

A munka világában a validáció segítheti az egyéni karrier alakítását, a fizetési fokozatok megállapítását vagy akár egy adott poszt betöltését, míg a képzés területén a validáció lehetővé teszi egy képzési program lerövidítését, vagy egyéni képzési terv kialakítását, és egy adott képesítés megszerzését. Segítséget nyújt a bevándorlók és menekültek számára a társadalmi integrációhoz, másutt megszerzett kompetenciáik elismerésével javítja a karrierépítés esélyeit. Az iskolából lemorzsolódók esélyeit is megnöveli az oktatásba való visszatérésre, vagy adott állás megszerzésére.

4.8. Portugália³⁷

Portugáliában a nem formális és informális környezetben megszerzett tanulási eredmények elismerését rendkívül fontos politikai ügyként kezelik. 2005-ben indult meg az „Új esély” program, melynek stratégiai célkitűzése a népesség képesítési szintjének középfokra felemelése. Ezen belül célként fogalmazták meg, hogy a fiatalok körében mérsékeljék az iskolát befejezett végzettség nélkül elhagyók számát, illetve középfokra beiratkozottak legalább fele megszerezzen egy szakmai képesítést. Az Új esély program azokat érinti, akik nem fejezték be középfokú tanulmányaikat, legyenek akár pályakezdők, munkanélküliek, vagy munkaviszonyban állók. A validáció megjelenik a felsőoktatásba történő belépés kapcsán is, a felvételizők előzetes tudásuk beszámítása alapján krediteket igényelhetnek.

A nemzeti képesítési keretrendszerbe integrálták a validációs rendszert, mely két fő irányt integrál: *„az „iskolai folyamat” célja, hogy javítsa azoknak a felnőtteknek a képzettségi szintjét, akik nem rendelkeznek alap- vagy középfokú végzettséggel; míg a „szakképzési ág” olyan felnőttekre irányul, akik nem rendelkeznek formális képesítéssel azt a foglalkozást illetően, amit gyakorolnak, és a célja az, hogy javítsa a résztvevők képesítési szintjét (alap- és középfokon).”*³⁸

Az Új esély programban résztvevőket a validációval kapcsolatosan nem terhelik költségek, a központok költségeinek nagy részét a nemzeti fejlesztési program humánerőforrás-fejlesztési

³⁷ Portugália, az eredeti portugál országleírás szerzője: Ana Luisa Oliveira Pires (2010) Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest

³⁸ u.o. 4.o.

operatív programjából finanszírozzák. A felsőoktatási intézmények saját forrásaikból finanszírozzák a validációt, de a jelentkezőknek is kell bizonyos költségeket vállalniuk.

Az Új esély programon belül került kialakításra az oktatási és képzési kínálat integrált információs és adatkezelési rendszere, mely nemzeti szinten ad információt a képzési kínálatról és a validációs eljárásról. Maga az egyéni informálás és tanácsadás az Új esély központokon keresztül történik.

A minőség biztosítása érdekében bevezették az Új esély központokat érintő Minősbiztosítási Kartát, mely bevezette a munka céljainak rögzítését, a működési alapelveket, a munkával szembeni elvárások megfogalmazását és a validációs folyamat szakaszolását, illetve megjelölte az önértékelés 16 indikátorát. A központokat pedig az Egységes Értékelési Keretrendszer alapján értékeli.

A validációs folyamat az Új esély központokban több lépésből áll. Az első a *fogadás*, mely során a jelentkezők széleskörű tájékoztatást kapnak a képzési programokról, az elismerés folyamatáról. A *diagnózis* fázisában történnek a profilelemzések, interjúk, majd ezt követően a *tanácsadás* során tájékoztatást kapnak az elérhető képesítésekről, a validációnak és a képesítés megszerzésének folyamatáról. A következő lépés a *képességek és tudások feltárása*, mely magába foglalja speciális tevékenységsor és más értékelő eszközök alkalmazásával az egyén élete során megszerzett képesítéseinek, és egyéb kompetenciáinak azonosítását. Majd ezt követi maga a *validáció*, ahol a feltárt tudást összevetik a képesítési követelményekkel, és ahol fontos szerep jut az önértékelésen alapuló portfóliónak, és végül a befejező lépés a *képesség odaítélése*. Ha a jelölt számára a validációs folyamat teljesen sikeres úgynevezett diplomát, ha csak részben sikeres, azaz egy adott képesítéshez viszonyítva a hozott tudás nem teljes értékű, kompetenciaigazolást kap.

Azáltal, hogy az egyének részt vettek a validációs eljárásban megnőtt az önbecsülésük és az önismeretük, fejlesztették a kompetenciáikat, újratervezték életpályájukat. A folyamatban való részvétel csökkenti az elbizonytalanodást, és ezáltal javul a motiváció a tanulás iránt, illetve a munkaerőpiacra való visszatérés szándéka.

4.9. Spanyolország³⁹

Spanyolországban a nem formális és informális tanulás elismerésére leginkább a felsőoktatásban van lehetőség, ott is főleg a szakmai kompetenciák érvényesítésén keresztül. Ha a 25 év felettiek egy vizsga keretében bizonyítják alkalmasságukat, középfokú végzettség nélkül is bejuthatnak a felsőoktatásba. Emellett a régiók szintjén is születtek megoldások a szakmai kompetenciák elismerésére, mely megoldások átfogó célja a spanyol szakképzés fellendítése volt.

Spanyolország jelenleg az NKKR kifejlesztésén dolgozik, viszont azt már eddig is meghatározták, hogy a szakmai kompetenciák akkreditációjának és értékelésének a Szakképesítések Jegyzékében szereplő képesítésekre és modulokra kell vonatkoznia. Mivel a felsőoktatásban az intézmények autonómok, ezért saját előírásokat dolgozhatnak ki a nem formális és informális tanulás érvényesítésére.

A validációs eljárás elindítási, illetve a szakemberek képzési költségeit jelenleg a központi adminisztráció fizeti, de tervbe van véve, hogy a régiók, illetve az egyének – azáltal, hogy egy fajta illetéket, vagy jelentkezési díjat fizetnek – átvállalják a költségek egy részét.

Azért, hogy a jelentkezők megfelelő tájékoztatásban és tanácsadásban részesüljenek, rendeletben mondták ki, hogy az oktatási és foglalkoztatási közigazgatásnak, a helyi önkormányzatoknak, a szociális partnereknek, a kereskedelmi kamaráknak és egyéb intézményeknek kell ezen tevékenységeket ellátniuk.

Egységes minőségbiztosítási mechanizmusok nem kerültek kialakításra, jelenleg zajlik a minőség biztosításához szükséges értékelési szempontok kidolgozása.

A validációs eljárás során alkalmazott értékelési módszerek közé tartozik az egyéni és csoportos foglalkozás, az interjú, a szimuláció, a standard tesztek és a munkahelyi megfigyelés, hogy ezek közül melyiket használják, mindig az adott eset dönti el. Az értékelésben és tanácsadásban résztvevőknek több éves szakiskolai tanári/szakmai oktatói tapasztalattal és kompetencia alapú képzésen szerzett ismeretekkel kell rendelkezniük.

Az egyének szakmai kompetenciáik elismertetésével a formális képesítés egyes moduljait, egységeit tudják majd megszerezni, mely formális képesítés előnyt jelent nekik a munkaerőpiacon.

³⁹ Spanyolország, a magyar nyelvű összefoglalást készítette: Fehérvári Anikó, Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet, Budapest

5. Validáció a magyar felsőoktatásban

A Társadalmi Megújulás Operatív Program 4.1.3. számú, A felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztése című projekt öt területen kíván hozzájárulni a hazai felsőoktatási rendszer minőségi fejlesztéséhez, melyek a következők: Diplomás pályakövető rendszer (DPR); Adattár alapú vezetői információs rendszer (AVIR); Központi/felsőoktatási validációs rendszer (KVR); Országos képesítési keretrendszer (OKKR); IKT-szolgáltatások (IKT). A projekt megvalósulása az Educatio Kft., a Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Intézet és az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (OFI) alkotta konzorciumon keresztül történt. A témánkhoz kapcsolódó két alprojekt (KVR, OKKR) megvalósítója az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet. Dolgozatomnak ebben a fejezetében a projekt keretében az OFI által kidolgozott tudáselismerési modellt és eljárásrendet mutatom be.

5.1. A validáció megjelenése a felsőoktatás jogi szabályozásában⁴⁰

Mielőtt a kidolgozott elismerési modellt bemutatnám, fontosnak tartom, hogy részletesebben kitérjek a nem formális és informális tanulási környezetben szerzett tudás elismerésének hazai jogi szabályozásának bemutatására. Mint az korábban kifejtettem, a validációs eljárás alapelve, hogy a különféle tanulási módokat (formális, nem formális, informális) egyenrangúnak fogadja el, és a tanulás eredményét értékelje függetlenül attól, hogy a tudást milyen módon szerezték meg. Ezért a validációhoz kötődő szabályozás kialakításában fontos szerepet játszhat, hogy a jelenlegi jogszabályokban hogyan jelenik meg a formális iskolai környezeten kívül megszerzett tudás elismerése.

A felsőoktatásban a hallgatók tanulmányi előrehaladása közben az alábbi pontokon történhet valamilyen elismerés (lásd: *1. táblázat*):

⁴⁰ Princzinger Péter (2010): A validáció a felsőoktatási jogi szabályozásban, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest

1. táblázat. Elismerési pontok a validációs folyamatban

A képzési rendszer mely szintjén?	Mit ismernek el, mit számítanak be?
„0. szint”: felsőfokú szakképzésbe történő belépéskor	ugyanazokat, mint a BA/BSc szintre való belépéskor, elérés (könnyítés), hogy csak a középiskolai eredmények „duplázásával” is be lehet kerülni.
1. BA/BSc képzésbe belépéskor	érettségi emelt szinten történő teljesítése
	igazolt nyelvismeret
	tanulmányi és tudományos versenyen elért eredmények
	kiemelkedő sportteljesítmény
	OKJ-s szakképzettség, technikus képesítő bizonyítvány
	hátrányos helyzet
	fogyatékos
	gyermeknevelési támogatásra való jogosultság
2. BA/BSc képzésben	korábban megszerzett kreditek
	munkatapasztalat
	egyéb (felmentések)
3. MA/MSc képzésbe belépéskor	felvételi feltételek intézményi hatáskörben
	többletpontok intézményi hatáskörben
4. MA/MSc képzésben	korábban megszerzett kreditek
	munkatapasztalat
	egyéb (felmentések)
5. szakirányú továbbképzés belépéskor	felvételi feltételek intézményi hatáskörben
	többletpontok intézményi hatáskörben
6. szakirányú továbbképzésben	korábban megszerzett kreditek
	munkatapasztalat
	egyéb (felmentések)
7. doktori képzésre belépéskor	felvételi feltételek intézményi hatáskörben
	többletpontok intézményi hatáskörben
8. PhD-képzésben	egyéni felkészülés
	korábban megszerzett kreditek
	munkatapasztalat
	egyéb (felmentések)

Forrás: Princzinger Péter (2010): A validáció a felsőoktatási jogi szabályozásban, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest 5-6. o.

A táblázatban szereplő esetek nagy részében a korábban formális keretek között megszerzett tudás beszámítása történik, illetve kisebb részben társadalmi-szociális státuszt honorálnak, de ezek nem tekinthetők elismerési eljárásoknak.

A nem formális vagy informális környezetben szerzett tudás beszámításának jogi keretei 2006 óta adóttak a felsőoktatási jogban. A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény (Ftv.) 58.§ (7) bekezdés szerint „Egy adott ismeretanyag elsajátításáért egy alkalommal adható kredit. A kredittel elismert tanulmányi teljesítményt – ha annak előfeltétele fennáll – bármelyik felsőoktatási intézményben folytatott tanulmányok során el kell ismerni, függetlenül

attól, hogy milyen felsőoktatási intézményben, milyen képzési szinten folytatott tanulmányok során szerezték azt. Az elismerés – tantárgyi program alapján – kizárólag a kredit megállapításának alapjául szolgáló ismeretek összevetésével történik. El kell ismerni a kreditet, ha az összevetett ismeretek legalább hetvenöt százalékban megegyeznek. Az ismeretanyag összevetését a felsőoktatási intézmény e célra létrehozott bizottsága (a továbbiakban: kreditátviteli bizottság) végzi.”⁴¹ Ezt egészíti ki az Ftv. egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 79/2006. (IV.5.) Kormányrendelet (Vhr.) 23. § (9) bekezdése: „Nem kell teljesíteni a tantervben előírt követelményeket, ha a hallgató azokat korábban már elsajátította és ezt hitelt érdemlő módon igazolja. A munkatapasztalatok alapján teljesített követelmények elismeréséhez az intézménynek szóbeli, írásbeli vagy gyakorlati számonkérés formájában meg kell bizonyosodnia az ismeretek elsajátításáról.”⁴²

Ebben a hatályos jogi szabályozásban gyakorlatilag két olyan kategória van, amelyeknél megtalálhatók a validáció tartalmi elemei: nem formális vagy informális keretek között, előzetesen, tapasztalati úton elsajátított tudás „tanulmányi teljesítményként” történő elismerése, beszámítása. Ezek közül az egyik a *munkatapasztalat beszámítása*. Az Ftv. módosításáról szóló 2007. évi CIV. törvény a munkatapasztalat beszámítására vonatkozóan a következőkkel egészítette ki az Ftv.-t: „A kreditátviteli bizottság a korábbi tanulmányokat és munkatapasztalatokat tanulmányi követelmény teljesítéseként elismerheti. A munkatapasztalat alapján beszámítható kreditek száma legfeljebb harminc lehet. Az (5–7) bekezdésben meghatározottak végrehajtásával kapcsolatos kérdéseket a tanulmányi és vizsgaszabályzatban kell szabályozni, azzal a megkötéssel, hogy a hallgató a végbizonyítvány (abszolutórium) megszerzéséhez – a felsőoktatási intézményben folytatott, illetve más korábbi tanulmányok, továbbá munkatapasztalatok kreditértékként való elismerése esetén is – az adott intézményben legalább harminc kreditet köteles teljesíteni.”⁴³ Ezzel a jogi szabályozás igyekszik azt kizárni, hogy a hallgatók kizárólag kreditbeszámítással szerezzenek meg egy fokozatot. Azt azonban fontos megjegyezni, hogy sem az Ftv. sem a Vhr. nem rögzíti, hogy mit ért munkatapasztalat alatt, ezt az intézményi szabályozásra, illetve az intézményi kreditelismerési gyakorlatra bízzák.

A másik kategória az *egyéni felkészülés a doktori fokozatszerzési eljárásra*. A doktori képzés sajátossága, hogy jogi/eljárási értelemben elválik egymástól a képzés és a fokozatszerzés. „A

⁴¹ 2005. évi CXXXIX. törvény a felsőoktatásról 58. § (7) bekezdés

⁴² 79/2006. (IV. 5.) Korm. rendelet a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról 23. § (9) bekezdés

⁴³ 2007. évi CIV. törvény a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény módosításáról

*doktori képzést követően a doktori fokozatot külön fokozatszerzési eljárás keretében lehet megszerezni. A doktori fokozatszerzési eljárásban részt vevő a doktorjelölt. Doktorjelölt lehet az is, aki nem vett részt doktori képzésben, a fokozatszerzésre egyénileg készült fel. Ha a doktorandusz a képzési időn belül megkezdte a fokozatszerzési eljárást, akkor a hallgatói jogviszonya mellett egyidejűleg doktorjelölt is.*⁴⁴ Ez azt jelenti, hogy olyan személy is megindíthatja a doktori fokozatszerzési eljárást, aki nem vett részt az iskolarendszerű, 36 hónapos szervezett doktori képzésben. Azonban az ilyen doktorjelöltnek is bizonyítania kell, hogy „egyéni felkészült”, azaz, „teljesítette a doktori képzés követelményeit”.

Összességében az megállapítható, hogy a jogi szabályozás keretjellegű, és a felsőoktatási intézmények e keretek között alakíthatják ki elismerési szabályozásukat és gyakorlatukat. Ezek a lehetőségek minden képzési szinten alkalmazhatók, az említett rendelkezések érvényesek az alapképzésre, mesterképzésre, szakirányú továbbképzésre, doktori képzésre egyaránt. Ami az intézményi szabályozásokat illeti, a validációról többnyire egyáltalán nem rendelkeznek, vagy a kreditelismerési szabályok körében szólnak róla, de leggyakrabban az intézményi szabályzat a jogszabályban írtak megismétlésére korlátozódik.

Az OFI szerint a validációval kapcsolatos olyan szabályozási megközelítés a lényeges, amely

- megtartja azt az elvet, hogy az alapvető szabályokat törvényi szinten, a részletszabályokat végrehajtási rendelet szintjén rögzítsék;
- kívánatosnak tartja mind a törvényi, mind a rendeleti szintű normák keretjellegének erősítését;
- törvényi szinten csak annyit fogalmaz meg, hogy van lehetőség a hozott tudás kredittel történő elismerésére;
- szerint a validációt össze kell kapcsolni azon egyéb szolgáltatások kialakításával, amelyek a hallgatók életviteléhez, tájékoztatásához, a számukra nyújtott tanácsadáshoz kapcsolódnak;
- szerint a felsőoktatási intézmény maga határozza meg, hogy mit fogad el előzetes, a tantervi követelményekkel egyenértékű hozott tudásként;
- felhatalmazást ad a keretjellegű szabályok rendeletben történő meghatározására, illetve a felsőoktatási intézményeknek az intézményi validációs szabályok és eljárásrend kidolgozására.⁴⁵

⁴⁴ 2005. évi CXXXIX. törvény a felsőoktatásról 68.§ (3) bekezdés

⁴⁵ Derényi András - Tóth Éva (2011): Validáció – A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban, Oktatókutatási és Fejlesztő Intézet, Budapest 65. o.

5.2. Validációs rendszermodell

Az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet által megalkotott modell a felsőfokú szakképzéssel és a felnőttképzéssel érintkező felsőoktatási szektorra érvényes. A fejlesztéssel kapcsolatosan a legfontosabb célként a bevezethetőséget, a jelenlegi körülmények között megkezdhető megvalósítást, és a jövőbeli változásokhoz való alkalmazkodást jelölték meg. Emellett lényeges, hogy a felsőoktatásra vonatkozó stratégiai célokkal a fejlesztéseknek összhangban kell lenniük, vagyis olyan validációs rendszer kidolgozása volt a cél, mely nem eredményezi a képzési követelmények csökkenését. Ehhez kapcsolódik, hogy a validáció a formális képzésnek csak kiegészítő mechanizmusa, és ebből adódóan nem cél a magyarországi felsőoktatásban a teljes képesítés validációs eljárásban történő megszerzése. A hazai fejlesztők szerint a validációs eljárás alkalmazásának célja lehet:

- a képzés, illetve képzettségek megszerzése felé vezető utak rugalmasabbá tétele;
- a tanulás eredményeinek, a sokféle környezetben megszerzett tudás láthatóvá tétele révén az egyén munkaerő-piaci versenyképességének javítása;
- az egyre szerteágazóbbá váló tanulási útvonalak közötti átjárások megkönnyítése, a rugalmas egyéni tanulási pályák lehetőségének biztosítása;
- a képzésbe történő be- és visszalépés támogatása
- a hozott tudás beszámítása révén a képzési idő lerövidítése;
- speciális tudások integrálása a formális oktatásba.⁴⁶

A validációs modell három elemből épül fel, melyek közül a súlyponti elem – az 5.3. pontban kifejtett – felsőoktatási intézményekben szabályozott keretek között működő validációs eljárás. A másik két elem a rendszerfejlesztés koordinációját végző tudásközpont, illetve a validációs eljárás és a tudásközpont között megtalálható úgynevezett „köztes elem”.

A tudásközpont alapvetően a validáció módszertani támogatásának intézményesítéseként értelmezhető, egy olyan kis létszámú, önálló szervezeti egység, amely a többi szektor validációs fejlesztéseihez való kapcsolódás kiépítésének koordináló funkcióit is ellátja. *„Leginkább szerves módon egy olyan intézményi keretben lenne célszerű elhelyezni a validációs rendszer átfogó fejlesztéséhez kapcsolódó tevékenységeket, amely a felnőttkori tanulás ösztönzését, az egész életen át tartó tanulás hazai stratégiájának, egy nemzeti*

⁴⁶ Derényi András - Tóth Éva (2011): Validáció – A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest 59.o.

tanulásösztönző program megvalósítását szolgálja, és ennek részeként (...) az OKKR és az elismerési rendszer egymáshoz kapcsolódó fejlesztését is koordinálná.”⁴⁷

Az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet a rendszerépítést szolgáló, tudásközpont jellegű, koordináló és módszertani fejlesztőegység alapfeladatait a következőképpen fogalmazta meg:

- tovább finomítsa a validációs rendszert;
- célozzon meg egy alapelveiben egységes nemzeti validációs rendszert, azáltal, hogy összehangolja a felsőoktatásra érvényes modellt, más szektorban elinduló fejlesztésekkel és elgondolásokkal;
- ismerje meg és elemezze a validációval kapcsolatos nemzetközi tapasztalatokat, és a levont tanulságokat építse be hazai fejlesztőmunkába;
- a lehető legszélesebb körrel (oktatáspolitikai döntéshozók, munkaadók, oktatók, hallgatók) ismertesse meg a validációs eljárás alapelveit, szemléleti újdonságait;
- ösztönözze az alapvető kompetenciaértékelési módszerek fejlesztését;
- alakítson ki egy szisztematikus tudásbázist, melyen keresztül hozzáférhetővé teszi a szakmai dokumentációt;
- működjön közre a felsőoktatási intézményekben működő validációs megoldások fejlesztésében;
- a rendszer működésével kapcsolatosan végezzen monitoring és értékelő tevékenységet, és dolgozza ki az ehhez szükséges módszereket.⁴⁸

Az említett „köztes mező” a fejlesztésektől függetlenül létezik, és a felsőoktatási intézményekben működő validációs eljárásokhoz kapcsolódó, de intézményen kívül megszervezésre kerülő szolgáltatásoknak ad teret. Ezen felül ez a mező a terepe a többi szektor validációs rendszereihez való kapcsolódásnak is. Például olyan területileg szétszórt tájékoztató, tanácsadási szolgáltatópontok hozhatók létre, amelyek működésében az adott régió képzésben érintett, de nem felsőoktatási szereplői is érdekeltek, és ezért e szolgáltatások fenntarthatóságában is részt vesznek.

A validációs modell megvalósítása jelentős költségekkel jár. Egyrészt jelentkeznek a rendszer szintjén költségek, például a tudásközpont létrehozási és fenntartási költségei. Másrészt a felsőoktatási intézményekben is megjelennek direkt és indirekt költségelemek, ilyenek például a résztvevők felkészítése, a tájékoztatási rendszer létrehozása és működtetése, az

⁴⁷ Derényi András - Tóth Éva (2011): Validáció – A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest 69. o.

⁴⁸ u.o. 69-72 o.

adminisztráció – ügyviteli költségek. Jelenleg nincs egységes állásfoglalás a finanszírozás tekintetében. Ez nagyban függ attól, hogy a validációs rendszer mint szolgáltatás vagy mint a képzési rendszer része ként jön létre. Mivel a fejlesztés kormányzati kezdeményezés révén indult, egyelőre célszerű a validációs rendszer további fejlesztési és bevezetési költségeit központi forrásból fedezni, viszont hosszabb távon a fenntartható működés biztosítása érdekében indokoltá válik a szereplők között megosztani az intézményi szinten jelentkező direkt és rejtett költségeket.

5.3. Validációs eljárás⁴⁹

5.3.1. Érvényesítendő alapelvek

Mielőtt a validációs folyamat konkrét lépéseit bemutatnám, ki kell térnünk arra, hogy az eljárás során milyen alapelveknek kell érvényesülniük. Ez azért fontos, mert ezeknek az alapelveknek az érvényesülése eredményezi, hogy a validáció nem vezet a felsőoktatásban megszerezhető fokozatok minőségromlásához.

Az egyik ilyen alapelv az **önkéntesség elve**. Az egyének önkéntes alapon kezdeményezik a validációs eljárást. Ugyanakkor a validációs rendszer az egyén érdekeit szolgálja, ezért mindenki számára világossá kell tenni az értékelésre való jogosultságot, biztosítani kell az egyenlő hozzáférést, a személyiségi jogok tiszteletben tartását, illetve a folyamat során keletkezett dokumentáció feletti rendelkezési jogot.

Az **érintettek kötelezettségének elve** azt jelenti, hogy az érintetteknek, vagyis a felsőoktatási intézményeknek, képzési szolgáltatóknak ki kell alakítaniuk a nem formális és informális tanulási környezetben megszerzett tudás azonosítására és elismerésére vonatkozó, megfelelő minőségbiztosítási mechanizmusokat tartalmazó megközelítéseket és rendszereket. Emellett kötelességük az érdeklődőknek ezekről a rendszerekről megfelelő tájékoztatást, és ha szükséges tanácsadást nyújtaniuk.

A **bizalom elve** rendkívül fontos. Ahhoz, hogy a validált tudásokat is tartalmazó diplomákat ugyanolyan értékűnek tekintsék, szükséges, hogy a nem formális és informális környezetben megszerzett tudás azonosítására és elismerésére vonatkozó szempontok és eljárások átláthatóak legyenek.

⁴⁹ Derényi András - Tóth Éva (2011): Validáció – A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban, Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet, Budapest 75-105 o.

A **hitelesség és legitimitás** biztosításához az értékelést végzőknek mind az eljárás menetét és lebonyolítását, mind az értékelési módszereket illetően megfelelő szakmai felkészültséggel kell rendelkezniük.

5.3.2. Az elismerés kezdeményezői

A felsőoktatási validációs eljárás széles kör számára válhat elérhetővé, azt, hogy kik és milyen céllal jogosultak erre, a 2. táblázat foglalja össze:

2. táblázat. A validációra jogosultak

Az elismerést kezdeményezni jogosultak	Az elismerésre nyitott programtípusok	Az elismerés kezdeményezésének célja
Hallgatói jogviszonyban állók	Minden képzési ciklus, tagozat, időbeosztás	Képesítéshez vezető tanulmányi úton egyes tanulmányi követelményeknek való megfelelés igazolására
Felvételi eljárásban részt vevők	Minden képzési program	Felvételi követelményeknek való megfelelés igazolására
Felsőfokú (tovább)tanulást tervezők	Nem lineáris mesterszakok	A jelentkezés előfeltételül szabott követelményeknek való megfelelés igazolására

Forrás: Derényi András - Tóth Éva (2011): Validáció – A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest 78. o.

Az első kategóriába a már hallgatói jogviszonnyal rendelkező egyének tartoznak, akik a képesítéshez vezető tanulási úton kívánják előzetesen megszerzett tudásukat elismertetni, melynek célja lehet a képzési idő lerövidítése vagy az elismertetett kurzus helyett más ismeretek megszerzése. Ebbe a körbe gyakorlatilag a teljes hallgatói kör beletartozhat, a felsőfokú szakképzéstől a doktori képzésig. A második kategóriába a felvételi eljárásban részt vevők tartoznak, akik a felvételi követelményeknek való megfelelés elismertetése érdekében kezdeményezhetik az eljárást. Míg elképzelhető egy olyan kategória is, melybe az olyan felsőfokú továbbtanulást tervező egyének tartozhatnak, akik nem rendelkeznek a meghatározott formális előfeltételekkel.

5.3.3. Az előzetesen megszerzett tudás elismerését szolgáló eljárás alapelemei

A validációs eljárás célja, hogy elősegítse az átjárást a különböző szintű és formájú képzések, illetve a munka világa és a képzések rendszerei között. Ennek megvalósulásához viszont nem feltétel egy egységes, „kőbe vésett” séma. Az egyes felsőoktatási intézmények célcsoportjuktól függően maguk dolgozhatják ki elismerési eljárásukat.

A következőkben én azokat az eljáráshoz kapcsolódó alaplépéseket mutatom be, amelyeket egy konkrét megoldás sem nélkülözhet.

Három nagyobb lépés különböztethető meg: a tudás azonosítása, a validáció és az elismerés.

A tudás azonosítása

Az első lépésként a korábban megszerzett tudását elismertetni szándékozó egyén kérelmezi az eljárás megindítását. Ehhez egy kérelmet kell benyújtania, amiben egyrészt megnevezi azokat a tudásokat, amelyekkel a megcélzott tantervi egység követelménystandardjaiban meghatározott tudások közül rendelkezik, másrészt a megszerzett tudást alátámasztó bizonyítékokat hozzáfűz a kérelemhez. Ezt követően, ha az eljárásban közreműködők úgy határoznak, hogy a bizonyítékok nem megfelelőek, a kérelmezőnek egy személyes, közvetlen vizsgálaton kell részt vennie, mely során felméri és értékeli tudását. A folyamat során biztosítani kell az egyének számára a széleskörű tájékoztatást az eljárásról, illetve lehetőséget kell nyújtani arra, hogy a megfelelő dokumentáció összeállításához tanácsadáson vehessenek részt.

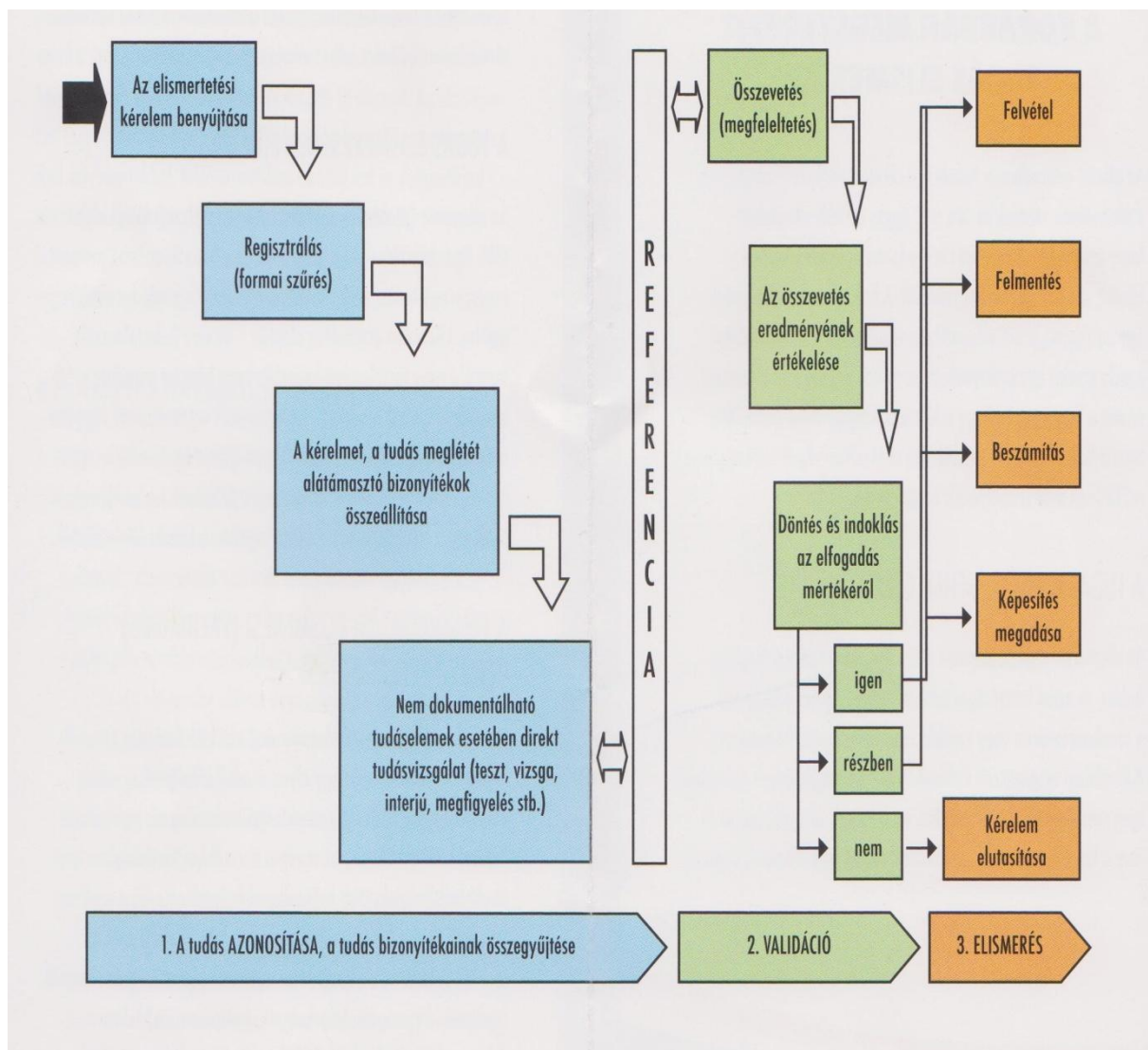
Validáció

Az eljárást végző intézmény a befogadott kérelmeket és a hozzá csatolt dokumentációt regisztrálja, és a dokumentációban bizonyított tudást megfelelteti a referenciákkal, vagyis az előre meghatározott követelménystandardokkal. Az összevetés eredményét értékeli, és ez alapján határozzák meg a hozott tudás elfogadásának mértékét, mely lehet teljes, részleges vagy elutasító.

Elismerés

A validálás eredménye nyomán elismerési döntés születik, amely a kérelem céljától függően többféle lehet: felvétel egy képzési programba, felmentés valamilyen követelmény teljesítése alól, a kérelemben szereplő tudás kredittel történő beszámítása vagy akár adott képesítés megszerzése.

Ezeket a lépéseket összefoglalva a 2. ábra tartalmazza.

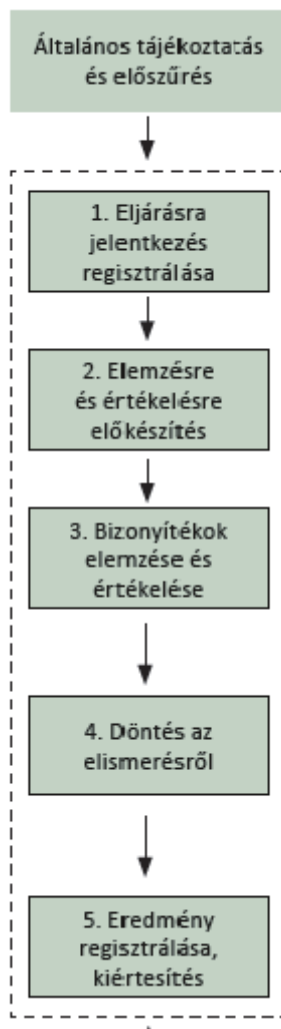

Forrás: OFI által kiadott lepreolló a korábban megszerzett tudás elismeréséről

2. ábra. Az előzetesen megszerzett tudás elismerését szolgáló eljárás alapelemei

5.3.4. A validációs eljárás általános sémája

A most bemutatásra kerülő séma (3. ábra) olyan alaplépéseket tartalmaz, melyek eljárásként való alkalmazása, lehetővé teszi a kérelmek többségének ez úton történő kezelését.

Forrás: Derényi András - Tóth Éva (2011): Validáció – A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban, Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet, Budapest 83.o.

3. ábra A validációs eljárás általános sémája

Általános tájékoztatás és előszűrés

Ez az első lépés, ha szigorúan vesszük, nem tartozik bele az eljárásrendbe, viszont a teljes intézményi elismerési folyamat fontos eleme. A validáció iránt érdeklődők számára megfelelő tájékoztatást kell nyújtani az eljárás menetéről, a megfelelő kérelem és dokumentáció összeállításához szükséges ismeretekről. Ennek megvalósulásához jó megoldás lehet a webes eszközök alkalmazása, illetve a témával kapcsolatos fórum létrehozása.

A megfelelő tájékoztatási rendszer egy fajta előszűrőként is funkcionálhat, melynek alapja az érdeklődők tanulási céljai, korábbi tanulási körülményei lehetnek. Az informáláson túl az előszűrés célja, egyrészt, hogy motiválja az érdeklődőket az elismerési eljárásba való belépésre, másrészt, hogy megkímélje a kudarcától a megfelelő tudással nem rendelkezőket, és ezzel hozzájárul a felesleges intézményi erőforrás-ráfordítás csökkentéséhez. Abban az esetben, ha az érdeklődő úgy érzi, számára az általános tájékoztatás nem volt elegendő, illetve további segítségre van szüksége, akkor biztosítani kell számára, hogy egy személyes, orientáló tanácsadáson vehessen részt, amely támogatást nyújt a jelentkezésről szóló döntés meghozásához.

A szükséges információk birtokában az érdeklődő összeállítja az elismerés céljául választott tantervi egység tanulási eredményeivel való rendelkezést bizonyító dokumentációt.

Az eljárásra jelentkezés regisztrálása

Miután a jelentkező a szükséges dokumentációval együtt benyújtotta a jelentkezését, a kérelmek regisztrációjával foglalkozó munkatárs ellenőrzi a kérelmek formai megfelelőségét. Hiány esetén elutasítja, megfelelőség esetén regisztrálja a jelentkezést, és ennek tényéről, időpontjáról visszaigazolást nyújt a kérelmezőnek, illetve átadja számára a tájékoztatót az intézmény elismerési eljárásrendjéről (szakaszairól, határidőről, jogorvoslati lehetőségekről). Ezt követően listázza a dokumentumokat, és továbbítja azokat az elemzést és értékelést előkészítő felülvizsgálatra. Ezt a lépést megkönnyíthetik, a már ma is működő elektronikus regisztráló rendszerek, melyek képesek kezelni a tanulmányi ügyviteli eljárások bizonyos elemeit.

Az elemzés és értékelés előkészítése

Az erre kijelölt, megfelelően felkészített munkatárs megvizsgálja, hogy a dokumentáció alkalmas-e a szakmai elemzésre, vagyis teljesül, hogy a dokumentáció: az elismerési kérelmek előtt megnyitott tantervi egységekre irányul; a megfelelő referencialemekekre szólnak a bizonyítékok; minden szükséges dokumentumot és hozott tudást alátámasztó anyagot tartalmaz; a bizonyítékok előírt módon hitelesítettek. Ha a dokumentációt megfelelőnek találta ellenjegyzi, viszont, ha hiányosságokat tapasztal, erre fel kell hívnia a kérelmező figyelmét, és adott esetben kezdeményezheti a kérelmező bevonását az elismerési tanácsadás folyamatába. Ez a lépés egy újabb szűrőként funkcionál a szakmai értékelést végzők erőforrásainak kímélése érdekében. A kérelmezőnek a dokumentáció kiegészítésére, a

tanácsadás igénybevételére szóló javaslatot nem kötelező elfogadnia, dönthet úgy is, hogy ellenjegyzés nélkül is folytatja az eljárást.

A bizonyítékok elemzése és értékelése

Az elemzés és értékelés előkészítése után az elismerési kérelem célját jelentő tantervi elemért, tantárgyért felelős oktató a kapott dokumentációt elemzi és összeveti a referenciával, vagyis az elismertetni kívánt tantárgy követelményeivel, tanulási eredményeivel. Így gyakorlatilag a kérelmező személyes jelenléte nélkül, dokumentációja alapján kerül sor a hozott tudásának, tanulási eredményeinek elemzésére és értékelésére. Azonban előfordulhat olyan eset is, amikor az értékelést végző oktató szükségesnek látja a kérelmező prezentáció vagy interjú formájában történő bevonását is. Ez azért lehet jó megoldás, mert ebben az esetben a kérelmezőnek lehetősége nyílik hozott tudását jobban bemutatni, tanulási motivációit jobban megismertetni. Az összevetés eredményét az oktatóknak írásban kell rögzíteniük.

Az elemzés, összevetés eredményét értékelni kell, mely során dönteni kell arról, hogy a kérelemben szereplő elemek az összevetés alapján elismerhetők-e. A döntésben szerepet játszik a hozott tudás avulásának, illetve a hozott és a referenciában szereplő tudások közötti eltérés mértéke. Ha a kérelemben szereplő elemek elismerhetők, javaslatot kell tenni az elismerés formájára és mértékére, ami lehet teljes körű beszámítás, részleges beszámítás vagy felmentés.

A felmentés esetén jó megoldás lehet, ha a felszabaduló időt a hallgatók a szakmai fejlődésüket szolgáló további tanulmányi munka végzésére fordítják, ezzel is hozzájárulva ahhoz, hogy a validáció ne a követelmények csökkentését, hanem a tanulmányok egyénre szabottá tételét, és ezen keresztül a képzés minőségének javítását jelentse.

Döntés az elismerésről

Az intézmény erre felhatalmazott testülete az elemzés során született írásos javaslat alapján hivatalos döntést – tanulmányi határozatot – hoz az elismerés mértékéről és formájáról. Ha a testület nem ért egyet a javaslattal, akkor azt visszaadhatja újabb elemzésre, vagy a döntésében indoklás mellett eltérhet az írásos javaslattól.

Az eredmény regisztrálása, kiértékelés

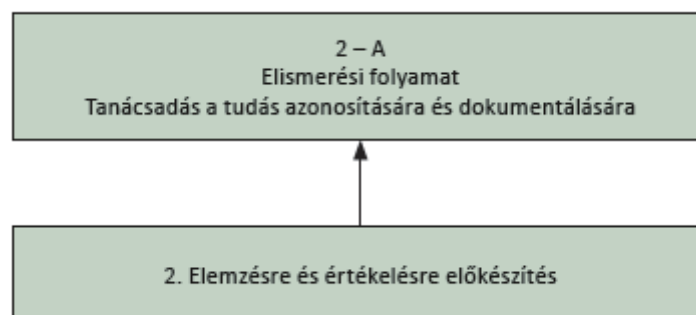
Az eljárás adminisztrációjára kijelölt szervezeti egység a többi tanulmányi határozatnak megfelelően regisztrálja az elismerési döntést, és erről kiértékelési a kérelmezőt, illetve elküldi

az értékelők írásos javaslatát és indoklását, tájékoztatást ad a döntés következményeiről és a jogorvoslati lehetőségekről.

Az imént bemutatott alaplépések csak az egyszerűbb, problémamentes ügymenet lefolyását kezelik, azonban előfordulnak komplexebb esetek is, amelyek esetében az alaplépések nem elegendőek, szükséges kiegészítő elemek beiktatása is. A következőkben két ilyen kiegészítő elemet mutatok be.

A validálási folyamat tanácsadás

Az elemzés és értékelés előkészítése lépés során előfordulhat az az eset, amikor a vizsgálatot végző hiányosságot tapasztal, és szükségesnek látja a megfelelő dokumentáció összeállítására érdekében bevonni a kérelmezőt az elismerés tanácsadási folyamatába. Ez a szituáció azért alakulhat ki, mert megeshet, hogy a megfelelő tájékoztatás ellenére sem képes a kérelmező meglévő összes, a referenciában szereplő tudását azonosítani vagy ezt a tudást bizonyítandó dokumentációt megfelelő módon összeállítani. A tanácsadási folyamat ebben segíti a jelentkezőket, illetve ezen keresztül abban, hogy feleslegesen ne kerüljön sor közvetlen személyes tudásvizsgálatra. Ha mégis szükséges a közvetlen tudásvizsgálat, arra a dokumentáció összeállításában nyújtott segítség során fény derül, és ezt a tanácsadást végző jelzi a kérelmező felé.

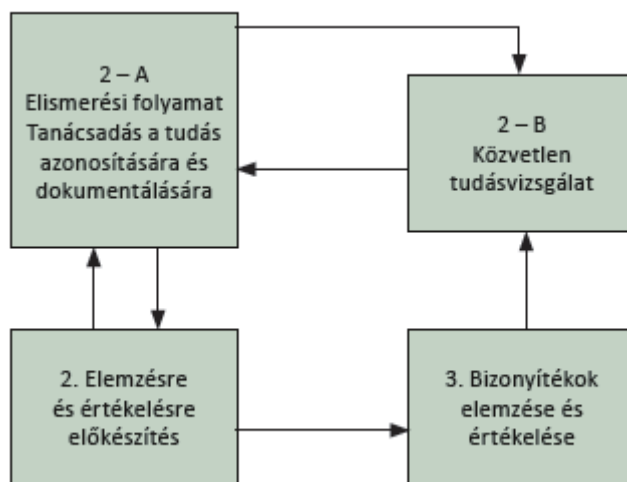
Forrás: Derényi András - Tóth Éva (2011): Validáció – A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban, Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet, Budapest 88. o.

4. ábra Elismerési folyamat tanácsadás

Közvetlen tudásvizsgálat

A nem teljes körűen dokumentált tudáselemek közvetlen tudásvizsgálatát a kérelmező kezdeményezheti saját belátásából vagy a tanácsadást végző személy vagy a dokumentáció elemzését és értékelését végző oktató javaslatára. A vizsgálatot előre meghatározott elvek, rögzített szakmai szempontok alapján az elemzésre és értékelésre felhatalmazott oktatók

egyike végzi. Maga a vizsgálat történhet csoportosan vagy egyénileg, külön időpontban vagy más hallgatók számára szervezett vizsgálattal összevontan. A vizsgálat során alkalmazott értékelési szempontok és elvek szempontjából fontos, hogy ezek megegyezzenek a formális keretben tanuló hallgatók számára kialakított szempontokkal, elvekkel. A tudásvizsgálat eredményéről igazolást kell kialakítani, mely bekerül a kérelem dokumentációjába.

Forrás: Derényi András - Tóth Éva (2011): Validáció – A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest 89. o.

5. ábra közvetlen tudásvizsgálat

A validációs eljárás séma intézményi megvalósítása során az eljárás konkrét célja módosíthatja az egyes lépéseket. Abban az esetben, ha az elismerési eljárás felvételi célból történik, az általános tájékoztatásnak és előszűrésnek nem csak az intézmény saját honlapján, hanem a felvételi tájékoztatón (a felvi.hu-n) keresztül is meg kell történnie. A kérelmek beadása és regisztrálása is a hivatalos felvételi eljárási rend szerint történik. Mivel az eljárás célja egy adott képzési programba történő felvétel, az eljárás során nem egy adott programelem teljesítésére vonatkozó követelmények teljesülését, hanem a belépési kritériumoknak való megfelelést vizsgálják. Éppen ezért nagyobb valószínűséggel fordul elő közvetlen tudásvizsgálat, mely formailag és időben egybeeshet a felvételi elbeszélgetéssel, mely esetében az elemző – értékelő feladatot a felvételi bizottság látja el. A meghozott döntés a „felvételt nyert” vagy „elutasítva” lehet, mely felülvizsgálatára, csak abban az esetben nyílik lehetőség, ha felvételi eljárásra vonatkozó szabályozás ezt megengedi. Ugyanakkor megvalósítható, hogy ne csak a belépési feltételeknek való megfelelés vizsgálatára, hanem a hozott tudáselemek a képzési programelem teljesítéseként való elismerésére is sor kerüljön, viszont arra ügyelni kell, hogy a kétféle funkciót elkülönülten kezeljék.

5.4. A validációs eljárás bevezetésének feltételei

A validációs gyakorlat elterjedése egy hosszú ideig tartó folyamat, de ahhoz, hogy ez megvalósuljon, olyan feltételek kialakítására van szükség, melyhez az ágazatirányításnak, az intézményrendszernek és az intézményeknek is hozzá kell járulniuk. A validáció széleskörű bevezetéséhez az alábbi feltételeket kell megteremteni:

- el kell terjednie a tanulással, a tudás forrásainak egyenrangúságával kapcsolatos nézeteknek;
- létre kell hozni a képzési programok kimeneti standardjait, és el kell terjednie a tanulási eredmények programfejlesztésben, tantárgyi programokban, tanulásszervezésben és értékelésben történő használatának;
- az előző pontokkal összefüggésben a felsőoktatási intézmények és a munka világának szereplői között szorosabb kapcsolatot kell fenntartani, annak érdekében, hogy jobban megismerjék egymás tevékenységét, céljait és igényeit;
- megfelelően fel kell készülni az eljárás kiépítéséhez és működtetéséhez, és az ehhez szükséges kompetenciákat meg kell szerezni;
- el kell érni, hogy egyre szélesebb körben alakítsák ki és alkalmazzák az adekvát értékelési módszereket és eszközöket.

Ahhoz, hogy a validáció ténylegesen bevezetésre kerüljön a felsőoktatás minden szereplőjének felelőssége és feladata van ezeknek a feltételeknek a kialakításában és fenntartásában.

6. Validáció a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán

Dolgozatom hatodik fejezetének a célja, hogy bemutassa a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karának (PTE-FEEK) validációs gyakorlatát, ezen belül részletesebben a PTE-FEEK kreditelismerési rendszerével foglalkozom, bemutatom annak egyetemi szinten történő szabályozását és az eljárás menetét. A témához kapcsolódó kutatásomban a 2011/2012-es tanév őszi, tavaszi illetve 2012/2013-as tanév őszi szemeszterében beérkezett ÜL-12-es kérelmeket – mely megtalálható a mellékletek között - (Kérelem korábban hallgatott tantárgyak elismertetéséhez/befogadásához) és a hozzá kapcsolódó döntési mechanizmust vizsgáltam meg.

A dolgozatom készítése során a következő hipotéziseket fogalmaztam meg:

- A Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán a validáció, mint eljárás benne van a gyakorlatban;
- A kreditelismerési eljárásnak szakszerű gyakorlata alakult ki;
- Az akadémiai oligarchia attitűdjei lassan változnak ezen a területen;
- A szak szempontjából az „alapozó tárgyak” elfogadására irányuló kérelmek lesznek a legnépszerűbbek;
- A levelező tagozatos hallgatók meggondoltabban állítják össze a kérelmeiket.

A továbbiakban a fejezetet a meghatározott hipotézisek alapján építem fel, minden egyes alfejezet egy-egy hipotézis bebizonyítására vagy megcáfolására terjed ki.

6.1. A Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán a validáció, mint eljárás benne van a gyakorlatban

Szó szoros értelemben véve nem jelenthetjük ki, hogy a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán a validáció, mint a nem formális és informális tanulási környezetben megszerzett tudás elismerési rendszere már bevezetésre került. Ugyanakkor az intézmény működési gyakorlatában számos olyan elem megtalálható, amely a validációhoz köthető vagy valamilyen alesetének tekinthető.

Azt be kell látni, hogy nem formális és informális tanulás útján szerzett tudás elismerésére csekély mértékben kerül sor, leginkább a jogszabályban rögzített eljárások valósulnak meg, mint a felvételi eljárásban a pluszpontok beszámítása; az idegennyelv-tudást igazoló államilag elismert nyelvvizsgák elfogadása; az informatikai ismereteket és kompetenciákat igazoló

ECDL-vizsga elfogadása, és néhány esetben megfigyelhető valamilyen gyakorlati kurzus tanúsítvánnyal vagy munkaadói igazolással történő kiváltása.

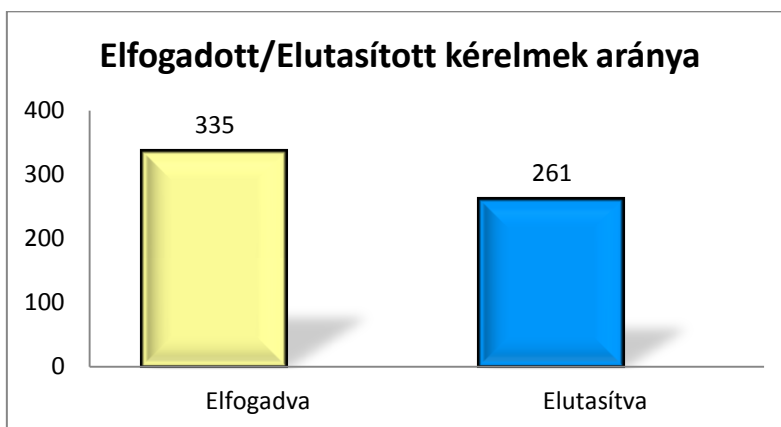
A PTE-FEEK esetében is a legnagyobb részben a formális úton szerzett tudás beszámítása, vagyis valamilyen másik oktatási intézményben megszerzett, elismert tudás átvitele és egy másik formális képzésbe kredittel történő jóváírása történik. A kreditátvitelnek- és elismerésnek három területe különböztethető meg:

- Erasmus-program keretében külföldön szerzett, dokumentált tanulmányok, amennyiben a tartalmi megfelelés igazolható;
- más felsőoktatási intézményből, azonos vagy más szakról hozott és dokumentált tudás elismerése, amennyiben a (75%-os) tartalmi megfelelés igazolható;
- Andragógia MA és Emberi erőforrás tanácsadó MA szakok esetében az előzetes kreditelismertetési kérelem. Ha valaki nem a bemenethez elfogadott alapszokról érkezik, 30 kreditet (10-et bölcsész, 20-at pedagógiai és/vagy pszichológiai területről) pótolnia kell. Az előzetes kreditelismertetési kérelemmel a hiánypótlásként teljesítendő tárgyak (kreditek) száma csökkenthető vagy akár teljesen kiváltható.

A hipotézis beigazolódását jól mutatja, hogy a vizsgált három szemeszter alatt (2011/2012 őszi, tavaszi, 2012/2013 őszi) a hallgatók összesen 596 darab ÜL-12-es kérelmet adtak be, melyek közül 335 darab (56%) elfogadásra került.

3. táblázat Az elfogadott/elutasított kérelmek aránya

Kérelem	Darab	Százalék
Elfogadva	335	56%
Elutasítva	261	44%
Összesen	596	100%

1. diagram Az elfogadott/elutasított kérelmek aránya

6.2. A kreditelismerési eljárásnak szakszerű gyakorlata alakult ki

A következő alfejezetben a hipotézis bizonyítását három oldalról szeretném bemutatni. A szakszerű gyakorlatot egyrészt bizonyítja, hogy a Pécsi Tudományegyetem a Tanulmányi és Vizsgaszabályzaton keresztül szabályozza a kreditelismerési eljárást, másrészt a Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karon a kreditelismerési eljárásnak fel lehet rajzolni a sémáját, harmadrészt az elutasítás mögötti indokok is ezt bizonyítják.

6.2.1. A kreditelismerés szabályozása a Pécsi Tudományegyetemen

A más intézményben, karon, szakon meghirdetett vagy teljesített tanulmányok elismertetésének és befogadásának szabályait a Pécsi Tudományegyetem Tanulmányi és Vizsgaszabályzatának (TVSZ.) 13. fejezete tartalmazza. A TVSZ. 54.§ szerint „Az Egyetem hallgatói a KÁB-tól kérhetik a más magyarországi vagy külföldi felsőoktatási intézményben teljesített tanulmányaik képzésük részeként történő elismerését. (...) Az ösztöndíjasként külföldi felsőoktatási intézményben teljesített és elismerni kért valamennyi tantárgyat a KÁB-nak el kell ismernie legalább szabadon választható tantárgy teljesítéseként, feltéve, ha adott tantárgy a hallgató Tanulmányi Szerződésében, illetve az ennek megfelelő okiratban rögzített módon a hallgató szakmai képzésébe illeszkedik.”⁵⁰ Az említett Kreditátviteli Bizottság (KÁB) az átjárhatóság koordinálása, valamint az ismeretanyagok egyenértékűségének vizsgálata céljából jött létre. A KÁB legalább 4 tagból áll, akiket a szakfelelősök, illetve a dékán javaslata alapján a Kari Tanács választ, emellett az 50 %-os hallgatói részvételt szavazati joggal kell biztosítani.

A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvénynek megfelelően a TVSZ. kimondja azt is, „egy adott ismeretanyag elsajátításáért egy alkalommal adható kredit. A kredittel elismert tanulmányi teljesítményt – ha annak előfeltétele fennáll – bármelyik felsőoktatási intézményben folytatott tanulmányok során el kell ismerni, függetlenül attól, hogy milyen felsőoktatási intézményben, milyen képzési szinten folytatott tanulmányok során szerezték azt. Az elismerés – tantárgyi program alapján – kizárólag a kredit megállapításának alapjául szolgáló ismeretek összevetésével történik. El kell ismerni a kreditet, ha az összevetett ismeretek legalább hetvenöt százalékban megegyeznek. A KÁB a korábbi tanulmányokat és munkatapasztalatokat tanulmányi követelmény teljesítéseként elismerheti. A munkatapasztalat alapján beszámítható kreditek száma legfeljebb harminc lehet.”⁵¹

⁵⁰ Pécsi Tudományegyetem Tanulmányi és Vizsgaszabályzata 13. fejezet 54.§

⁵¹ u.o.

A szabályzat egyértelműen kimondja azt is, hogy a hallgatóknak a beadott írásbeli kérelmükhöz mellékelni kell a tanulmányok elvégzését igazoló hallgatói törzslapot, okiratot vagy azok hitelesített másolatát, továbbá a tantervi egységek hitelesített leírását, illetve tematikáját. Ennek hiányában a kérelem formailag hibásnak minősül és a Kar automatikusan elutasítja azt. Itt azonban meg kell jegyezni, - bár ez a TVSZ.-ben nincs rögzítve – azoknak a hallgatóknak, akik a karon (PTE-FEEK vagy jogelődjében) korábban, más képzésben teljesített tantárgyat kívánnak befogadtatni, nem kell tantárgyi tematikát csatolniuk, csak az adott tárgy minősítését tartalmazó hallgatói törzslapot.

A tanulmányok elismerése kreditérték megállapítással, és az érdemjegy elfogadásával történik. Az elismert tanulmányi teljesítmény kreditértéke megegyezik annak a tantervi követelménynek a kreditértékével, amelyet teljesítettnek minősítenek, a megszerzett érdemjegy azonban a tantárgyak elismerésekor nem módosítható. Az elfogadott kérelmek eredménye az ETR-ben kerül rögzítésre, míg az elutasított kérelmekről a KÁB köteles határozatot készíteni, és erről a hallgatókat írásban kiértesíteni.

A TVSZ. 55.§ rendelkezik az előzetes kreditelismertetési eljárásról, mely szerint *„a KÁB kérelemre köteles az előzetes kreditátviteli eljárást lefolytatni. Az előzetes kreditátviteli eljárás során a KÁB a kérelmező által teljesített, valamint a kérelem benyújtásakor folyamatban levő félév végéig várhatóan teljesítendő tanulmányi követelmények (a teljesítés feltételéhez kötött) kreditelismeréséről és egyben a felvételi feltételekben szereplő kreditek (teljesítés feltételéhez kötött) meglétéről hoz döntést. Az Egyetem a KÁB által elismert krediteket a tanulmányok tényleges megkezdésekor újabb kérelem nélkül elismertnek tekinti.”*⁵²

Mint az látható a kreditátvitel- és elismerési eljárás rendjével kapcsolatosan a Pécsi Tudományegyetem Tanulmányi és Vizsgaszabályzata általános, a felsőoktatási törvénynek megfelelő szabályozást tartalmaz. Éppen ezért előfordulhat, hogy a gyakorlatban karonként eltérő megoldások születnek, mint ahogy a Felnőttképzési Karon bizonyos esetben nem szükséges a tematika hozzátámasztása. Érdekes elgondolkodni, hogy ez vajon mennyire jó megoldás. Nyilvánvalóan a hallgatóknak könnyebb, hogy nem kell adott tematikát előkeresniük, és abban az esetben sincs probléma, ha az adott tárgyak minden szakon ugyanaz az oktató tanítja. A probléma akkor jelentkezhet, ha új oktatót vesznek fel, vagy másik oktató kapja meg a tárgyat, és ők nem ismerik a korábbi oktató tematikáját. Így a kérelem elbírálása során felmerülhet a kérdés, hogy az új oktató automatikusan elfogadja-e a tárgyat, vagy

⁵² Pécsi Tudományegyetem Tanulmányi és Vizsgaszabályzata 13. fejezet 55.§

hajlandó plusz erőfeszítéseket tenni és felkeresni a korábbi oktatót, a megfelelő döntés meghozásához. Ezek a bizonytalanságok akár minőségi problémákhoz, illetve a validáció bevezetésével kapcsolatos bizonytalanságok elmélyítéséhez is vezethetnek.

6.2.2. A kreditelismerés folyamata a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán

Tájékozódás

Az első lépésben a hallgatók a <http://feek.pte.hu/> honlapon keresztül tájékozódnak a korábban hallgatott tantárgyak elismertetésének/befogadásának lehetőségéről. A weboldalon a „hallgatók” fül alatt, a „szabályzatok, utasítások” menüpont alatt található az egyetem Tanulmányi és Vizsgaszabályzata, mely az előzőekben bemutatottak szerint tartalmazza a más intézményben, karon, szakon meghirdetett vagy teljesített tanulmányok elismertetésének és befogadásának szabályait. Emellett a hallgatók az „ürlapok/hallgatói kérelmek ürlapjai” menüpont alatt letölthetik a kérelem leadásához szükséges ÜL-12-es formanyomtatványt, illetve megtalálják a kérelem benyújtásához szükséges információkat, mint a leadás határideje, az ürlap kitöltésének módja és a szükséges mellékletek, illetve a kérelem elbírálásának módja.

Kérelem leadása

A kreditelismerési folyamat elindításához a hallgatóknak a Központi Tanulmányi Irodához (KTI) általában a kurzusfelvételi időszak utolsó napjáig az ÜL-12-es formanyomtatványt, és az igazoló dokumentumokat kell benyújtaniuk. Az igazoló dokumentumok közé a korábbi kurzus elvégzését igazoló hallgatói törzslap, illetve az elfogadás alapjául szolgáló kurzus tantárgyi tematikája tartozik. Azoknak a hallgatóknak, akik a karon (PTE-FEEK vagy jogelődjében) korábban, más képzésben teljesített tantárgyat kívánnak befogadtatni, nem kell tantárgyi tematikát csatolniuk, csak az adott tárgy minősítését tartalmazó hallgatói törzslapot. Emellett előfordul olyan eset, amikor a Szakmai idegen nyelv című kurzusokat a hallgatók a már meglévő államilag elismert „C” típusú nyelvvizsgájukkal szeretnék kiváltani, ebben az esetben a nyelvvizsga hiteles másolatát kell a kérelemhez csatolni.

Kérelem iktatása, oktatókhoz eljuttatása

A KTI iktatószámokkal látja el a kérelmeket, majd ezt követően átadja a Dékáni Hivatal tanulmányi ügyekért felelős ügyintézőjének, aki nyilvántartásba veszi azokat, majd pedig felkéri a kérelmekben szereplő kurzus érintett oktatóit a kérelmek véleményezésére.

A kérelmek véleményezése

A felkért oktatók megvizsgálják a kérelmeket és a csatolt igazoló dokumentumokat, és ajánlást fogalmaznak meg a kérelem elfogadását vagy elutasítását illetően. Amennyiben a korábbi kurzus tematikája legalább 75%-ban megegyezik a jelenlegi kurzussal, az oktató a kérelem elfogadását javasolja.

Döntés a kérelem elfogadásáról

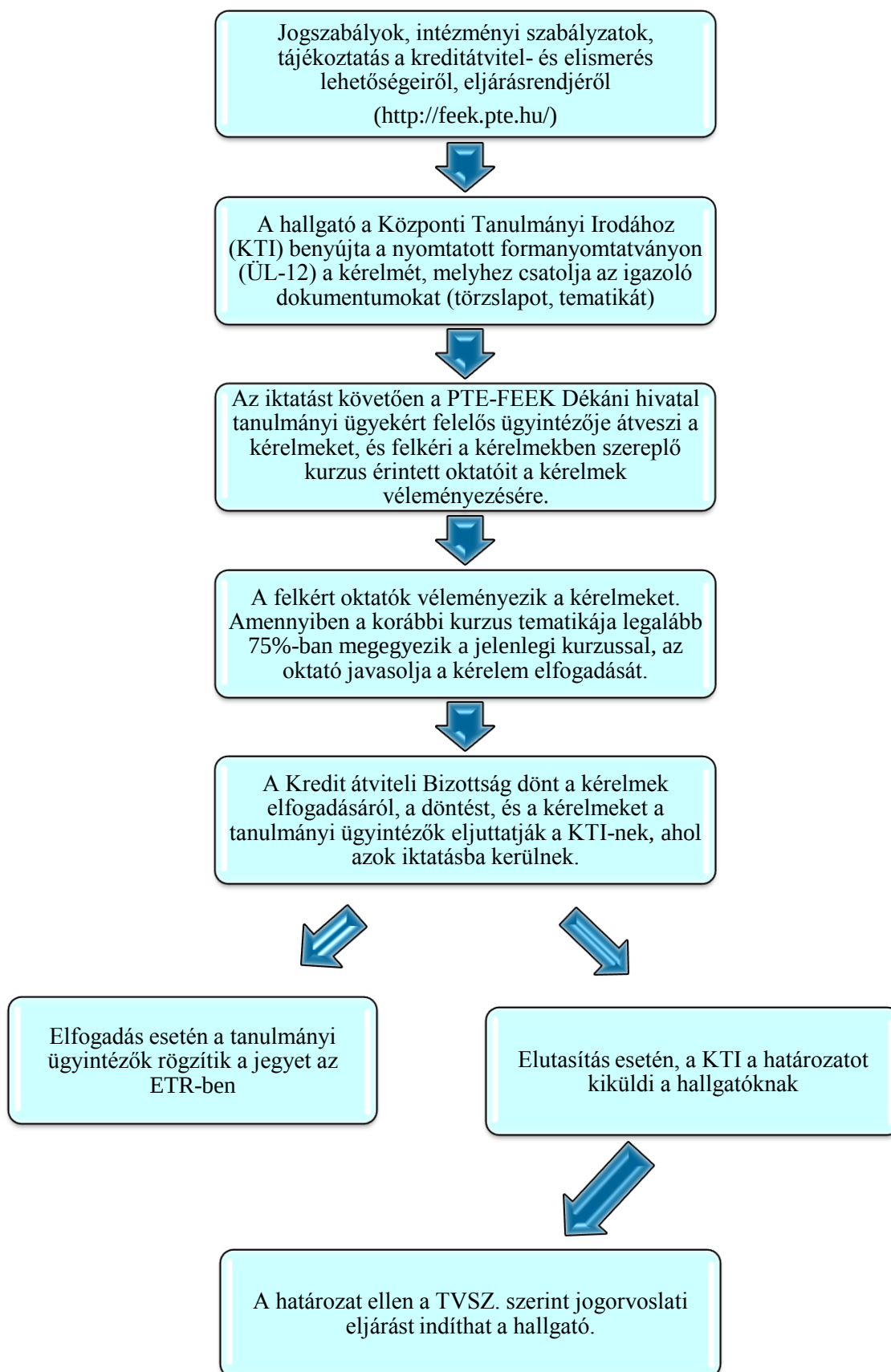
Miután a tanulmányi ügyekért felelős ügyintéző az összes kérelmet visszaszedte az oktatóktól, eljuttatja azokat a Kreditátviteli Bizottságnak (KÁB), mely az oktatók javaslata alapján dönt a kérelmek elfogadásáról vagy elutasításáról. A döntést követően az ügyintéző a nyilvántartásban rögzíti az eredményeket, és a nyilvántartást, valamint a kérelmeket visszajuttatja a Központi Tanulmányi Irodának, ahol azok iktatásba kerülnek.

Hallgatók kiértékelése

A KÁB által elfogadott kérelmekben szereplő korábbi kurzushoz tartozó érdemjegyek a tanulmányi ügyintéző által rögzítésre kerülnek az Egységes Tanulmányi Rendszerben (ETR), melyről a hallgató az ETR-en keresztül automatikus értesítést kap, így levélben történő kiértékelés már nem történik.

Az elutasításról a KÁB-nak határozatot kell hoznia, mely határozatokat a Központi Tanulmányi Iroda ügyintézője levélben küldi ki a hallgatóknak. Az elutasított kérelmek a határozattal együtt kerülnek iktatásba. A hallgatóknak joguk van az elutasító határozat ellen, a Tanulmányi és Vizsgaszabályzatban foglaltak szerint jogorvoslati eljárást indítani.

A kreditelismerés folyamatát az 5. ábrán ábrázoltam:

5. ábra A kreditelismerés folyamata

Véleményem szerint a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán megvalósuló kreditelismerési gyakorlat alapvetően jól működik, bár vannak olyan pontok, amik fejlesztésre szorulnak. A 2012/1/2013 őszi félévében maga a folyamat körülbelül egy hónap alatt játszódott le, a hallgatóknak 2012. szeptember 3-ig kellett leadniuk a kérelmeiket, és az elutasító határozatokat szeptember utolsó – október első hetében kapták meg (az elfogadásról az értesítést már pár nappal korábban megkapták). Ezt az egy hónap átfutási időt személy szerint soknak tartom, szerintem ezt az időtartamot le lehetne rövidíteni. A hosszú átfutási időben szerepet játszik egyrészt az, hogy ettől a félévtől megváltozott a hallgatói kérelmek ügyintézésének a rendje. Korábban a kérelmeket annál az oktatásszervezési csoportnál kellett leadni, ahol megtalálható volt az az ügyintéző, aki az eljárás következő lépését intézte. Így ettől a szemesztertől bővült az eljárás egy lépéssel, és előfordul, hogy a kérelmek napokig állnak a KTI-nél, míg az ügyintézők át nem veszik azokat. Ami még meghosszabbíthatja az átfutási időt, az, ha az oktató sokáig tartja magánál a kérelmet, nyilvánvalóan ez függ az oktatók elfoglaltságától is, de adott esetben maximálni lehetne ezt az időtartamot.

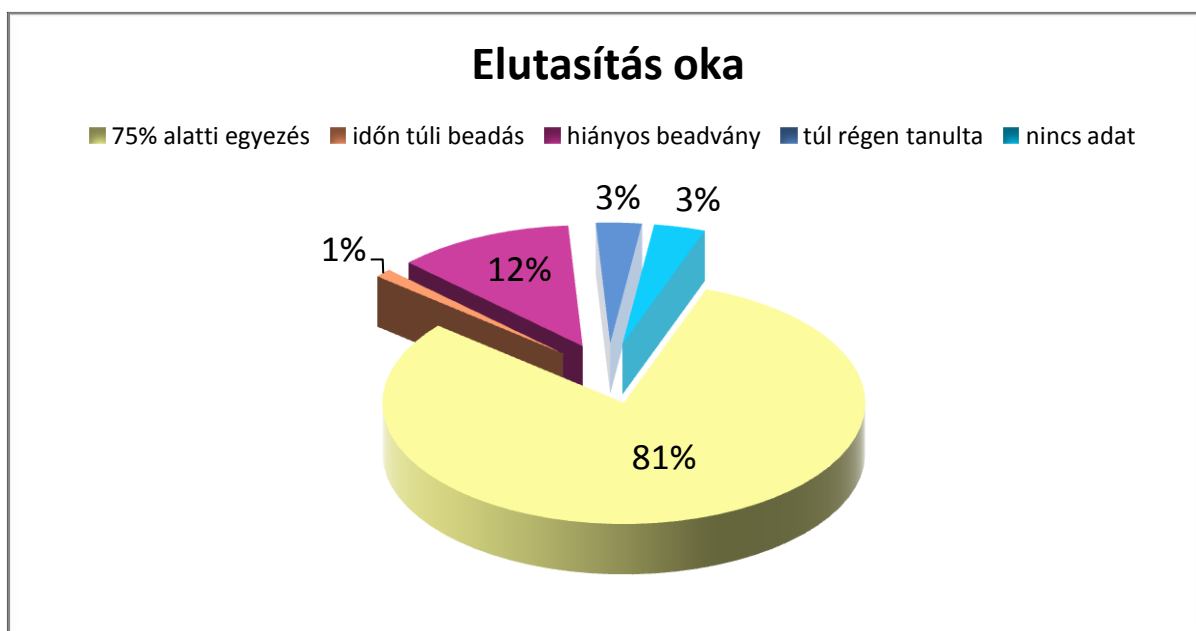
A Központi Tanulmányi Iroda csak fogadja a beérkező kérvényeket, azok formai megfelelőségét nem vizsgálja, holott a kar honlapján is megtalálható az a kikötés, ha a kérvény formailag nem megfelelő – nincs csatolva tematika és hallgatói törzslap -, akkor az automatikus elutasítást von maga után. Ezért személyes javaslatom az lenne, ha kérvények a jelenlegi ügyintézés miatt úgy is több napot „állnak” a tanulmányi irodánál, a KTI végezhetne egy fajta formai előszűrést. Ezen belül két fajta megoldás lehetséges, csak előszűri a kérelmeket, így a formailag nem megfelelőket azonnal elutasítja, ezzel is lecsökkentve az oktatókhoz kerülő kérelmek számát, és ezen keresztül csökkenti az átfutási időt. A másik „hallgatóbarátabb” megoldás, az előszűrést követően a nem megfelelő kérelmek esetén hiánypótlást kér a hallgatóktól. A hiánypótlás miatt ez a megoldás valószínűleg nem csökkenti az átfutási időt, ugyanakkor elősegíti, hogy a hallgatók szempontjából több kérelem kerüljön elfogadásra.

6.2.3. A kérelmek elutasításának okai

A kreditelismerés szakszerű gyakorlatát igazolja a 4. táblázat és a 2. diagram is:

4. táblázat Az elutasítás indoklása

Elutasítás oka	Darab
75% alatti egyezés	210
időn túli beadás	3
hiányos beadvány	31
túl régen tanulta	8
nincs adat	9
Összesen	261

2. diagram Az elutasítás indoklása

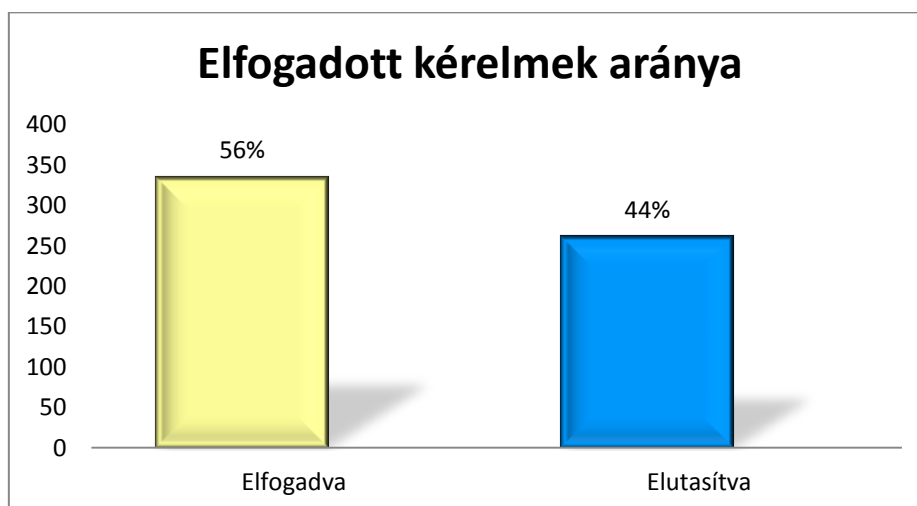
A táblázat és a diagram az mutatja meg, hogy 261 darab kérelmet milyen indokokkal utasították el, és ezeknek milyen az egymáshoz viszonyított aránya. Látható, hogy az elutasítás hátterében legnagyobb részben (81%-ban) az áll, hogy az elfogadtatás alapjául szolgáló kurzusok tematikája kevesebb, mint 75%-ban egyezik meg az elfogadtatni kívánt kurzus tematikájával. Mindössze 1% azaz 3 darab olyan kérvény volt, mely a határidő lejártá után került beadásra. 12% azaz 31 darab kérelem esetén volt nem megfelelő a kérelem összeállítása, vagyis vagy hiányzott az elfogadtatás alapjául szolgáló tárgy tematikája vagy annak elvégzését igazoló hallgatói törzslap.

Mindezekből következtethetünk az elismerés szakszerű gyakorlatára, hiszen jól látszik, hogy a honlapon keresztül a hallgatók megfelelő tájékoztatásban részesülnek mind a határidőről (1% aki a határidő lejártá után adta be a kérelmet), mind a kérelemhez szükséges dokumentumokról. Abban, hogy 12%-ot elérte azok aránya, akik hiányos kérelmet adtak be szerepet játszhat az is, hogy a kérelmet benyújtó hallgatók a határidőre nem tudták beszerezni a régebbi (több évvel ezelőtti) kurzusaik tematikáját vagy a korábbi intézmény nem adta ki azt a számukra.

6.3. Az akadémiai oligarchia⁵³ attitűdjei lassan változnak ezen a területen

Hipotézisem, hogy az akadémiai oligarchia attitűdjei lassan változnak a validációval kapcsolatban, és ebből kifolyólag úgy vélem, hogy a Felnőttképzési Karon az elfogadott kreditelismertetési kérelmek aránya az elmúlt három félévben nem változott. Feltételezésem szerint e mögött az áll, hogy az oktatók kialakítottak magukban egy olyan szempontrendszert, amiben megjelenik a tematikának való megfelelés, de ugyanakkor véleményem szerint a döntésben szerepet játszik az is, hogy a hallgató a tanulmányait korábban melyik intézményben folytatta, vagyis az oktató a döntésében mérlegeli adott intézmény presztízsét, szakmai ismertségét.

Ahhoz, hogy hipotézisemet bizonyítani tudjam, megvizsgáltam a beérkezett kérelmek elfogadási arányát a három félévre összesítve, illetve külön-külön szemeszterenként is. Mint a 3. diagramon látható az 596 darab kérelem 56%-a elfogadásra, 44%-a elutasításra került.

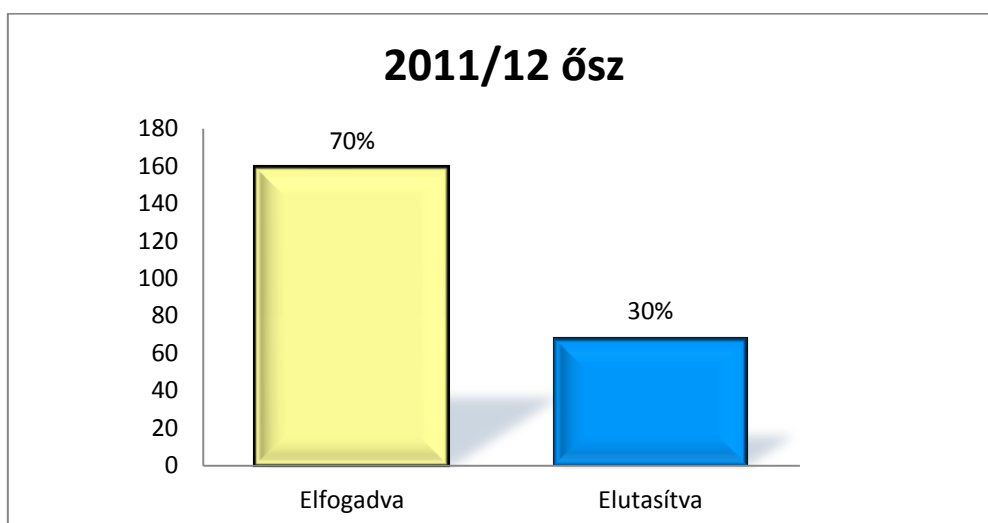
3. diagram az elfogadott/elutasított kérelmek aránya

⁵³ *akadémiai oligarchia*: a felsőoktatási rendszer tartalmi, tudományos irányításáért és minőségbiztosításáért felelős vezető oktatók köre/Clark. B. (1983): *The Higher Education System*. Berkeley, University of California Press.; Hrubos Ildikó (2010): Európai trendek a felsőoktatásban a XXI. század első évtizedében. Felsőoktatás-politika. Digitális Tankönyvtár. Corvinus Egyetem./

A 4. diagramon a 2011/2012 őszi szemeszterében beérkezett kérelmek elfogadási aránya látható. A mellékelt táblázatból látszik, hogy ebben a szemeszterben 227 darab kérelem érkezett, amelyből 159 darab került elfogadásra.

5. táblázat 2011/12 őszi félévében az elfogadott/elutasított kérelmek aránya

Döntés	Darab
Elfogadva	159
Elutasítva	68
Összesen	227

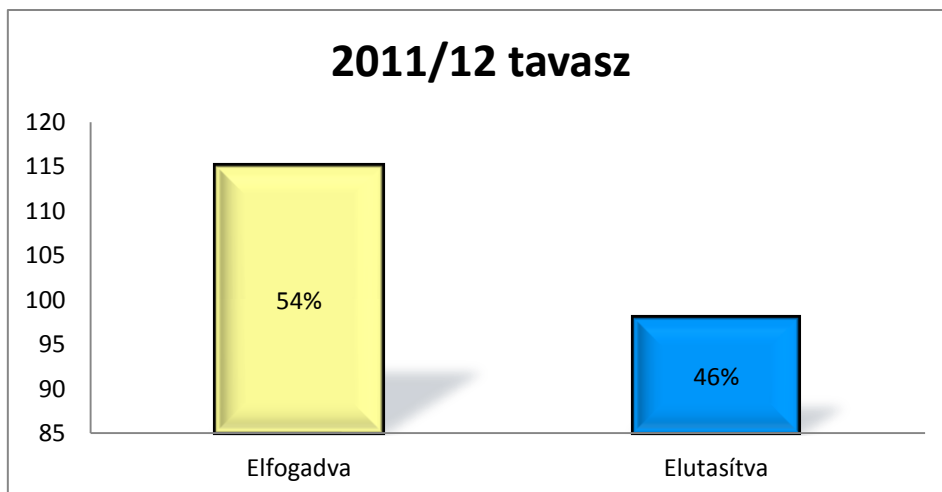

4. diagram 2011/12 őszi félévében az elfogadott/elutasított kérelmek aránya

Az 5. diagramon a 2011/2012 tavaszi szemeszterében beérkezett kérelmek elfogadási aránya látható. A mellékelt táblázatból látszik, hogy ebben a szemeszterben 213 darab kérelem érkezett, amelyből 115 darab került elfogadásra.

6. táblázat 2011/12 tavaszi félévében az elfogadott/elutasított kérelmek aránya

Döntés	Darab
Elfogadva	115
Elutasítva	98
Összesen	213

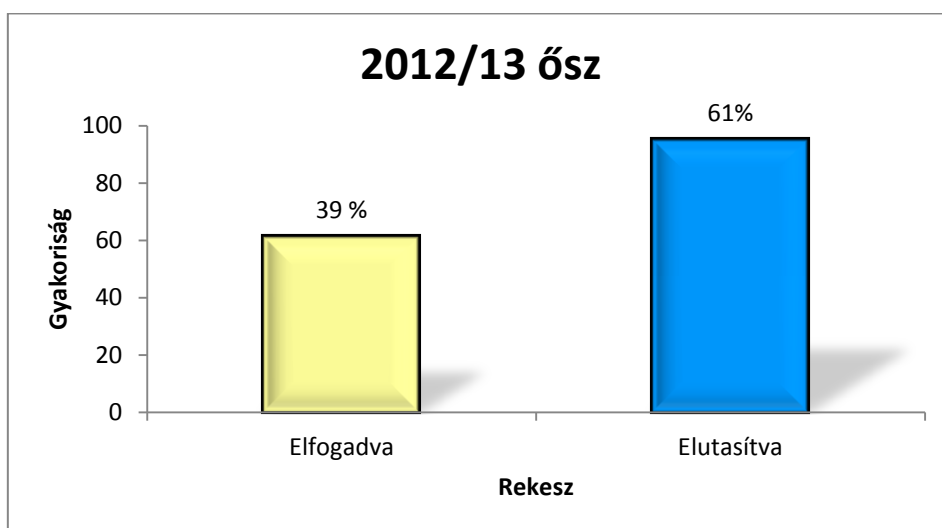

5. 2011/12 tavaszi félévében az elfogadott/elutasított kérelmek aránya

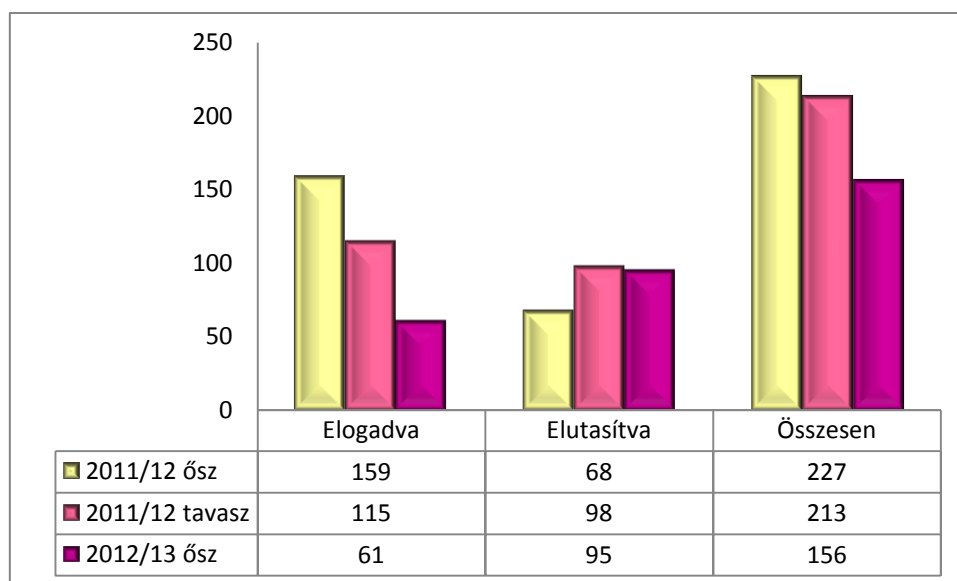
A 6. diagramon a 2012/2013 őszi szemeszterében beérkezett kérelmek elfogadási aránya látható. A mellékelt táblázatból látszik, hogy ebben a szemeszterben 156 darab kérelem érkezett, amelyből 61 darab került elfogadásra.

7. táblázat 2012/13 őszi félévében az elfogadott/elutasított kérelmek aránya

Döntés	Darab
Elfogadva	61
Elutasítva	95
Összesen	156

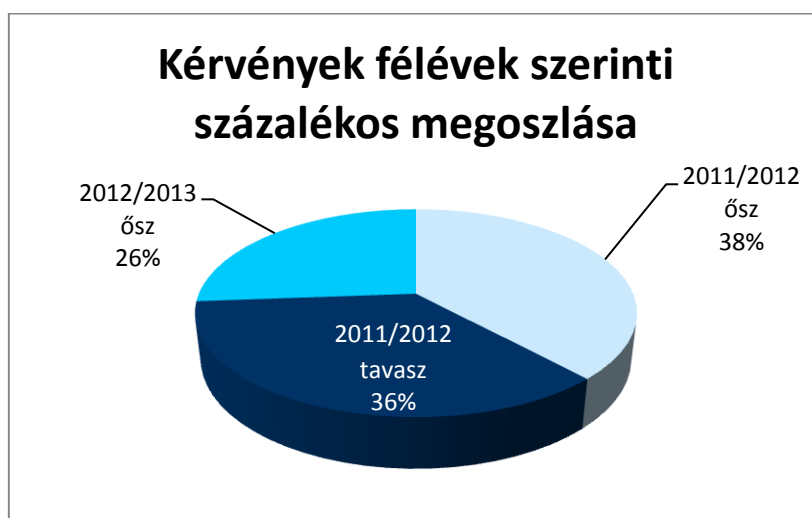

6. diagram 2012/13 őszi félévében az elfogadott/elutasított kérelmek aránya

7. diagram a három félév összesített eredményéről

A diagramokból két dolog azonnal észrevehető, egyrészt a beérkezett kérelmek száma jelentősen csökken, ezt mutatja a 8. diagram is, másrészt jelentősen változott a kérelmek elfogadásának aránya is.

8. diagram Kérvények félévek szerinti százalékos megoszlása

Jól látható, hogy a beérkezett 569 darab kérelemnek a 38%-át a 2011/2012 őszi félévében adták be, míg egy évvel később több mint 10%-kal kevesebb kérelmet nyújtottak be. Annak háttérében, hogy ebben a jelenlegi félévben ilyen kevés kérelem érkezett be, valószínűleg az áll, hogy a felsőoktatásban zajló változásoknak köszönhetően jelentősen csökkent a hallgatói létszám.

Kutatásom szempontjából még fontosabb megfigyelni, hogyan változott az elfogadott kérelmek aránya. Szembetűnő, hogy míg 2011/2012 őszi szemeszterében a kérelmek 70

százaléka elfogadásra került, addig a 2011/2012 tavaszi félévében 54 százalék és a mostani 2012/2013 őszi félévében az oktatók a kérelmek mindössze 39 százalékát fogadták el.

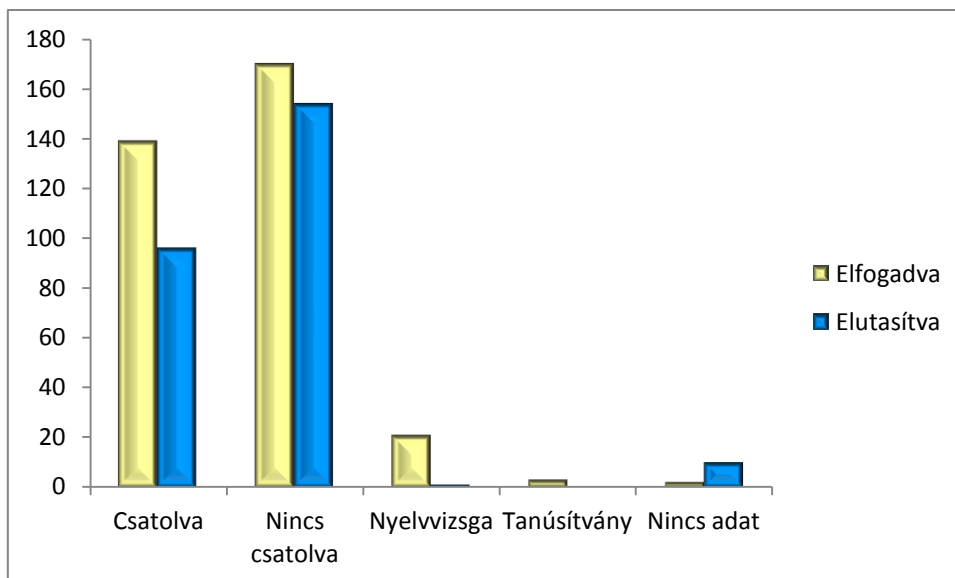
Ezzel hipotézisemet nemhogy „pozitív irányba” megcáfoltam volna, vagyis nem azt bizonyítottam, hogy az oktatók egyre pozitívabban állnak a kérdéshez, egyre több kérelmet fogadnak el, hanem pont az ellenkezője történt. Egyfajta eltávolodás figyelhető meg, egyre több kérelmet utasítanak el.

Az alfejezet elején felvetettem azt a kérdést, hogy az oktatókat befolyásolja-e hogy az elfogadtatás alapjául szolgáló tárgyat mely intézményben tanulták a hallgatók. Úgy gondoltam, ahhoz, hogy ezt bebizonyítsam, abból a helyzetből kell kiindulni, hogy a korábbi intézmény abban az esetben lényeges, ha a hallgató nem csatolt tantárgyi tematikát. Ezt rögtön igazolja az a tény, mint ahogy azt korábban is kifejtettem, ha a hallgató az elfogadtatás alapjául szolgáló tárgyat a Felnőttképzési Karon vagy annak jogelődjében végezte, akkor a kérelemhez nem szükséges tematikát csatolnia. Így ebben az esetben az oktató nyilvánvalóan figyelembe veszi a korábbi intézményt.

A 8. táblázatból látható, hogy 324 darab olyan kérelem érkezett be, amelyhez nem volt tantárgyi tematika mellékelve, és ebből 170 darab került elfogadásra.

8. táblázat a kérelemhez csatolt dokumentumok és azok elbírálásának viszonya

Tematika	Döntés		Végösszeg
	Elfogadva	Elutasítva	
Csatolva	139	96	235
Nincs csatolva	170	154	324
Nyelvvizsga	21	1	22
Tanúsítvány	3		3
Nincs adat	2	10	12
Végösszeg	335	261	596

9. diagram a kérelemhez csatolt dokumentumok és azok elbírálásának viszonya

Ezt követően azt néztem meg, hogy ebből a 170 darab tematika nélkül elfogadott kérelemből, mennyi volt az, ahol a korábbi intézményként a PTE-FEEK volt megjelölve.

9. táblázat a tematika nélkül elfogadott kérelmekben a hallgatók által megjelölt korábbi intézmények eloszlása

Korábbi intézmény	Tematika		Végösszeg
	Csatolva	Nincs Csatolva	
PTE-FEEK	8	131	139
BGF-KVIFK	3	1	4
EJF	1	10	11
ELTE-PPK	4	1	5
KE	7	1	8
KE-PFK		1	1
NYME-BPK	3	1	4
PTE-ÁJK	1	1	2
PTE-ETK		2	2
PTE-BTK	3	8	11
PTE-TTK	43	2	45
PTE-KTK	6	11	17
Végösszeg	79	170	249

Az eredeti táblázat azt mutatja meg, hogy az elfogadott kérelmekben mely intézményeket jelölték meg korábbi intézményként, illetve, hogy a kérelmekhez csatoltak-e tematikát vagy esetleg nyelvvizsga vagy tanúsítvány alapján történt az elfogadás. (Ez a táblázat mellékletek között található.)

Jól látható, hogy a 170 darab tematika nélkül elfogadott kérelem közül, 131 esetben a hallgatók korábbi tanulmányaikat a Felnőttképzési karon folytatták, 25 esetben a Pécsi Tudományegyetem valamilyen más karán, és mindössze 14 olyan eset volt, amikor valamilyen más felsőoktatási intézményben. Önmagában ez az adat nem elegendő ahhoz, hogy bizonyítsam a feltevésemet, ezért megvizsgáltam azt is, hogy hány olyan eset volt, amikor a kérelem hiányos dokumentáció miatt került elutasításra és korábbi intézményként a PTE valamelyik kara (a Felnőttképzési kart leszámítva) vagy a táblázatban szereplő egyéb intézmények voltak megjelölve. A Pécsi Tudományegyetem tekintetében öt olyan eset volt – 2012/2013 őszi félévben-, amikor az elutasítást a hiányos dokumentációval indokolták, a táblázatban szereplő intézmények tekintetében nem volt ilyen.

Összességében megállapíthatjuk, hogy 596 darab kérelemből 39 esetben a kérelmet hiányos dokumentáció miatt el kellett volna utasítani, ehelyett az oktatók valószínűleg a korábbi intézmények figyelembe vétele miatt, elfogadta azokat. Így végső soron, ha nem is olyan mértékben, mint számítottam, az oktatók igen is figyelembe veszik, hogy a hallgatók az elfogadtatás tárgyául szolgáló kurzust mely felsőoktatási intézmény keretei között végezték el.

6.4. A szak szempontjából az „alapozó tárgyak” elfogadására irányuló kérelmek lesznek a legnépszerűbbek

Hipotézisem alapjául az a feltevés szolgál, hogy vannak olyan alapozó vagy törzsképzés részét képező tantárgyak, amelyek szinte majdnem minden szakon megjelennek, olyan kurzusokra gondolok, mint például a közgazdaságtan, kommunikáció, informatika vagy pszichológia. Épp ebből kifolyólag valószínűsítem, hogy a kérelmek elfogadásának tárgya a legtöbb esetben ezekre a tárgyakra terjed ki.

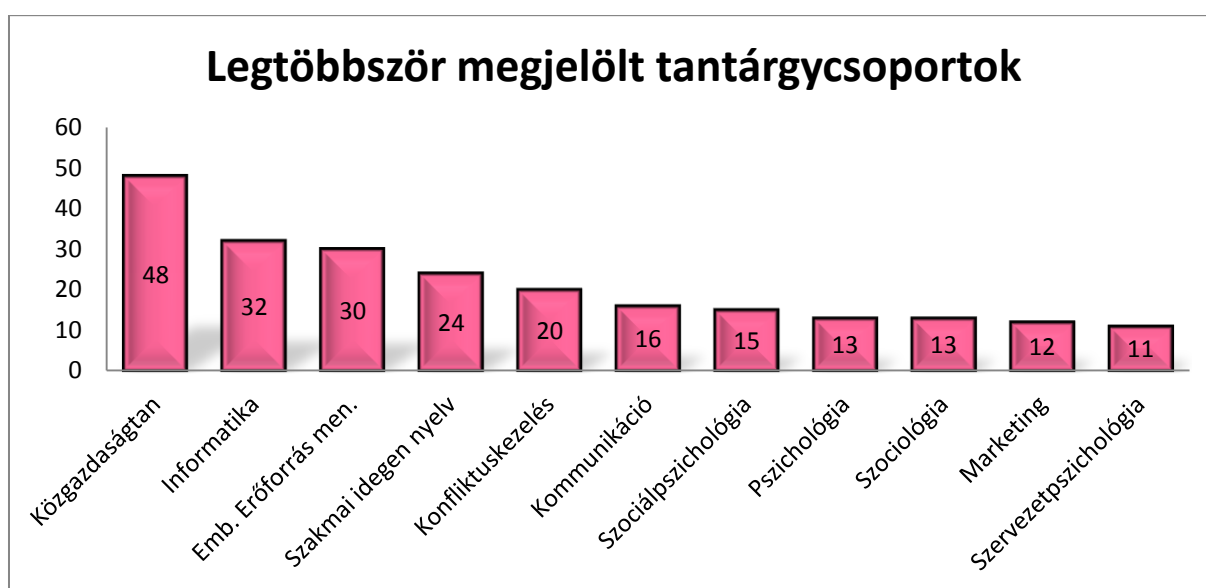
A hipotézisemmel összefüggésben a következő állításokat fogalmaztam meg:

- Az alapozó tárgyakat oktatóknak kellett a legtöbb kérelmet elbírálniuk;
- A legtöbb kérelmet az Andragógia BA szakos hallgatók adták be.

Az 596 darab kérelem összesen 191 féle kurzus elfogadására irányult, és ebből a 191 kurzusból 134 tantárgycsoportot tudtam képezni. A tantárgycsoport alatt azt értem, hogy egy

fogalom alá soroltam azokat a kurzusokat, amelyeknek elnevezése különbözik, ugyanakkor tartalmi szempontból megegyeznek.

A 10. diagram az elmúlt 3 szemeszter „legnépszerűbb” tantárgycsoportjait mutatja meg, vagyis ezek voltak azok a tantárgycsoportok, amelyek elfogadása iránt a legtöbb kérelem érkezett. Az látható, hogy legtöbb kérelem a közgazdaságtan tantárgycsoport elfogadása iránt érkezett, és ezek száma is mindössze 48 darab volt, a 11. legnépszerűbb kategória a szervezetszichológia című kurzus volt, mely iránt mindössze 11 kérelem érkezett. Így az mindenképpen megállapítható, hogy a kérelmezett tantárgyak rendkívül széles skálán mozognak - ezt bizonyító teljes táblázat a mellékletek között megtalálható.

10. diagram a legtöbbször megjelölt tantárgycsoportok

Az egyes tantárgycsoportok a következő kurzusokat foglalják magukba:

Közgazdaságtan:

- Gazdasági alapismeretek
- Bevezetés a közgazdaságtanba
- Közgazdaságtan
- Közgazdaságtan alapjai

Informatika:

- Informatika
- Informatikai alapismeretek

Konfliktuskezelés:

- Konfliktuskezelés - munkaügyi kapcsolatok

- Konfliktuskezelés módszerei
- Konfliktuskezelés, mediáció

Szociálpszichológia:

- Pszichológia III. – Szociálpszichológia
- Szociálpszichológia

Pszichológia:

- Pszichológia I. – A pszichológia alapjai
- Pszichológia
- Pszichológiai alapismeretek

Szociológia:

- Bevezetés a szociológiába
- Szociológia
- Szociológiai alapismeretek

Marketing:

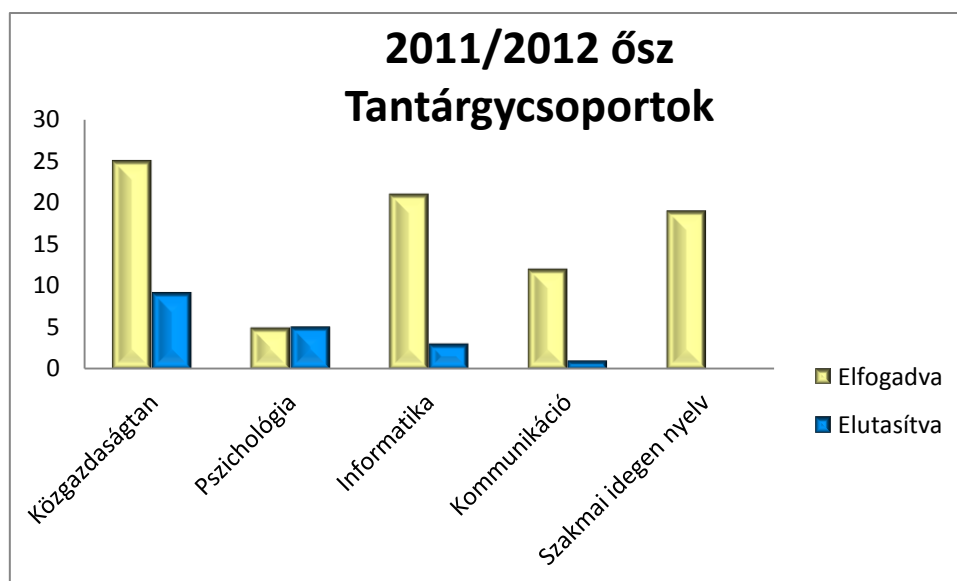
- Marketing
- Marketing alapismeretek

Az Emberi erőforrás menedzsment, a Kommunikáció, a Szervezetpszichológia, illetve a Szakmai idegennyelv című kurzus esetében nem volt szükség tantárgycsoport létrehozására.

Ha félévekre lebontva vizsgáljuk, a 2011/2012 őszi félévében a következő tantárgycsoportok (a teljes táblázat a mellékletek között megtalálható) emelhetők ki.

10. táblázat a 2011/12 őszi félévében a legtöbbször megjelölt tantárgycsoportok

Felvett tantárgycsoport	Döntés		
	Elfogadva	Elutasítva	Végösszeg
Közgazdaságtan	25	9	34
Pszichológia	5	5	10
Informatika	21	3	24
Kommunikáció	12	1	13
Szakmai idegen nyelv	19		19
Végösszeg	82	18	100

11. diagram táblázat a 2011/12 őszi félévében legtöbbszor megjelölt tantárgycsoportok

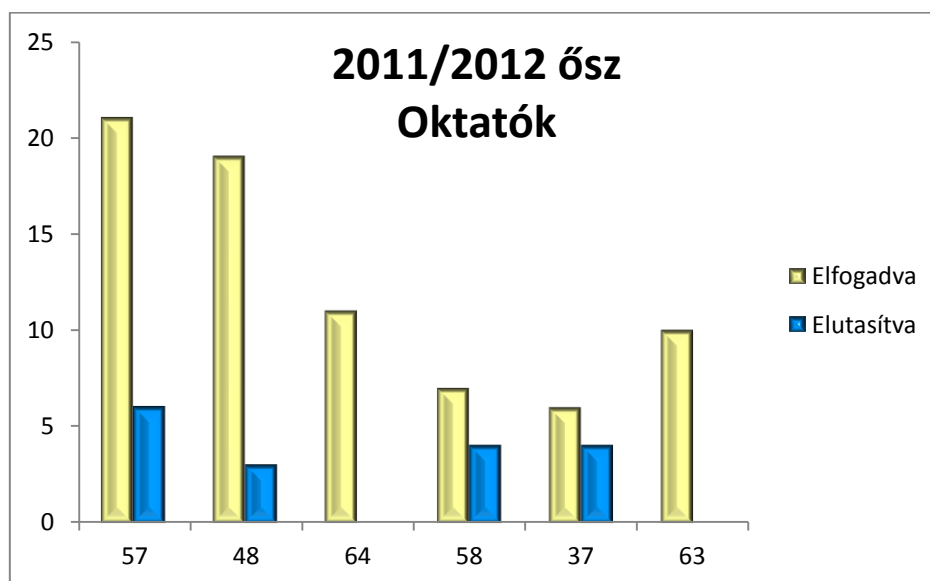
A 11. táblázat illetve a 12. diagram azt fejezi ki, hogy 2011/2012 őszi félévében, mely oktatóknak kellett a legtöbb kérelmet elbírálnia, - az oktatók kód számmal vannak jelölve. A 12. táblázat azt mutatja meg, hogy 11. számú táblázatban szereplő oktatókhoz, mely tantárgyak, tanárgycsoportok tartoznak.

11. táblázat 2011/12 őszi félévében legtöbb kérelmet bíráló oktatók

Oktató	Döntés		Végösszeg
	Elfogadva	Elutasítva	
57	21	6	27
48	19	3	22
64	11		11
58	7	4	11
37	6	4	10
63	10		10
Végösszeg	74	17	91

12. táblázat Az oktatók által tanított tantárgycsoportok

Oktató	Tantárgycsoport
57	Közgazdaságtan
48	Informatika
64	Kommunikáció
58	Szervezetpszichológia
37	Filozófia
63	Szakmai idegen nyelv

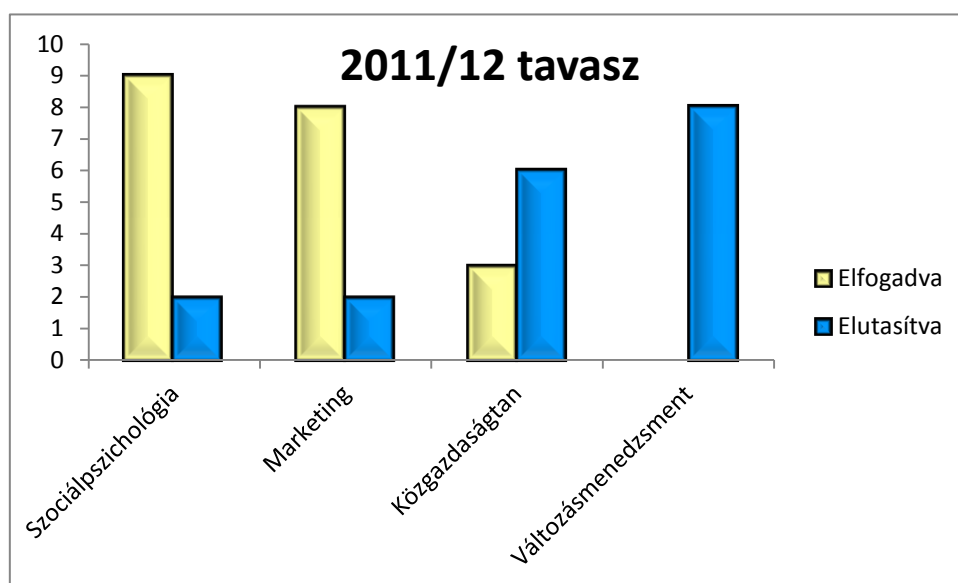
12. diagram 2011/12 őszi félévében legtöbb kérelmet bíráló oktatók

A táblázatok és diagramok alapján a 2011/2012 őszi félévére beigazolódni látszik egyrészt az a felvetés, hogy az alapozó tantárgyak – jelen esetben a közgazdaságtan, pszichológia, informatika, kommunikáció – elfogadása iránt a legnagyobb az érdeklődés, másrészt az, hogy ezen a tárgyak oktatóinak – jelen esetben a közgazdaságtan, informatika, kommunikáció – kellett a legtöbb kérelmet elbírálniuk.

2011/2012 tavaszi szemeszterében már árnyaltabb a kép. A 13. táblázat azokat a tantárgyakat és tantárgycsoportokat mutatja meg, melyek elfogadására legalább nyolc kérelem érkezett, jól látható, hogy ebben az időszakban mindössze négy ilyen kurzus volt.

13. táblázat a 2011/12 tavaszi félévében leggyakrabban jelölt tantárgycsoportok

Tantárgycsoport	Döntés		Végösszeg
	Elfogadva	Elutasítva	
Szociálpszichológia	9	2	11
Marketing	8	2	10
Közgazdaságtan	3	6	9
Változásmenedzsment		8	8
Végösszeg	20	18	38

13. diagram a 2011/12 tavaszi félévében leggyakrabban jelölt tantárgycsoportok

A 14. táblázat tartalmazza azt, hogy a 13. számú diagramon található tantárgycsoportokat, mely oktatók tanítják.

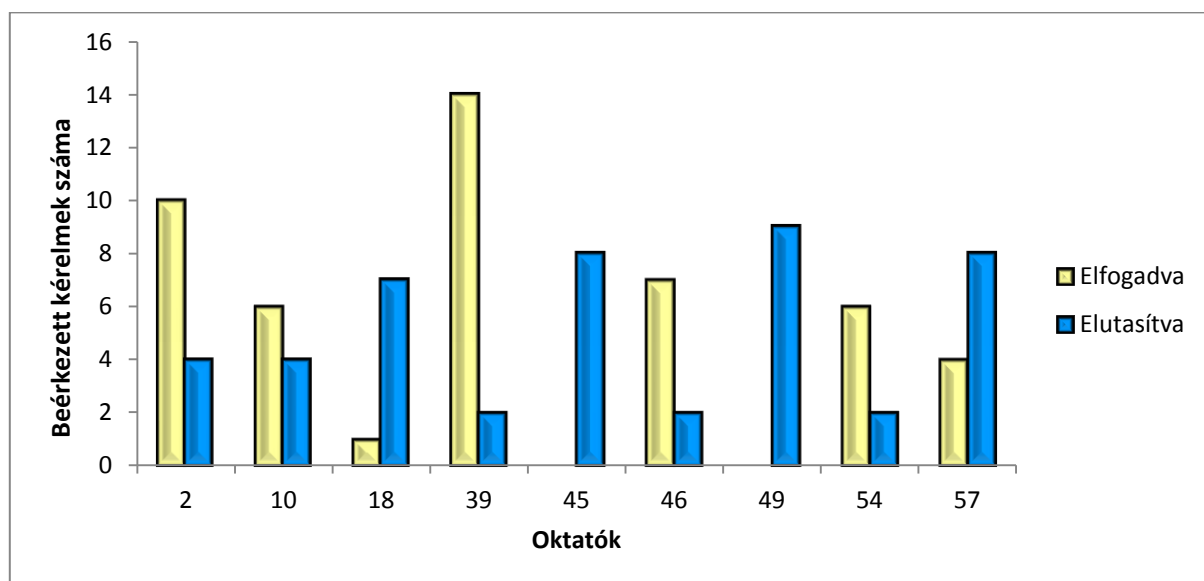
14. táblázat az oktatók által tanított tantárgycsoportok

Oktató	Tantárgycsoport
2	Szociálpszichológia
46	Marketing
57	Közgazdaságtan
45	Változásmenedzsment

Viszont négynél több olyan oktató volt, akihez nyolcnál több kérelem érkezett be, ezt mutatja meg a 15. táblázat és a 14. diagram.

15. táblázat a 2011/12 tavaszi félévében legtöbb kérelmet bíráló oktatók

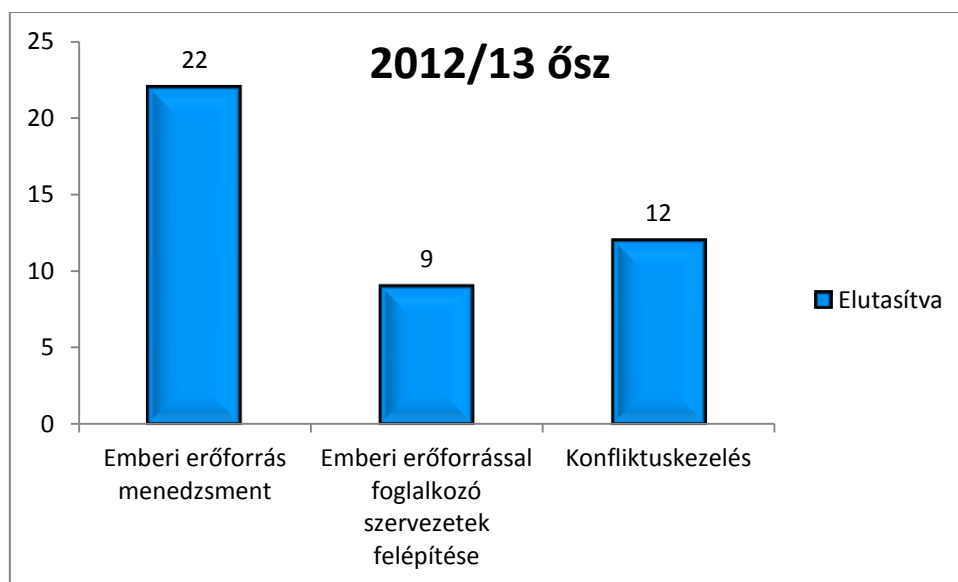
Oktató	Döntés		Végösszeg
	Elfogadva	Elutasítva	
2	10	4	14
10	6	4	10
18	1	7	8
39	14	2	16
45		8	8
46	7	2	9
49		9	9
54	6	2	8
57	4	8	12
Végösszeg	48	46	94

14. diagram a 2011/12 tavaszi félévében legtöbb kérelmet bíráló oktatók

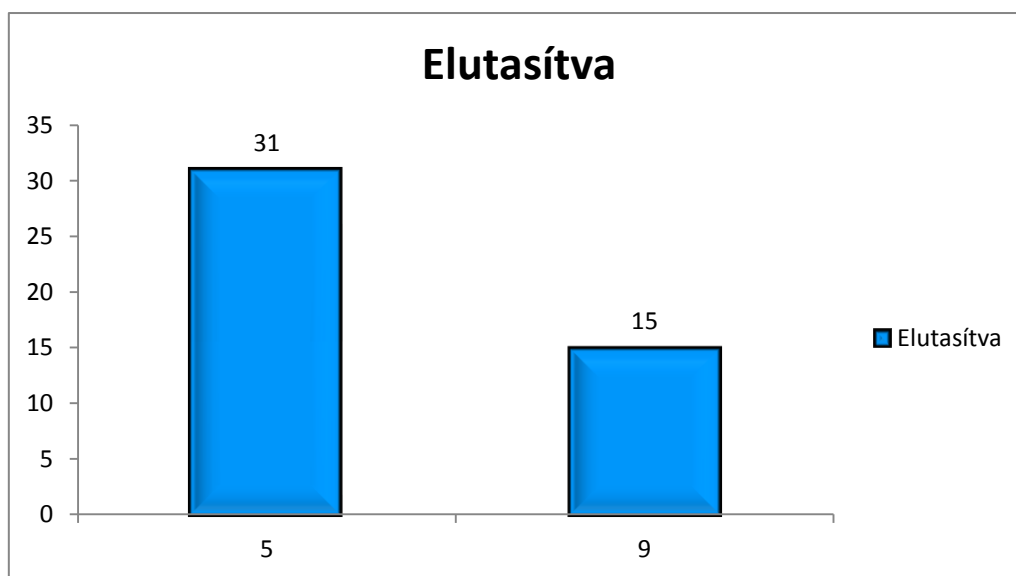
Az látható, hogy a 14. diagram tartalmazza azokat az oktatókat, akik a 14. táblázatban megjelentek (2; 45; 46; 57), ugyanakkor több olyan oktató is van, akihez több, különböző tárgy iránti kérelem is érkezett. Ezért fordulhat az elő, hogy csak négy olyan tantárgycsoport volt mely iránt legalább nyolc elfogadási kérelem érkezett, ezzel szemben kilenc olyan oktató volt, akinek legalább nyolc kérelmet el kellett bírálnia.

A legérdekesebb helyzet a 2012/2013 őszi szemeszterében állt elő. Az 59 elfogadásra irányuló kurzus közül mindössze három emelhető ki, mely tárgyak esetében egyetlen kérelem sem került elfogadásra, ezt a 15. diagram tartalmazza. Ráadásul ezek a kurzusok hipotézisünk szempontjából egyáltalán nem tekinthetők „alapozó tárgyaknak”, az Emberi erőforrás tanácsadó mester szak szakmai tárgyai közé tartoznak.

15. diagram a 2012/13 őszi félévében leg többször megjelölt tantárgy

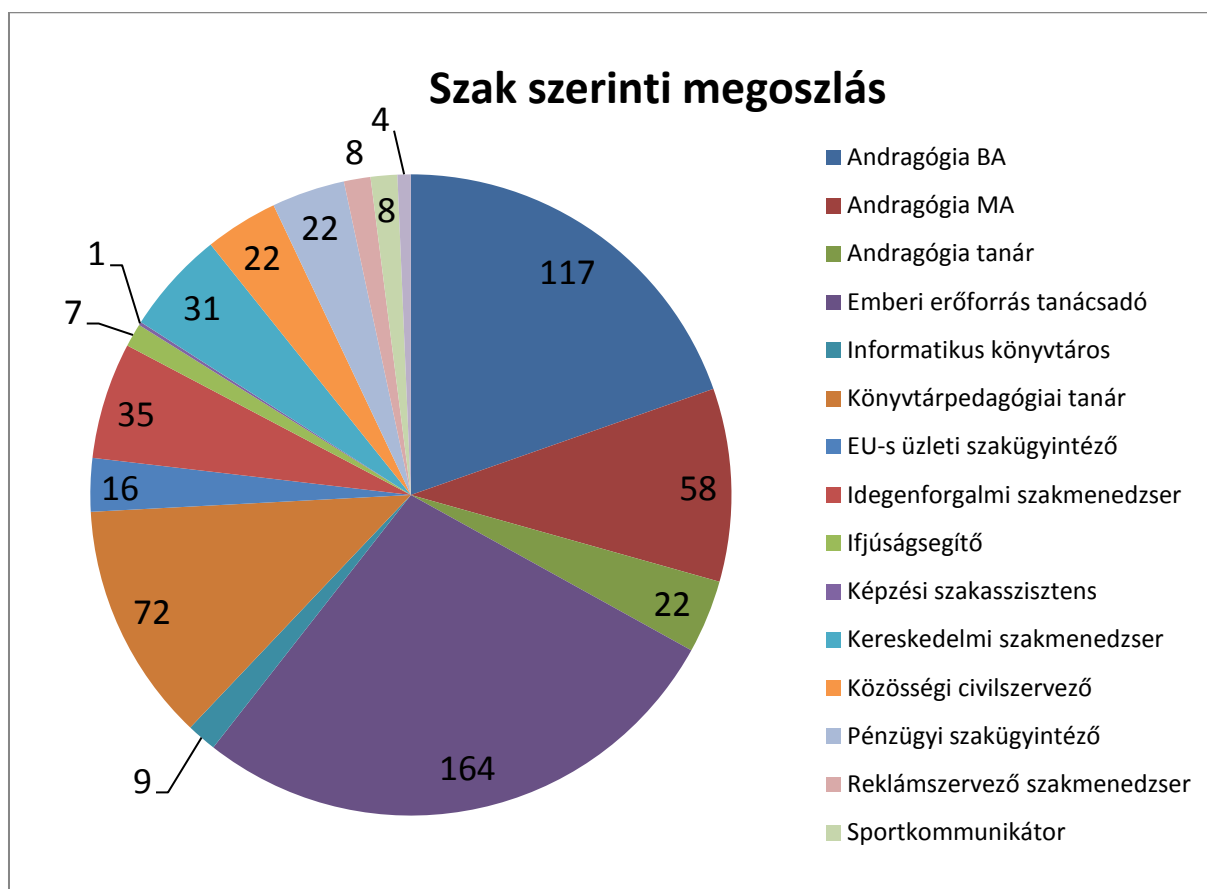
Viszont a jelenlegi szemeszter tekintetében a legtöbb kérelmet bíráló oktatók és a legnépszerűbb kurzusok között párhuzamosság figyelhető meg. Az ötös kóddal ellátott oktatóhoz tartozik az Emberi erőforrás menedzsment és az Emberi erőforrással foglalkozó szervezetek felépítése című kurzus, míg a kilences kóddal ellátott oktató oktatja a konfliktuskezeléssel foglalkozó kurzusokat.

16. diagram a 2011/12 tavaszi félévében leg többször kérelmet bíráló oktatók

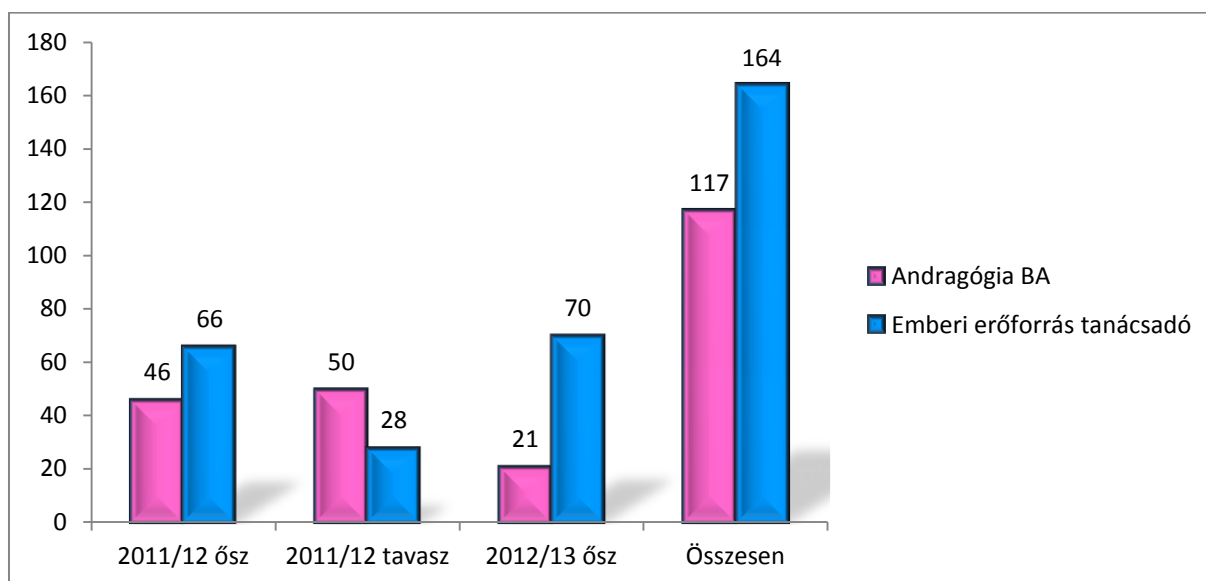
Végző soron, ha a 3 félévre összesítve nézzük a legnépszerűbb tárgyakat, akkor hipotézisünk beigazolódni látszik, a 11 olyan tantárgycsoport közül, mely elfogadása iránt a legtöbb kérelem érkezett, 6 „alapozó tárgynak” tekinthető. Ha szemeszterenként vizsgáljuk, látható, hogy a 2011/2012 őszi félévében csak a hipotézisnek megfelelő „alapozó tárgyak” kerültek kiemelésre, 2011/2012 tavaszi félévben a két „alapozó tárgy” mellett már megjelent két Emberi erőforrás tanácsadó mesterszakon oktatott tárgy is, míg a 2012/2013 tavaszi félévében már csak az Emberi erőforrás tanácsadó mesterszakhoz köthető kurzusokat tudtunk kiemelni. Az, hogy az „alapozó tárgyak” mellett csak az említett mesterszakon megtalálható tárgyak jelentek meg, előrevetíti annak az állításomnak a megcáfolását is, mi szerint a legtöbb kérelmet az Andragógia BA szakos hallgatók adták be.

A 17. számú diagram mutatja meg, 596 darab kérelem, hogyan oszlik meg az egyes szakok között. Látható, hogy az Andragógia BA szakról 117 darab kérelem (a beadott kérelmek 20%-a) érkezett, de az Emberi erőforrás tanácsadó MA szak ennél is magasabb számot (164 darab kérelem) produkált, vagyis a kérelmeket benyújtó hallgatók 28%-a Emberi erőforrás tanácsadó mesterszakra járt.

17. diagram Szak szerinti megoszlás

A 18. diagram mutatja meg, a két szak egymáshoz való viszonyát, látható, hogy három szemeszter közül a két őszi az Emberi erőforrás tanácsadó szakos hallgatók jóval több kérelmet adtak be.

18. diagram Andragógia BA és Emberi erőforrástanácsadó szokról leadott kérelmek egymáshoz való viszonya

Ezzel megdőlt az állításom, miszerint a legtöbb kérelem az Andragógia BA szakos hallgatóktól érkezik. Ennek háttérében az is állhat, hogy az Emberi erőforrás tanácsadó szakos hallgatók olyan kurzusok elfogadását is megcélozzák, amelyekről úgy vélik azokat az alapszakon (például Andragógia BA – Személyügyi szervező szakirányon) már tanulták mint a szociálpszichológia vagy az emberi erőforrásmenedzsment. Viszont a két ciklusú képzésben az alapszakok tananyagaira épülnek a mesterszakok tananyagai, így előfordulhat, hogy a kurzusok címe ugyan megegyezik, de a mesterképzésen oktatott tárgy tartalmi szempontból mélyebben körüljárja az adott témát. A teljesség kedvéért itt megjegyezném, hogy Andragógia MA szakon is előállt ez a helyzet, amikor a hallgatók úgy vélték, kétszer fogják ugyanazt a kurzust meghallgatni. Ezért fontos lenne valahol a Kar honlapján jelezni, hogy a mesterszakos kurzusok az azonos című alapszakos kurzusokkal nem azonosak, így a hallgatók felesleges kérelmeket nem adnának be, az oktatóknak kevesebb kérelmet kellene elbírálniuk, és így végső soron rövidebb lehetne a kérelmek átfutási ideje.

6.5. A levelező tagozatos hallgatók meggondoltabban állítják össze a kérelmeiket

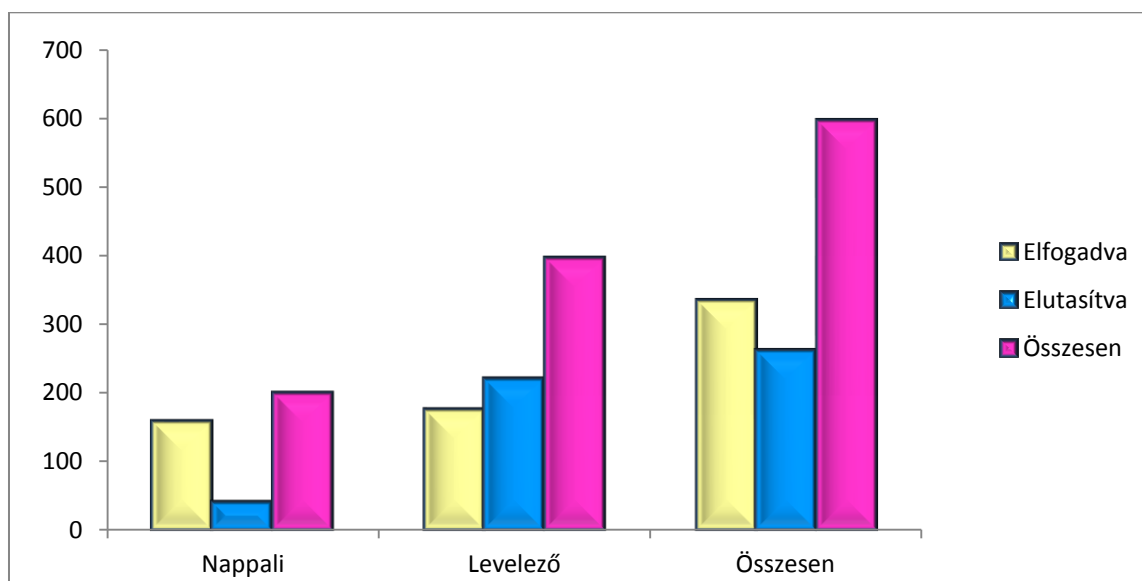
Ötödik hipotézisemet személyes tapasztalataimra alapozva állapítottam meg. Bár én nappali tagozatos hallgató vagyok, tanulmányaim során többször kapcsolatba kerültem a levelezős hallgatókkal, akiken azonnal látszik, hogy ők jobban érdekelték a tanulásban, sokkal komolyabban veszik azt, a szabályzatoknak, eljárásrendeknek sokkal jobban utánanéznek, mint nappali tagozatos társaik. Ezért is gondoltam úgy, valószínűleg a levelezős hallgatók jobban végiggondolják, megfontolják, melyek lehetnek azok a kurzusok, amelyekkel a kérelemben szereplő tárgyakat ki tudják váltani.

A 16. táblázatból látható, hogy a levelezős hallgatók jóval több kérelmet nyújtottak be, a nappali tagozatosak 200 darabot, míg a levelezősök 396 darabot.

16. táblázat a nappali és levelező tagozaton leadott kérelmek elbírálása

Döntés	Tagozat		Összesen
	Nappali	Levelező	
Elfogadva	159	176	335
Elutasítva	41	220	261
Összesen	200	396	596

Ez az információ önmagában kevés a hipotézis bebizonyításához, ennél lényegesebb információt mutat a 19. diagram.

19. diagram a nappali és levelező tagozaton leadott kérelmek elbírálása

Bár ez a táblázatból is leolvasható, a diagramon jobban látszik, hogy az elfogadott kérelmek aránya mind a nappali mind a levelező tagozaton nagyjából megegyezik. Ami ennél fontosabb, hogy az elutasított kérelmek arányában rendkívül nagy különbség van. Nappali tagozaton 200 kérelemből mindössze 41-et utasítottak el, míg levelező tagozaton 396 kérelemből 220-at vagyis a levelezős hallgatók kérelmeinek 56%-a elutasításra került.

Ez a rendkívül magas arány a hipotézisünk ellenkezőjét igazolja. Amögött, hogy a levelezős hallgatók majdnem kétszer annyi kérelmet adtak be, két dolog húzódnak. Egyrészt az elfogadásra került tárgyak kreditértékét levonják a hallgatók felvett kreditjei közül, így az ösztöndíj kiszámítása során a kérelmet benyújtott nappali tagozatos hallgató, ha nem vett fel pluszban választható kurzust hátrányt szenved. (Az ösztöndíjat a korrigált kreditindex alapján ítélik oda, melyet a következőképpen kell kiszámítani: $\sum(\text{teljesített kredit} \times \text{érdemjegy})/30 \times \text{teljesített kredit}/\text{vállalt kredit}$. A kreditindex kiszámítása során függetlenül a felvett kreditek számától 30-cal osztanak, így azok a hallgatók akik, az elfogadtatás miatt kevesebb, mint 30 kredittel, de jeles hagyományos átlaggal rendelkeznek, nem fogják elérni a jeles korrigált kreditindexet, és így nagy valószínűséggel nem kapnak tanulmányi ösztöndíjat.) Ezért valószínűsíthető, hogy a nappali tagozatos hallgatók egy része, azért hogy részesülhessen tanulmányi ösztöndíjban, nem adott be kreditelismerési kérelmet.

A másik ok, amiért jóval több a levelezős hallgatók kérelmeinek, és ezzel összefüggésben az elutasításainak száma, hogy a levelezős hallgatók több esetben is egy kurzus elfogadásához 3-4 vagy akár 5-6 kérelmet is beadtak. Így hiába kerül az egyik kérelem elfogadásra, a többit akkor is el kell utasítani.

Összességében elmondható, hogy a levelezős hallgatók ahelyett, hogy alaposan végiggondolnák, melyek lehetnek azok a tárgyak, amelyekkel az elfogadtatni kívánt tárgyakat kiválthatnák, igyekeznek biztosra menni, és minden olyan kurzust megjelölnék, aminek az elfogadtatni kívánt tárgyhoz valami köze lehet. Ezzel jóval megnövelik az elbírálandó kérelmek számát, megnehezítik az oktatók munkáját és ezen keresztül megnövelik a kérelmek lefutási idejét.

Kutatásom és egyben első hipotézisem célja az volt, hogy bemutassam a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán a validáció már benne van a gyakorlatban. Ez a 600 feldolgozott kérelemmel és a kreditelismerés folyamatábrájával maradéktalanul sikerült. Ugyanakkor a kutatás során arra is fény derült, hogy az oktatók hozzáállása tekintetében nincs pozitív változás, sőt egyfajta szigorodás figyelhető meg. Az elismerési kérelmek tárgyát főképpen, egyrészt az „alapozó tárgyak”, másrészt az alap- és mesterszak azonos című kurzusai, harmadrészt a levelezős hallgatók

adott kurzus elfogadására irányuló többszörös kérelmeik képezik. Fény derült arra is, hogy a nappali tagozatos hallgatók azok, akik jobban átlátják a kérelmek mibenlétét, hatékonyabban választják ki azokat tárgyakat, melyek az elfogadtatás alapjául szolgálhatnak.

7. Összegzés

Dolgozatomban a validáció kérdéskörével foglalkoztam. Magának a validációnak, és a hozzá kapcsolódó legfontosabb fogalmaknak mint a formális, nem formális, informális tanulási környezet; tanulási eredmény; Európai és Magyar Képesítési Keretrendszer értelmezését követően, bemutattam miként működik a nem formális és informális tanulás elismerése az egyes európai uniós tagállamokban. Dolgozatom célja volt, egyrészt az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet által kidolgozott validációs rendszermodell és eljárásrend bemutatása, másrészt annak bizonyítása, hogy a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán a validáció egyes elemeit a gyakorlatban már alkalmazzák. Kutatásom során tanulmányoztam a Pécsi Tudományegyetem Tanulmányi és Vizsgaszabályzatát, illetve a Korábban hallgatott tantárgyak elismertetésére/befogadására irányuló kérelmek elbírálási módszerét, melyhez kapcsolódóan fogalmaztam meg hipotéziseimet.

Beigazolódott hipotéziseim közé tartozik, hogy a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán a validáció, mint eljárás benne van a gyakorlatban. Ezt igazolja, hogy egyrészt kismértékben, főleg a jogszabályban rögzített eljárások tekintetében megvalósul a nem formális és informális tanulás útján szerzett tudás elismerése, másrészt legnagyobb részben a formális úton szerzett tudás három területen történő (Erasmus-program keretében végzett tanulmányok elfogadása; más felsőoktatási intézményből, azonos vagy más szakról hozott és dokumentált tudás elismerése; Andragógia MA és Emberi erőforrás tanácsadó MA szakok esetében az előzetes kreditelismertetési kérelem) beszámítása kialakult rendszer szerint működik.

A kreditelismerési eljárás szakszerű gyakorlatát bizonyítja, hogy a Tanulmányi és Vizsgaszabályzatban megjelenik ennek szabályozása, illetve maga tény, hogy a vizsgált 3 szemeszter alatt a hallgatók 596 darab kreditelismerési kérelmet adtak be, melynek 56%-a elfogadásra került.

Részen beigazolódott hipotézisem közé tartozik, hogy az akadémiai oligarchia attitűdjei lassan változnak. Azért tekintem ezt csak részben beigazolódottnak, mert a hipotézis megfogalmazásakor a változást én „pozitív” irányú változásként fogtam fel, ellenben a kutatás során beigazolódott, hogy az oktatók részéről egyfajta eltávolodás figyelhető meg, egyre több kérelmet utasítanak el.

A másik részben beigazolódott hipotézisem szerint a szak szempontjából az „alapozó tárgyak” elfogadására irányuló kérelmek lesznek a legnépszerűbbek. Ha a három félévre összesítve nézzük az eredményt, valóban az látható, hogy a legtöbb kérelem az „alapozó tárgyak” elfogadására irányul, azonban, ha ugyanezt szemeszterekre lebontva vizsgáljuk észrevehető, hogy az „alapozó tárgyak” mellett megjelennek az Emberi erőforrás tanácsadó mester szakhoz köthető kurzusok is.

Az egyetlen teljes mértékben megdőlt hipotézisem szerint a levelező tagozatos hallgatók meggondoltabban állítják össze a kérelmeiket. A kutatás során ennek pont az ellenkezője igazolódott be, a nappali tagozatos hallgatók azok, akik jobban megfontolják, melyek lehetnek azok kurzusok, amelyek az elfogadtatás tárgyát kiválthatják. Ezzel szemben a levelező tagozatos hallgatók igyekeznek biztosra menni, és minden olyan kurzust megjelölnek, aminek az elfogadtatni kívánt tárgyhoz valami köze lehet, ezzel jóval megnövelve az elbírálendő kérelmek számát.

Mint ahogy a bevezetőben is rámutattam a választott témám rendkívül aktuális. Az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet által kialakított eljárásrend eddig csak a Dunaújvárosi Főiskolán került bevezetésre, a többi felsőoktatási intézményben még várat magára. Ugyanakkor 2015-ig minden európai uniós tagállamnak el kell készítenie a saját validációs rendszerét, így a validációval kapcsolatos kutatások csak most lépnek be a második fázisba.

8. Bibliográfia

Kiadvány, Könyv, Tanulmány

1. Az Országos Képesítési Keretrendszer kialakítása Magyarországon – Nemzetközi háttér, elvi megfontolások, megvalósítási javaslatok, Szakértői összefoglaló anyag, Szerk.: Temesi József (2011), Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest
2. Csehország, a magyar nyelvű összegzést készítette: Simon Eszter (2010), Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest
tamop413.ofi.hu/tudastar/nemzeti-megoldasok/csehország (2012.09.04.)
3. Derényi András - Tóth Éva (2011): Validáció – A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest
4. Derényi András – Mílotay Nóra – Tóth Éva – Török Balázs (2007): Az informális és nem formális tanulás elismerése Magyarországon. Egy OECD-projekt tanulságai. Oktatási és Kulturális Minisztérium, Budapest
[https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:-8Jndm2nCmQJ:www.nefmi.gov.hu/europai-unio-oktatas/tanulmanyok/nem-formalis-informalis+4.+Der%C3%A9nyi+Andr%C3%A1s+%E2%80%93+Mílotay+N%C3%B3ra+%E2%80%93+T%C3%B3th+%E2%80%93+Török+Balázs+\(2007\):+Az+inform%C3%A1lis+%C3%A9s+nem+form%C3%A1lis+tanul%C3%A1s+elismer%C3%A9se+Magyarorsz%C3%A1gon.+Egy+OECD-projekt+tanuls%C3%A1gai.+Oktat%C3%A1si+%C3%A9s+Kultur%C3%A1lis+Miniszt%C3%A9rium,+Budapest&hl=hu&gl=hu&pid=bl&srcid=ADGEEShVWZdjs7uXJJluBmM_oDwgdnDR76reAok2FLa_ZEjZ48OpA0uF_UcH1-Djoi9JLyvWTGLXLNwZtEjJ2zzJCddzt6fhEqqFfHaca5_VdbrceQx3nhyYkEOu-qQln10nQaTQCRF&sig=AHIEtbQYgdOQFAhtKEGuzIadkWyT5Q2vLg](https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:-8Jndm2nCmQJ:www.nefmi.gov.hu/europai-unio-oktatas/tanulmanyok/nem-formalis-informalis+4.+Der%C3%A9nyi+Andr%C3%A1s+%E2%80%93+Mílotay+N%C3%B3ra+%E2%80%93+T%C3%B3th+%E2%80%93+Török+Balázs+(2007):+Az+inform%C3%A1lis+%C3%A9s+nem+form%C3%A1lis+tanul%C3%A1s+elismer%C3%A9se+Magyarorsz%C3%A1gon.+Egy+OECD-projekt+tanuls%C3%A1gai.+Oktat%C3%A1si+%C3%A9s+Kultur%C3%A1lis+Miniszt%C3%A9rium,+Budapest&hl=hu&gl=hu&pid=bl&srcid=ADGEEShVWZdjs7uXJJluBmM_oDwgdnDR76reAok2FLa_ZEjZ48OpA0uF_UcH1-Djoi9JLyvWTGLXLNwZtEjJ2zzJCddzt6fhEqqFfHaca5_VdbrceQx3nhyYkEOu-qQln10nQaTQCRF&sig=AHIEtbQYgdOQFAhtKEGuzIadkWyT5Q2vLg) (2012.09.16.)
5. Einhorn Ágnes (2010): Vizsgák, feladatlapok készítése, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest
tamop413.ofi.hu/tudastar/projekt-kereteben/einhorn-vizsgak (2012.09.01.)

6. Finnország, a magyar nyelvű összegzést készítette: Cser Erika (2010), Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest
tamop413.ofi.hu/tudastar/nemzeti-megoldasok/finnorszag (2012.09.04.)
7. Franciaország, a magyar nyelvű összegzést készítette: Benkei Kovács Balázs (2010), Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest
tamop413.ofi.hu/tudastar/nemzeti-megoldasok/franciaorszag (2012.09.04.)
8. Hollandia, a magyar nyelvű összegzést készítette: Stéger Csilla (2010), Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest
tamop413.ofi.hu/tudastar/nemzeti-megoldasok/hollandia (2012.09.04.)
9. Írország, a magyar nyelvű összegzést készítette: Hegyi-Halmos Nóra (2010), Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest
tamop413.ofi.hu/tudastar/nemzeti-megoldasok/irsorszag (2012.09.04.)
10. Dr. Kennedy, Declan (2007): Tanulási eredmények megfogalmazása és azok használata - Gyakorlati útmutató, University College Cork (UCC)
oktataskepzes.tka.hu/link.php?linkId=334 (2012.09.22.)
11. Kompetencia, tanulási eredmények, képesítési keretrendszerek – Támpontok az Európai Unió képzési politika új fogalmainak és törekvéseinek megértéséhez a nemzetközi szakirodalom alapján, szakmai vezető és a tanulmányokat válogatta: Tót Éva (2009), Tempus Közalapítvány, Budapest
12. Kraiciné Szokoly Mária (2010): Pillanatkép a validáció helyzetéről – Gyorsjelentés a felsőoktatás, a szakképzés, a felnőttképzés, a munkaadók és a civil szervezetek körében végzett terepmunkáról, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest
tamop413.ofi.hu/tudastar/projekt-kereteben/kraici (2012.09.01.)
13. Németh Balázs (2009): A nem formális és az informális tanulás elismertetésének programja Európában, különös tekintettel néhány ország felsőoktatási gyakorlatára, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest
tamop413.ofi.hu/tudastar/korkep-osszefoglalok/nemeth-balazs (2012.09.05.)

14. Németország, a magyar nyelvű összegzést készítette: Simon Eszter (2010),
Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2010
tamop413.ofi.hu/tudastar/nemzeti-megoldasok/nemetorszag (2012.09.04.)
15. Norvégia, az eredeti országtanulmány szerzője: Jo Hawley és Odd Bjorn Ure (2010)
Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest
tamop413.ofi.hu/tudastar/nemzeti-megoldasok/norvegia (2012.09.04.)
16. Portugália, az eredeti portugál országleírás szerzője: Ana Luisa Oliveira Pires (2010),
Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest
tamop413.ofi.hu/tudastar/nemzeti-megoldasok/portugalia (2012.09.05.)
17. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet által kiadott leporelló az Országos Képesítési
Keretrendszeréről
18. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet által kiadott leporelló a korábban megszerzett tudás
elismeréséről
19. Princzinger Péter (2010): A validáció a felsőoktatási jogi szabályozásban, Oktatókutató
és Fejlesztő Intézet, Budapest
tamop413.ofi.hu/tudastar/projekt-kereteben/princzinger-validacio (2012.09.01.)
20. Spanyolország, a magyar nyelvű összegzést készítette: Fehérvári Anikó, Oktatókutató
és Fejlesztő Intézet, Budapest
tamop413.ofi.hu/tudastar/nemzetkozi-kitekintes/spanyolorszag-korr (2012.09.05.)
21. Szlamka Erzsébet (2009): Áttekintés a felsőoktatási validáció nemzetközi gyakorlatáról,
Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest
tamop413.ofi.hu/tudastar/korkep-osszefoglalok/szlamka (2012.09.02.)
22. Tót Éva (2009): A validáció fogalmának értelmezési lehetőségei, rokon fogalmai a hazai
és nemzetközi gyakorlatban, a validáció lehetséges kutatási irányai, Oktatókutató és
Fejlesztő Intézet, Budapest
tamop413.ofi.hu/tudastar/projekt-kereteben/tot-eva-validaciorol-v2 (2012.09.01.)

23. Tót Éva (2010): A nem formális és informális tanulás elismerésével kapcsolatos uniós állásfoglalások és a külföldi tapasztalatok hasznosítása a felsőoktatási validációs/elismerési modellfejlesztésben, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest
tamop413.ofi.hu/tudastar/korkep-osszefoglalok/tot-eva-eu-dok (2012.09.02.)
24. Tót Éva (2008): A nem formális és informális tanulás elismerése – 2. Egy OECD-projekt tanulságai. Oktatási és Kulturális Minisztérium, Budapest
<http://cherd.unideb.hu/rnfil2.PDF> (2012.09.03.)
25. Tóth Éva (2010): Az írországi program tanulsága, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest
tamop413.ofi.hu/tudastar/utibeszamolok/tot-eva-ir (2012.09.04.)
26. Tóth Éva (2010): A finn tanulmányút tanulságai, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest
tamop413.ofi.hu/tudastar/utibeszamolok/tot-eva-finn (2012.09.04.)
27. Validáció a felsőoktatási szektorban, tematikus összefoglaló, a magyar összefoglalót készítette: Gyulavári Ágnes (2010), Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest
tamop413.ofi.hu/tudastar/nemzetkozi-kitekintes/felsookt-tematikus (2012.09.02.)

Jogszabályok, szabályzatok

1. 169/2000. (IX. 29.) Korm. rendelet az egyes tudományterületekhez tartozó tudományágak, valamint a művészeti ágak felsorolásáról
http://www.nefmi.gov.hu/letolt/felsoo/03mell2_tudagak_kormrend.pdf
(2012.12.29.)
2. 2005. évi CXXXIX. törvény a felsőoktatásról
http://jogszabalykereso.mhk.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=143567.581269
(2012.09.15.)
3. 79/2006. (IV. 5.) Korm. rendelet a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0600079.KOR (2012.09.15.)
4. 2007. évi CIV. törvény a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény módosításáról
<http://www.complex.hu/kzldat/t0700104.htm/t0700104.htm> (2012.09.15.)
5. 1229/2012. (VII. 6.) Korm. határozat a Magyar Képesítési Keretrendszer bevezetéséhez kapcsolódó feladatokról, valamint az Országos Képesítési Keretrendszer létrehozásáról és bevezetéséről szóló 1004/2011. (I. 14.) Korm. határozat módosításáról
http://www.njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=151503.223615 (2012.10.01.)
6. Az Európai Unió Tanácsának ajánlása a nem formális és az informális tanulás validációjáról
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0485:FIN:HU:PDF> (2012.10.01.)
7. Pécsi Tudományegyetem Tanulmányi és Vizsgaszabályzata
http://feek.pte.hu/feek/feek/download/doks/szabalyzatok/5mell-tvsz20120927_jav.pdf
(2012.09.20.)
8. Bolognai Nyilatkozat
http://www.edupress.hu/dokumentumok/Bolognai_nyilatkozat (2012.10.01.)

Internet

<http://www.cedefop.europa.eu/EN/>

<http://feek.pte.hu/>

<http://www.ofi.hu/>

<http://www.profilpass.de/>

<http://www.tka.hu/>

http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2012-13.pdf

9. Mellékletek

1. melléklet – Ország összehasonlító táblázat
2. melléklet – ÜL 12 Kérelem korábban hallgatott tantárgyak elismertetéséhez/befogadásához
3. melléklet – 3 félév alatt a kérelmek tárgyát képező tantárgycsoportok
4. melléklet – 2011/2012 őszi félévében a kérelmek tárgyát képező tantárgycsoportok
5. melléklet - 2011/2012 őszi félévében a kérelmeket bíráló oktatók
6. melléklet – 2011/2012 tavaszi félévében a kérelmek tárgyát képező tantárgycsoportok
7. melléklet - 2011/2012 tavaszi félévében a kérelmeket bíráló oktatók
8. melléklet – 2012/2013 őszi félévében a kérelmek tárgyát képező tantárgycsoportok
9. melléklet - 2012/2013 őszi félévében a kérelmeket bíráló oktatók

1. melléklet – Ország összehasonlító táblázat

	Validáció megjelenése	NKKR-rel kapcsolat	Finanszírozás	Információs és tanácsadási hálózat	Minőségbiztosítás	Értékelés/értékelők	Előny az egyén számára
Csehország	átképzés, szakmai továbbképzés	- szoros kapcsolat képesítési jegyzékkel - tartalmazza a képesítési és értékelési standardokat→ elismerési eljárás lefolytatható	- egyén - elismerést végző szervezet	nincs kiépítve	keretrendszer törvényileg szabályozott: minőségi alapelemek meghatározása	- nincs portfólió - gyakorlati demonstráció, - szóbeli értékelés, - írásbeli értékelés tanárok és oktatók, bárki, aki megfelel az értékelési standardokban foglalt képesítési követelményeknek	- növekvő önbizalom - nagyobb motiváció a tanulás iránt - jobb pozíció a munkaerőpiacon
Finnország	- formális képzési rendszerbe való belépés - megszerzett tudás és kompetenciák tanulmányokba történő beszámítása - formális képzés nélküli jelentkezés az érettségire	a hozott tudások beszámítását a nemzeti szintleírások tartalmazzák	- költségvetésnek nincs erre elkülönített része - intézmények saját forrásból - bevándorlók tudásának elismerése – ESZA által támogatott projektek	- oktatási intézmények tanácsadó szolgáltatásai - felsőoktatási képzési- és karrier tanácsadói szolgáltatások	nincs egységes minőségbiztosítási rendszer a hozott tudás elismerését a munkavállalók, a munkáltatók és a képzők képviselőjéből álló tripartit testület végzi	- iskolarendszerű szakképzés: hozott tudás és kompetenciák gyakorlat közbeni bemutatása - felsőoktatás: szóbeli és írásbeli vizsga, kompetencia gyakorlatban történő bemutatása, képzési portfólió tanárok, gyakorlati oktatók, szakemberek	- bekapcsolódás a formális képzési rendszerbe - tanulmányi idő, költségek csökkentése

Franciaország	- képzési programba való felvétel - képzés része vagy egésze alóli felmentés	szoros kapcsolat, kölcsönösen függő viszony	LLL finanszírozási rendszerének része	- korábbi LLL-hez kapcsolódó hivatalok - új regionális intézmények - személyes validációs tanácsadó	- nincs egységes rendszer - az alapelveket jogszabályok rögzítik	- portfólió - munkakörnyezetben történő megfigyelés, szimuláció; - interjú, szóbeli prezentáció; - esettanulmány, kutatás készítése; - teszt alapú írásbeli vizsga - szóbeli vizsga. szakterületéről munkaadók és munkáltatók képviselői, képzési szakemberek	- adott képesítés megszerzése - növekvő önbizalom - képességek fejlesztése - nagyobb motiváció a tanulás iránt - növekvő munkaerő-piaci érték - nagyobb mobilitás
Hollandia	- képesítés megszerzése - felvétel a felsőoktatásba	még nincs NKRR	- állam, munkaadók, munkavállalók is részt vesznek - képzési és fejlesztési alap, adókedvezmények	- online portál rendszer - „Tanulási és Munka” irodák	Előzetes Tudás Akkreditációjának Minőségi Szabályzatát	- portfólió - direkt értékelés - kritériumorientált interjú, - munkahelyi megfigyelés - tesztelés egyéb formái tanárok, trénerok, tanácsadók, humán erőforrás-szakemberek	- növekvő önbizalom és önbecsülés - hivatalos képesítés megszerzése - munkavállalási lehetőségek javulása - jobb kereseti lehetőség - olcsóbb képzési részvétel

Írország	- képzésbe való belépés - másik képzési programba átjelentkezés - képesítés megszerzése	- szoros kapcsolat - keretrendszer létrehozása és a beszámítást segítő stratégiák közös referenciát kínálnak az előzetes tudás értékeléséhez	- közoktatási és képzési szolgáltatók a saját költségvetésből támogatás: - központi kormányzati költségvetés - európai uniós forrás - vállalati, ipari forrásokból	- konferenciák - weblapok - fő műsoridőben reklámspot - főiskolákon tanácsadó irodák - képzési tanácsadó szolgálat	Az előzetes tudás beszámítását ugyanúgy kell kezelni, mint minden más elemét az oktatásnak, vagyis ugyanazokat a minőségbiztosítási eljárásokat kell alkalmazni.	- interjú - portfólió - szóbeli vagy írásbeli vizsga	- képzési utak lerövidülése - növekvő önbecsülés
Németország	- nem formális képzésben részt vett tanulók vizsgálja - felsőoktatásba való belépés - ProfilPASS-rendszer	az NKKR a képzési rendszer átjárhatóságát támogatja, és a formális képesítésekkel nem rendelkező tanulók számára is tanulási lehetőségeket biztosít	nincs egységes finanszírozás - képesítési vizsga – kamara - felsőoktatásba való belépés – tartományi költségvetés - ProfilPASS – köz-és magánszféra	nincs egységes információs és tanácsadási hálózat - Információ: honlapok Tanácsadás: - vizsga – kamara - ProfilPASS – saját belső hálózat – dialógus központok	egy-egy projekthez kötődő konkrét minőségi standardok meghatározása	vizsga – nincs eltérés a szokásos tanulók vizsgájához képest vizsgabizottság elnöke felvételi – portfólió értékelése a tanári kar által ProfilPASS – portfólió értékelés ProfilPASS-tanácsadó segíti az önértékelést	vizsga: - képesítés megszerzése - személyes fejlődés - szakmai előrelépés ProfilPASS: - képességek, kompetenciák tudatosítása - nagyobb motiváció a tanulás és szakmai kihívások iránt

Norvégia	- munkatapasztalatra épülő szakmai vizsga - középfokú végzettség megszerzése - felsőoktatásba történő felvétel - kurzusok alóli felmentés - képességek, kompetenciák dokumentációja	jelenleg zajlik az NKKR kialakítása	nincs egységes finanszírozás - középfokú végzettség – megyei oktatási költségvetés - munkanélküliek, fogyatékkal élők – munkaügyi és jóléti szolgálat - felsőoktatás – saját forrás	- VOX (élethosszig tartó tanulás ügyeiért felelős ügynökség) - weblapok, brosrák, újsághirdetések Tanácsadás: - regionális validációs értékelő központ - munkaügyi és jóléti szolgálat - felsőoktatás – felvételiért felelős munkatárs	minőségi standardok fő elemei: - a validációban részt vevők megfelelő képesítése - magának a folyamatnak a szabványosítása.	közép fokú képzés: - párbeszéd alapú módszer - önértékelés - portfólió értékelés - tesztmódszer szakmai vizsga: - interjú - kikérdezés - gyakorlati képességek ellenőrzése Felsőoktatás - portfólió értékelés tanárok, szakemberek, megyei szakképzési testület	- képesítés megszerzése, képzési idő lerövidítése - pozíció megszerzése, karrierépítés esélyének növelése - társadalmi integráció javítása - oktatásba való visszatérés segítése
Portugália	Új esély program - középfokú szakmai képesítések megszerzése Felsőoktatásba történő belépés megkönnyítése	validációs rendszer integrálása az NKKR-be - iskolai ág - szakképzési ág	Új esély - nemzeti fejlesztési program humánerőforrás-fejlesztési operatív programjából Felsőoktatás – saját forrás	Az Új esély programon belül került kialakításra az oktatási és képzési kínálat integrált információs és adatkezelési rendszere A tanácsadás az Új esély központokon keresztül történik	Minőségbiztosítási Karta - munka céljainak rögzítése - működési alapelvek, - munkával szembeni elvárások megfogalmazása - validációs folyamat szakaszolása, - önértékelés 16 indikátorának megjelölése	- profilelemzés - értékelő tesztek, adott tevékenységsor elvégzése - portfólió értékelés	- növekvő önbecsülés, önismeret - kompetenciák fejlesztése - életpálya újratervezése - növekvő motiváció a tanulás iránt - megnő a munkaerőpiacra való visszatérés szándéka

Spanyolország	- felsőoktatásba történő felvétel - szakmai kompetenciák elismerése – szakképzés fejlesztés	- még nincs egységes NKKKR - a szakmai kompetenciák akkreditációjának és értékelésének a Szakképesítések Jegyzékében szereplő képesítésekre és modulokra kell vonatkoznia	- központi adminisztráció - régiók bekapcsolódása - résztvevők bekapcsolódás (részvételi díj, illeték)	- oktatási és foglalkoztatási közigazgatás - helyi önkormányzatok - szociális partnerek - kereskedelmi kamarák - egyéb intézmények	- nincs egységes minőségbiztosítási mechanizmus - jelenleg zajlik az értékelési szempontok kidolgozása	- egyéni, csoportos foglalkozás - interjú - szimuláció - standard tesztek - munkahelyi megfigyelés - tanári, oktatói tapasztalat, kompetencia alapú képzésen szerzett ismeretek	munkaerő-piaci pozíció erősítése
----------------------	--	--	--	--	---	---	----------------------------------

PTE FEEK	Kérelem korábban hallgatott tantárgyak elismeretéséhez/befogadásához Formanyomtatvány szám: ÜL-12.	Iratszám: Oldalszám: 1/1.
-----------------	---	------------------------------

Minden tantárgy (ea. és szem./gyak. is) külön űrlap kitöltését igényli! A *-gal jelzett mezők kitöltése kötelező!

A kérelemhez csatolni kell a tantárgy korábbi elvégzését igazoló hitelesített dokumentumokat (tematika és kötelező irodalom, valamint a vizsga eredményét igazoló leckeönyvi oldal másolata).

A határidő lejártá után beadott, a hiányosan kitöltött, illetve a szükséges dokumentumok, vagy azok hitelesítése nélkül benyújtott kérelem automatikusan elutasításra kerül!

Kérjük, a kérelem kitöltése előtt feltétlenül olvassa el a Kar honlapján megtekinthető útmutatót!

Beadási határidő: **2012. szeptember 3.**

A hallgató tölti ki!					
Név*:				EHA-kód*:	
Szak/ szakirány:			Képzési forma, munka- rend: (a megfelelő aláhúzendő!)	AN / AL / DL / KL BAN / BAL/ MAN/ MAL FN / FL /SZT	
Évfolyam:		Félév:		Konzultációs helyszín:	
Értesítési cím:					
Telefon:			E-mail:		

A hallgató tölti ki!			
Az elismertetés, befogadás tárgya (a jelenlegi képzésben felvett tárgy) *:	Félévi óraszám*:	Kredit*:	A tárgy oktatója*:
Az elismertetés, befogadás alapja (a korábban elvégzett EGY! tantárgy) *:	Intézmény/kar betűjele, ahol teljesítette*:	Szak*:	Érdemjegy/ minősítés*:

Az illetékes Intézet tölti ki!	
A kar tantervében szereplő és a korábban teljesített tárgy tematikájának egyezése:	%
Az intézeti javaslat: (a megfelelő aláhúzendő!)	Az elfogadott érdemjegy (számmal):
A bíráló oktató vagy intézetigazgató szignója:	

----- 2012. ----- hó ----- nap

a hallgató aláírása

A KREDITÁTVITELI BIZOTTSÁG DÖNTÉSE:

ELFOGADVA

ELUTASÍTVÁ

Dátum:

Aláírás:

3. melléklet - 3 félév alatt a kérelmek tárgyát képező tantárgycsoportok

Tantárgycsoport	Darab
1	2
2	2
3	1
4	1
5	2
6	1
Közgazdaságtan	48
8	1
9	1
10	4
11	1
12	4
Informatika	32
14	1
15	2
16	1
17	1
18	5
19	7
20	6
21	1
22	3
23	1
24	1
25	4
26	2
27	1
28	1
29	1
30	2
Emb. Erőf. men.	30
32	2
33	1
34	2
35	1
36	1
37	9
Szakmai iny.	24
39	10
40	1
41	2
42	5
43	6
44	2

45	3
46	1
47	2
48	2
49	2
50	1
51	10
52	5
53	9
54	1
55	1
56	2
57	3
58	2
59	3
60	6
61	1
62	1
63	2
Konfliktuskezelés	20
65	1
66	3
67	3
68	1
69	2
70	10
Kommunikáció	16
72	2
73	9
74	2
Szociálpszich.	15
76	8
77	1
78	5
79	5
80	4
Pszichológia	13
82	1
83	4
84	1
85	3
86	7
87	2
88	3
89	1

90	10
91	2
92	3
93	7
94	1
95	2
96	1
97	6
98	4
99	3
100	4
Szociológia	13
102	2
103	3
104	3
105	3
Marketing	12
107	3
108	1
109	1
110	1
111	2
112	3
Szervezetpszich.	11
114	3
115	2
116	6
117	1
118	2
119	4
120	1
121	1
122	1
123	3
124	2
125	2
126	1
127	4
128	6
129	5
130	3
131	3
132	8
133	1
134	1

4. mellékelt – 2011/2012 őszi félévében a kérelmek tárgyát képező tantárgycsoportok

Felvett tantárgycsoport	Döntés		Végösszeg
	Igen	Nem	
1	1		1
Közgazdaságtan	25	9	34
12	3		3
Pszichológia	5	5	10
16		1	1
18	2		2
19	2	2	4
20		1	1
25		1	1
31	3		3
33	1		1
35	1		1
37	1		1
38		8	8
39		1	1
42	1	2	3
46	1		1
47	1		1
51		3	3
52	4		4
53	1	4	5
55	1		1
56	2		2
57	3		3
58		2	2
59	2		2
Informatika	21	3	24
65		1	1
70	4		4
Kommunikáció	12	1	13
72	1		1

73	4		4
75	1	4	5
76	2	1	3
78	1		1
79	2		2
80	4		4
83	1		1
90		5	5
91	1		1
92	1		1
94		1	1
95	2		2
96	1		1
101	2		2
102		1	1
105	1		1
Szakmai iny.	19		19
108	1		1
111		1	1
112	2		2
113	6	1	7
116	1	2	3
117		1	1
123		2	2
124		1	1
125	2		2
126	1		1
128	3	1	4
129	2	1	3
130		1	1
133	1		1
134		1	1
Végösszeg	159	68	227

5. melléklet - 2011/2012 őszi félévében a kérelmeket bíráló oktatók

Oktató	Döntés		Végösszeg
	Igen	Nem	
57	21	6	27
48	19	3	22
58	7	4	11
64	11		11
63	10		10
37	6	4	10
53	1	8	9
2	6	2	8
20	2	6	8
25	7		7
61	3	3	6
27	3	3	6
26	1	4	5
72	4	1	5
54	4		4
9	1	3	4
5	2	2	4
11	4		4
34	4		4
31	4		4
39	2	2	4
23	3		3
52	3		3
68	1	2	3
38	3		3
49	3		3
6	2		2
4		2	2

56		2	2
1		2	2
16	2		2
44	2		2
14	2		2
12	1	1	2
65	1		1
60	1		1
70		1	1
36		1	1
42		1	1
45		1	1
17	1		1
19	1		1
13	1		1
15	1		1
24	1		1
30	1		1
7		1	1
35	1		1
66	1		1
22		1	1
69	1		1
74	1		1
71	1		1
18	1		1
43		1	1
41	1		1
40		1	1
Végösszeg	159	68	227

6. melléklet – 2011/2012 tavaszi félévében a kérelmek tárgyát képező tantárgycsoportok

Tantárgycsoport	Döntés		Végösszeg
	Igen	Nem	
Szociálpszich.	9	2	11
Marketing	8	2	10
Közgazdaságtan	3	6	9
Változásmen		8	8
37		7	7
93	1	6	7
31	4	3	7
97		6	6
60	6		6
43	5		5
106	4	1	5
100	1	3	4
10	1	3	4
98	4		4
119	3	1	4
86	3	1	4
127	4		4
22		3	3
45	1	2	3
78	3		3
66	3		3
99	2	1	3
88	2	1	3
103	2	1	3
67	2	1	3
104		3	3
107	3		3
75	3		3
76	1	2	3
131	2	1	3
115	2		2
34	1	1	2
85	2		2
15	1	1	2
44	1	1	2
63		2	2
83	2		2
18	2		2
90	1	1	2
74		2	2
13	2		2
26	1	1	2
105	1	1	2
79	2		2
5		2	2
87		2	2
124		1	1
110		1	1
9		1	1
17	1		1
116		1	1
62		1	1
48	1		1
68	1		1
52	1		1
84	1		1
114		1	1
69		1	1
120		1	1
29		1	1
6		1	1
54		1	1
49	1		1
8		1	1
50	1		1
89		1	1
109		1	1
21	1		1
111		1	1
129	1		1
64	1		1
12	1		1
53		1	1
4	1		1
121		1	1
59		1	1
27		1	1
14	1		1
130	1		1
3		1	1
73	1		1
71	1		1
72	1		1
Végösszeg	115	98	213

7. melléklet - 2011/2012 tavaszi félévében a kérelmeket bíráló oktatók

Oktató	Döntés		Végösszeg
	Igen	Nem	
1		1	1
2	10	4	14
3		6	6
5	1	3	4
7	4	1	5
8	2		2
9		1	1
10	6	4	10
12	1		1
13	6	1	7
17		1	1
18	1	7	8
20	2	2	4
23	1		1
25	2		2
28	2		2
29	2		2
30	1	1	2
31	2	1	3
32	5		5
33		1	1
34	4	1	5
35	3		3
36	2	1	3
37	1	2	3
38	2		2
39	14	2	16
40		2	2

42		1	1
43	2		2
44	1		1
45		8	8
46	7	2	9
47		2	2
48	1		1
49		9	9
50	1		1
51	2		2
53		1	1
54	6	2	8
55	1		1
57	4	8	12
58	1	2	3
59		1	1
60	2	2	4
61		3	3
62		1	1
64	1		1
65	3	1	4
67	2	4	6
68		1	1
70	3		3
71	1	6	7
72		1	1
74	1		1
99	2	1	3
Végösszeg	115	98	213

8. melléklet – 2012/2013 őszi félévében a kérelmek tárgyát képező tantárgycsoportok

Tantárgycsoport	Döntés		Végösszeg
	Igen	Nem	
1	1		1
2		2	2
7	4	1	5
11	1		1
13	1		1
18	1		1
19	1	2	3
20		5	5
23	1		1
24	1		1
25	1	2	3
28		1	1
30	2		2
31	1	2	3
32	2		2
36	1		1
37	1		1
Emb. erőf. men.		22	22
Emb. erőf. foglalkozó szerv. felépítése.		9	9
40	1		1
41		2	2
42	2		2
43		1	1
47	1		1
48	1		1
49		1	1
51		7	7
53	2	1	3
61	1		1

64	4	3	7
69	1		1
70	4	2	6
71		2	2
73	4		4
Konfkez.		12	12
76	1	1	2
77		1	1
78	1		1
79	1		1
81		2	2
82	1		1
83		1	1
85	1		1
86	1	2	3
90	1	2	3
91	1		1
92	2		2
101	2		2
102	1		1
112	1		1
113	1	3	4
114		2	2
116	1	1	2
118		2	2
122	1		1
123	1		1
128	2		2
129		1	1
130	1		1
Végösszeg	61	95	156

9. melléklet - 2012/2013 őszi félévében a kérelmeket bíráló oktatók

Oktató	Döntés		Végösszeg
	Elfogadva	Elutasítva	
2	3		3
4		7	7
5		31	31
7	2	3	5
9		15	15
10	1		1
11	3		3
12		1	1
17	1		1
18	2		2
20	2	4	6
21	2	1	3
31		1	1
32		1	1
34	2	2	4
36		5	5
37	3		3
39	2	1	3
40	1	1	2
45	2		2
46		2	2
48		1	1
49	2		2
54	6	1	7
57	4	1	5
58	1	4	5
60	1		1
61	2	2	4
64	1	2	3
65	1		1
68	2	3	5
70	2		2
71	4	1	5
72	5	3	8
73	1	1	2
99	3	1	4
Végösszeg	61	95	156